

PULSS

SÜGIS/2025
KLIENDILE TASUTA

EST/ENG

СЛАВА
УКРАЇНІ!

LINNARUUM /
URBAN SPACE

PULSS.ONLINE

HENRY SILDARU

EHA URBSALU

SUURSAADIK/
AMBASSADOR

LINNARUUM/

URBAN SPACE

MÄSSAV INGEL

LOTTE
Jürjendal

REBEL ANGEL

H
U
B
L
O
T

OWN IT

GOLDMAN

Suur-Karja 9 • 10140 Tallinn • Estonia

+372 641 9333

www.goldman.eu

Crafting emotions for 250 years

One invention at a time

A.-L. Breguet redefined the art of horology with his inventions. His pursuit of perfection continues to inspire those shaping the future. To celebrate this legacy, Breguet introduces the new Reine de Naples 9935, paying tribute to the first wristwatch.

BREGUET

250 YEARS

GOLDMAN

Suur-Karja 9, 10140 Tallinn, Estonia
+372 641 9333

Christie's Real Estate Signature Estonia – Your gateway to exclusive homes and luxury real estate.

Whether you're looking to sell, buy or rent exceptional properties, our team is here to assist you with discretion, expertise and global reach.

As part of Christie's International Real Estate, our roots trace back to the iconic Christie's auction house, which has been a trusted name among art collectors and luxury connoisseurs since 1766.

signature.ee

Private Pier Residence

Sääre tee 23, Viimsi

Seaside home on Viimsi peninsula – architect-designed elegance with private pier, harbor, spa, panoramic sea views, landscaped garden, 7 rooms and unmatched privacy just minutes from Tallinn.

Ebe-Kai Mutso

ebe.mutso@signature.ee

+372 5190 2155

Exclusive Villa Tiidemann

Võidu 8, Nõmme

Historic Villa in Nõmme, Tallinn – Elmar Lohk's architectural masterpiece combining elegance, heritage and grandeur. 900 m² of timeless design, prestige and cultural significance in a lush, prestigious setting.

Triin Loodus

triin.loodus@signature.ee

+372 502 6425

Seaside Penthouse

Tuukri 25, Tallinn

Stylishly furnished 4-room penthouse in Kiikri Residences – 137.8 m² plus 87.7 m² terrace, premium Gaggenau kitchen, sauna, fireplace, two parking spaces, sea promenade views and exceptional Kadriorg location.

Jelena Kuzmenko

jelena.kuzmenko@signature.ee

+372 5626 3053

L

innakultuuri lehte PULSS on 15 aastat välja antud. Inimeste lugude, tegemiste ja sündmuste vahendamise kõrval oleme hoidnud kätt pulsil ka linnaruumi arengul. Selle ajaga on pilt ikka paremaks läinud küll! Kuidagi ei saa au edusammude eest endale võtta, aga oleme hoidnud ülal keskustelu selle üle, mis on hea linnaruum ja kuidas teha paremini. Sestap nüüd on uuele linnavalitsusele kaasa anda soov, et ärge kihva keerake, vaid tehke veel paremini. Ei tea, kas tuleb lisaks veel nõiduda või palvetada? Vajame inim- ja loodussõbralikku, mõnusa miljööga mitmekesist ning heade liikuvuslahendustega avalikku ruumi.

For 15 years, PULSS has been the mag of urban culture—telling people's stories and tracking how our city has grown. And yes, the view's gotten better! We can't claim the glory, but we've kept the talk alive about what makes a great urban space—and how to make it better. So, to the new city government: don't mess it up—take it further. Let's build a city that's kind to people and nature—diverse, vibrant, and safe and quick easy to move through.

Sunshine!

Päikest!

Tõnu

Tõnu Pedaru
toimetaja/editor

TOIMETAJA Tõnu Pedaru **KUJUNDAJA** Margit Randmäe **KEELETOIMETAJA** Helve Hennoste
REKLAAM ja TELLIMINE Nordicom +372 5666 7770 • reklaam@nordicom.ee **VÄLJAANDJA** PULSS Media OÜ
toimetus@pulss.online • facebook.com/PULSS.ONLINE • https://pulss.online

52

30

38

82

Lotte Jürjendal
loe lk 18

Foto: Virge Viertel

10 Linnauudised / City news	52 Maitsejaht/ Restaurant MEKK
18 Kaanelugu / Cover Story Lotte Jürjendal	58 Külaline/Visitor Anneli Fichtelius
28 Mõttekoht Andres Peets	66 Välkar/Expat Olga Boriseva
30 Linnaruum / Urban Space Öölinn / The 24 Hour City	70 Koht / The Place Tarmo Saaret
30 Foto TLN / Photo TLN Andres Teiss	72 Argipäev/24 h Roman Demtšenko
38 Džäss ja linn / Jazz & the City Maria Vaigla	76 Impulss/Impulse Eha Urbsalu
40 Suursaadik/ Ambassador Artur Jan Orzechowski	82 Sport Henri Sildaru
44 K ja V / Q & A Andres Puustusmaa	94 Raamatuaasta / The Year of the Book Tiina Ristimets
48 Test/Toit Pelmeenid / Tallinn Dumplings	98 Üks maja / A House Stroomi rannamaja / Beach House

Eedu Apartemendid

Sinu kodu. Sinu vaade. Sinu linn.

apartemendid.eedu.ee

sales@metro.ee

ELEKTRIKAPPIDE UUS ELU KALAMAJAS JA PELGULINNAS

Kalamaja ja Pelgulinna tänavate piirkonna elektri- ning sidekappidel on uus välinäitus.

Fotod on pärit arhiividest ja muuseumidest, aga ka inimestelt, kes neis majades elavad: nii on projekti kaasatud ka asumite kogukond. Näitus on valminud ajaloolase ja eeslinnade sõbra Jaak Juske ning Kalamaja muuseumi koostöös, ühendades seekord kaks omavahel tihedalt seotud linnaosa: Kalamaja ja Pelgulinna.

Soovitame võtta aega ja jalutada läbi kõik elektrikappide asukohad. Abiks võta Google'i kaart. Kõigi kappide juures käimiseks kulub aega 1,5 tundi ja vahemaa on kokku 6,7 kilomeetrit. Näitusel ei ole sulgemistähtaega ja see jääb linnaruumis püsivalt avatuks.

Fotod: Meeli Küttem

► „New Life for Electrical Cabinets” in Kalamaja and Pelgulinna
A new outdoor exhibition showcasing electrical cabinets and communication cabinets from the Kalamaja and Pelgulinna neighbourhoods is now on display in these areas. The photos in the exhibition come from archives and museums, but also from people who live in these buildings—thus, the local community is also involved in the project. Two closely connected districts—Kalamaja and Pelgulinna—have been brought together. We recommend taking the time to walk through all the locations of the electrical cabinets. Use Google Maps to help you. It takes 1.5 hours to walk through all the cabinets, and the total distance is 6.7 kilometres. The exhibition will remain permanently open in the urban space.

VÄLJASÕIT ROHELISE PÄIKESE MAALE

Kalamaja muuseumis on avatud näitus „Väljasõit rohelise päikese maale. Ühe Kalamaja perekonna lugu”.

Näitus on sündinud koostöös kohaliku perega, nagu kogukonnamuuseumile kombeks. Oma perekonna ajaloo jutustab kalamajakas ja ajakirjanik Piret Tali. Ehkki näituse lugu on suuresti seotud Kalamajaga, hõlmavad selles kajastatud saatused laiemat rännukaart.

Piret Tali märgib, et mõneti räägib tema perekonna lugu ka sellest, mida teeb okupatsioon perede ja inimestega. Olulisim, mis jääb kõlama ka Eesti kogemust eemalt vaadates, on küsimus, kuidas leida varemtest üles vundament, millele oma elu ikka ja uuesti üles ehitada. Nii sobib näitusel kajastatud lugu äratuntavalt ka praegusse rahutusse maailma.

Näituse autor Piret Tali on sündinud 1972. aastal, olnud oktoobrilaps ja pioneer, aga paljugi tema lapsepõlves oli tänu emale pärit hoopis teisest ajastust.

„Mulle tundub, et mind on kasvatatud mäletama. Minu mälu oleks nagu laetud relv, mälupank, kus kestavad edasi nii aeg kui ka inimesed, keda ma ei ole kunagi näinud. Arvan, et just praegu on aeg jagada meie pere lugu, mis võib anda lootust paljudele. Selles on palju unistusi, mis teostunud – kui mitte kohe, siis vähemalt ei ole need jäänud täitumata. See võiks olla lugu lootusest, et me jõuame koju tagasi, kui oleme need, kes me oleme.”

Näitusel on rikkalikult välja pandud ajastut ja pere läbielamisi kajastavaid lugusid ning väärtuslikke mälestusesemeid, mida on hoitud ajaloo keerdkäikude kiuste. Lood kõnetavad nii sügavuti kui ka otse, tekitades äratundmisi igaühe kapis leiduvatest nostalgiasemetest ja ärgitades vaatajat uurima oma pere lugu. Näitus jääb avatuks 2026. aasta 6. septembrini.

► The Kalamaja Museum is hosting an exhibition entitled „A Trip to the Land of the Green Sun: The Story of One Kalamaja Family”. The exhibition was created in collaboration with a local family, as is customary for community museums. The story of her family is told by Piret Tali, a fisherman and journalist. Although the story of the exhibition is largely connected to Kalamaja, the fates depicted in it cover a wider migration map. Piret Tali admits that, in a way, her family’s story also tells of what occupation does to families and people. The most important thing that remains, even when looking at Estonia’s experience from a distance, is the question of how to find the foundation among the ruins on which to rebuild one’s life again and again. Thus, the story told in the exhibition is also recognizable in today’s turbulent world.

Foto: Kai kunstikeskus

HAPRAL PINNASSEL. SIRJE RUNGE JA VALGUS

Kai Kunstikeskuse näitus vaatleb Eesti 20. sajandi teise poole kunsti keskse figuuri Sirje Runge (sünd 1950, Tallinnas) loomingut läbi viie aastakümne.

Näitus jälgib tema elukestvat teekonda valguse, värvi ja taju uurimisel – alates 1970. aastate geomeetrilistest katsetustest kuni hiljutiste suuremahuliste projektideni – ning avab tema teedrajavat tööd õppejõuna. Näituse kuraator on Mõta Valiusaityte. Näitus koondab valiku teoseid 1970. aastatest tänaseni ning avab Runget otsijana, kelle loominguline praktika on uurimus värvist kui valgusest ja õpetamisest kui kunstipraktikast.

► Kai Art Center presents On Fragile Grounds. Sirje Runge and Light, a major solo exhibition spanning five decades of work by Sirje Runge (b. 1950, Tallinn), one of the central figures of Estonian postwar art. The exhibition traces Runge’s lifelong exploration of light, color, and perception, from her geometric experiments of the 1970s to recent large-scale projects, and reconstructs her pioneering teaching practice. The exhibition is curated by Mõta Valiusaityte

VÄRVIKAD RAHVUSKULTUURIDE PÄEVAD LINNAS

Rahvuskultuuride päevad on ellu kutsutud Tallinna mitmekülgse ja huvitava rahvusliku mitmekesisuse ja siinsete rahvuste tutvustuseks.

Sel sügisel olid fookuses linna tatarlased, kellega seotud pärimust jagati Tallinna rahvastemuuseumis. Vahest kõige koloritsemate etteaste tegid aga rahvuskultuuride päeva raames aserid, kelle muusikaline programm vallutas Mere keskuse. Muusika oli pühendatud aserbaidžaanide folkloori-muusikale *mugham* ile.

► National Culture Days were created to showcase Tallinn’s diverse and interesting ethnic groups and introduce the local ethnic groups. This autumn, the focus was on the Tatars living in the city, whose heritage was shared at the Tallinn Ethnographic Museum. Perhaps the most colourful performance during the National Culture Days was given by the Azeris, whose musical program took over the Mere Centre. The music was dedicated to Azerbaijani folk music, *mugham*.

Pildil esinejad Ravana Valiyeva, Asim Primov, Huseyn Naghiyev (Bakuu)

Foto: Viktor Burkivski

TERVISEMUUSEUM UUENDAS SEKSUAALSUSE TEEMATUBA

Tervisemuuseum avas püsinäitusel seksuaalsuse uue teematoa, mis on teemade valiku poolest Euroopas unikaalne. Toa valmimine kaasajastab muuseumiharidust, kuna murdeea ja seksuaalsuse tunnid on muuseumis ühed populaarsemad. Esimene selleteemaline tuba avati 2015. aastal. „Kümne aastaga on palju muutunud, alates iganenud stereotüüpidest ja soonormidest, uuenenud ja rikastunud keelekasutusest kuni tarkuseni tunnustada seksuaalsust kui inimese heaolu olulist mõjutajat. Seksuaalsuse käsitus on ühiskonnas muutunud avatumaks, mitmekesisemaks ja eelarvamustevabamaks,“ sõnab tervisemuuseumi näituste kuraator Ülle Kask. Teematuba pakub mõtteainet ja avastamist ka täiskasvanutele.

► Estonian Health Museum has opened a new theme room at the permanent exhibition focusing on sexuality, which is unique in Europe in terms of its selection of topics. The completion of the exhibition will help to modernize museum education, as puberty and sexuality classes are among the most popular at the museum. The theme room is not only for young people, offering food for thought and discovery for adults as well.

MANCHESTER SIGNATURE GIN 42%

- Enim auhinnatud džinn Manchester linna südamest
- Valmistatud kohaliku võilille ja takjajuure ning kümne muu erilise taimse koostisosaga, sealhulgas apelsin, sidrun, lagrits ja jahvatatud mandel
- Tsitruse ja kadaka lõhnaline džinn
- Aroomis muskaatpähkel
- ABV: 42%
- Serveeri: Gin & Tonic, Negroni, French75

www.hanumanspirits.ee

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga!
Alkohol võib kahjustada teie tervist!

THE GENTLEMEN VODKA

Parimast Rootsi teraviljast

HANUMANSPIRITS.EE

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga!
Alkohol võib kahjustada teie tervist!

MUUMIRAHU. ELURÕÕM JA TARKUS SUURTÜKITORNIS

Kiek in de Kōki kindlustustemuseumis on Tove Janssoni loomingu põhjal koos Muumimaailmaga sündinud väljapanek, mis jagab igas vanuses külastajatega muumiperekonna rahu ja turvatunnet.

Näitusega tähistame ühtlasi 80 aasta möödumist esimese muumiloo sünnist ja 50 aasta möödumist esimese eestikeelse muumi-raamatu ilmumisest.

Suurtükitorni kõrgeima korruse näitus-installatsiooni keskne sõnum – muumirahu – võtab kokku Tove Janssoni jaoks olulised teemad ja muumimaailma kontrastid. Muumioru kohal helendab ähvardav Sabatäht ning mõnikord raputavad orgu üleujutused ja tormid. Seal tegutsevad kummalised ja vahel ka hirmutavad olendid. Ent Kiek in de Kōkiga väliselt väga sarnast Muumimaja valitseb

rahutu maailma kiuste rahu ja turvatunne. Tove Janssoni muumiraamatud ei keskendu hea ja kurja võitlusele, vaid eri tüüpi isiksuste koostelamisele, millega kaasneb nii pingeid kui ka huumorit.

Näitus kutsub igas vanuses külastajaid avastama Kiek in de Kōkiga sarnanevat Muumimaja ja Muumiorgu, kus rahutu maailma kiuste valitsevad rahu ja turvatunne.

► Moomin Peace. Jopy And Wisdom - the exhibition invites visitors of all ages to explore Moomin House and Moomin Valley, where – like the Kiek in de Kōk artillery tower – peace and a sense of security prevail despite the turmoil of the outside world.

In this small yet meaningful exhibition, you can stroll beneath blooming trees, sit among rose beds and meet your favourite characters amid lush greenery. At the heart of it all, the Moomin House offers shelter and beauty for everyone, even the smallest nameless creatures. Hiding within its walls, you might discover a hidden, sparkling secret.

Õöd muutuvad üha pikemaks ja hundi ulg kostab järjest valjemini. 7. novembril algav Pimedate Ööde filmifestival toob kahe ja poole nädala jooksul Tallinna ja Tartu vaatajate ette ligemale 250 pikka ja 280 lühikest filmi kogu maailmast – kõigilt viielt kontinendilt, kus filme tehakse.

Maailma 14 kõige olulisema filmifestivali sekka kuuluv PÖFF avatakse Carlos Marqués-Marceti filmiga „Nad tolmuks saavad“. Selles otsustab ajukasvajaga naine lõpetada oma elu abistatud enesetapuga. Võiks arvata, et ekraanile jõudev on süngemast süngem, aga võta näpust – see ilus ja südamluk lugu on tehtud üllatavas, muusikalise tragikomöödia stiilis. Ühtlasi juhatab see sisse festivali tänavuse fookusmaa Kataloonia programmi, mis sisaldab aukartust äratavat hulka katalaani filme, ligemale 30 uuemat ja restaureeritud vanemat linasteost draamadest õudukateni – tegemist on tõelise vahemerelise invasiooniga Tallinna pimedatesse öödesse.

Festivalil on seitse võistlusprogrammi, kuhu valitud filmidest enamikku näeb publik esimest korda maailmas – neid esitlevad autorid isiklikult. Tallinna saabub üle tuhande väliskülatise rohkem kui 70 riigist.

Lisaks jõuab ekraanile filmiaasta paremik, hulk nimekate festivalide auhinnafilme ja Oscari-soosikuid Chloé Zhao „Hamnetist“ Kaouther Ben Hania „Hind Rajabi hääleni“. Just viimane, Palestiina viieaastase tüdruku hukkamise lugu Gaza sõjas pakkus tänavusel Veneetsia festivalil kõige rohkem kõneainet.

Tuliutest Eesti filmidest näeb Vladimir Loginovi „Ööäärt“, mis sukeldub Tallinna ööellu, näidates seda nurga alt, mida me pole kunagi varem näinud. Aga kavas on ka näiteks Indrek Spungini „Õnn on elada me maal“: pöörane lugu ühest Eesti mõjukamast punkansamblist Velikije Luki, kes aitas Nõukogude Liitu ajalukku saata.

PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL KOOS NOORTE- JA LASTEFILMIDE FESTIVALIGA JUST FILM JA PÖFF SHORTS TOIMUB 7.–23. NOVEMBRINI, LISAINFO [HTTPS://POFF.EE/](https://poff.ee/).

PÖFF-PÖFF!

► The nights are getting longer, and the howling of wolves is getting louder. Starting on November 7, the Dark Nights Film Festival (PÖFF) will bring nearly 250 feature-length and 280 short films from all over the world—from all five continents where films are made—to audiences in Tallinn and Tartu over a period of two and a half weeks. The festival features a total of seven competition programs, and most of the selected films will be shown to audiences for the first time anywhere in the world, presented by the filmmakers themselves. More than a thousand foreign guests from over 70 countries will arrive in Tallinn. Among the brand new Estonian films is Vladimir Loginov's „Ööäär“ (Night Edge), which delves into Tallinn's nightlife, showing it from an angle we have never seen before.

LINNAELUMUUSEUM AVAB LINNALUGUDE NÄITUSED

Linnaelust rääkiva Tallinna linnamuuseumi algne kodumaja Vene tänav 17 ja praeguseks üks muuseumi seitsmest filiaalist avab 21. novembril pärast ligi aasta kestnud uuendusi läbi mitme korruse ulatuva väljapaneku.

„Muuseum räägib oma kõige hinnalisemate museaalide vahendusel, milline oli Tallinna seltskondliku elu kultuur. Tallinna ühed väärtuslikumad ajaloolised esemed on Mustpeade vennaskonna kunstivarad, mida pole ammu nii palju välja pandud,“ ütleb Tallinna linnamuuseumi direktor Heli Nurger.

Teise korruse väljapanek keskendubki Mustpeade vennaskonna rikkalikule pärandile linnamuuseumi kogudes. Tänavu tähistab juba aastal 1400. aastal esmamainitud vennaskond oma 625. aastapäeva kui vanim Tallinnas järjepidevalt tegutsev organisatsioon. Selline ainulaadne järjepidevus ja otseside keskajaga lubab vennaskonna abil jälgida linna-kultuuri arengut kogu selle rikkuses.

Keskaegse linna jõukusele pani aluse kaubandus. Mustpeade vennaskond kui noorte kaupmeestesellide organisatsioon ja kasvulava oli Tallinna innovatsiooni ja arengu mootor läbi sajandite, tuues Revalisse meretagustest maadest uusi moode ja kombeid. Vennaskonnal oli ka kõige värvikam seltsielu: pidustused, võistlusmängud, tantsud ja paraadid. Oma pikas ajaloos on mustpead olnud head kollektiivse tegutsemise eeskujud ning Tallinna kaitsjad, moodustades ka linna esimese vabatahtliku tuletoorjeksuse. Vennaskonna kaitsetegevusest räägib lähemalt möödunud aastal avatud linna kaitseajalooteemaline väljapanek Kiek in de Kökis.

Neljanda korruse püsinäituse osa „Lyndanise. Reval. Tallinn. Linnaelu läbi sajandite“ avab Tallinna legende ja linnaelu eri

Näitusel on esitatud mustpeadega seotud esemeid

tahke: haridust ja kirikuelu, tööstust ja kaubandust. Milline on olnud unistuste Tallinn? Näha saab ka neid plaane, mis teoks ei saanudki. Tallinna lugu jutustavad linna kaitsepühak, püha Viktor ja Kalamaja poiss, kellest hiljem saab kõigile tuntud linnavaht, Vana Toomas. Tutvustatakse Tallinna tähtsaimaid aardeid: „Vana Tooma“ originaali ja kullatud linnavõtit, rae tähtsamate dokumentide hoidmise varalaegast ja Dannebrogi, mille kinkis linnale kuninganna Margarethe II.

TALLINN CITY LIFE MUSEUM OPENS EXHIBITIONS ON CITY STORIES

► The museum that tells the story of Tallinn's city life—the original home of the Tallinn City Museum at 17 Vene Street and currently one of the museum's seven branches—is opening a multi-story exhibition after nearly a year of renovations. The exhibition on the second floor focuses on the rich heritage of the Brotherhood of Blackheads in the collections of the City Museum. First mentioned in 1400, the brotherhood celebrates its 625th anniversary this year as the oldest continuously operating organization in Tallinn. Such unique continuity and direct

connection to the Middle Ages allow the brotherhood to trace the development of urban culture in all its richness. The permanent exhibition on the fourth floor, entitled „Lyndanise. Reval. Tallinn. City Life Through the Centuries“, reveals Tallinn's legends and various aspects of city life: education and church life, industry and trade.

RAYTH

PREMIUM CAR WASH & DETAILING CENTER

RAYTH – TEIE AUTO ILUSALONG

Meie teenuste hulka kuuluvad:

- Õrn välis- ja sisepuhastus
- Nahast sisustuselementide hooldamine
- Professionaalne poleerimine
- Kaitsevahade, keraamiliste katete ja vedelklaasi pealekandmine

Kas otsite oma sõiduki jaoks professionaalset hooldust? RAYTH pakub täielikku valikut tipptasemel teenuseid auto parimaks väljanägemiseks.

Pakume ka ukseulgurite paigaldust kõikidele automodelitele, samuti maailma juhtivate kaubamärkide tuuning- ja kerekomplekte, valuvelgi ning väljalaskesüsteeme.

Bensiini 3 – Autoparkla, Tallinn

Tel: +372 77 200 90

Tel: +372 578 77 660

E–P: 9:00–21:00

www.rayth.ee

info@rayth.ee

Facebook – RaythDetailing

Instagram – raythdetailing

TikTok – @rayth.detailing

Mulle meeldib suppi keeta!

LOTTE JÜRJENDAL (39) on mitmekülgne muusik, kunstnik ja *performance*-artist. Ja elukunstnik! „Ma arvan, et lihtsalt sündisin niimoodi ... ufoks! Mõnikord on see mulle täitsa katsumus – see planeet tundub natsa teistmoodi elamiseks disainitud,” ütleb ta.

Küsis: PULSS

Vastas: Lotte, kes siis veel?

Fotod: Virge Viertek, Owen Lloyd, Alana Proosa, erakogu

Vau, sellise Taevaliku Kuninganna Lotta-doll saate omale lasta kinkida jõuluvanal!
Wow - one can order this Celestial Queen Lotta-doll as a Christmas gift!

tal, sest mul ei olnud mitte mingit progressi. Põhjus, miks mind välja visati, oli ande puudumine. Ma mäletan küll, kuidas harjutasin ja harjutasin, aga midagi meelde ei jäänud. Distsipliin pole kunagi olnud mu lemmikriietus. Õnneks mu klaveriõpetaja oli hästi tore: mingist hetkest oli meil õpetaja Maarjaga omavahel diil, et ma hoopis lõõn tantsu ja tema mängib „Pähklipurejat“. Nii sündis kompromiss ja võib-olla ka mu esimesed *performance*’id.

Mul oli unistus, et olen ühel päeval tohutu kaunis sädelev priimabaleerin. Seda ei juhtunud, sest mul avastati mingi väike vale luu jalalaba sees. Hiljem vanemad proovisid mind kannelt õppima panna – seal samuti ei olnud mingit progressi. Seal ma käisin enda soovil hoopis laulmas. Samuti väga tore õpetaja Tuule nägi ära, et must ei tule kandlevirtuoosi ja oli paindlik ning mängis hoopis kannelt minu laulmise taustale meie kandletundides.

PÜÜNE PEALE!

Alustasin varakult. Viieteistaastasena olin juba lavadel ja jagasin anarhia sõnumit. See aeg Tallinnas oli väga *crazy* ja äge, kohtusin nii paljude kunsti- ja muusikageeniustega. Me lihtsalt rakkisime läbi elu koos ja tegime eksperimentaalseid koostööprojekte. Sealt eda-

sodida: vanemad olid kohe õnnelikud ja tänulikud, kui kriidiga läks piiridest välja või kui tekkis mingi imelik, originaalne riietuse või disaini mõte. Joonistada võis oma riiete peale ka – kõike kiideti taevani, kõik avangardsed ideed olid aukohal. Vanemad õpetasid juba maast madalast, et põhiline on teisi mitte ahvida. Isa on väga andekas helilooja ja kitarrist, ema tegeles fotograafiaga. Loomingut oli majas iga päev. Eksperimentaalsest kunstist õpetati varakult aru saama ja väärtustama originaalsust. Juba kolmandas-neljandas klass olin ülikõva Jimi Hendrixi fänn tänu isale!

ÜKS HELIN SINU SEES

Juba varakult pandi mind klaveritundidesse, laulukoori ja kunstikooli. Muusika pool on huvitav: ma kukkusin laste muusikakoolist välja juba esimesel aas-

Lotte

on loovolend *par excellence*! Ta sõnab: „Kogu aeg tahaks midagi luua – mingi megatung on teha! Vahel ei saa isegi magada, ideed ei lase olla ...“

Lotte tähesära on tuntud ja tunnusstatud küll pigem alternatiivsel või *underground*-skeenel. Siiski on palju neid, kes ootavad Lotte glämm- ja kitsgarneeringuga karismaatilisi ja energeetilisi lavasinemisi, teavad tema osalusega olnud bände, nagu Stella või Rebel Angel, tema ülesastumisi koos Kiwa, Chungini, kitarristist isa Robert Jürjendali või teistega. Hindavad tema moedisaini, klaasikunsti, maale ja kõike muud.

Lotte oli lahkelt nõus Pulsile rääkima endast, oma mõtetest ja tegemistest.

KINDERSTUBE

Jah, kodu, kus kasvasin, ka kindlasti väga soosis. Meil lubati isegi seintele

ROOFTOP Outdoor Living

PANORAMIC SAUNAS ESTONIAN DESIGN

A SMALL LUXURIOUS EXPERIENCE

 150 x 200 cm

360° PANORAMIC VIEW

Sauna T2 – Refined space, uncompromised experience. Crafted for terraces, rooftops, balconies, and secluded gardens, sauna T2 weighs just 300 kg – light enough to go where traditional saunas cannot. A panoramic window opens the view to the forest, the skyline, or the sea, subtly blurring the line between interior and landscape.

Installation is seamless, with no foundation required. The design is compact, yet the experience is expansive. Built for two, sauna T2 is a private retreat that invites you to pause, breathe, and reconnect wherever you are. Design. Comfort. Freedom.

si tulid juba *garage*-bändide, müra, grunge, bluusi, pungi ja *rock'n'roll*'i ajad. Hiljem *diskopunk*, hip-hop, elektroonilised eksperimentaalsed katsetused, *techno ambient*, samal ajal oli alati ka DJ-tamist. Oli palju muudki, kuid vaikselt olen vist alati siiski purjetanud tantsumuusika suunas. Muusika ongi minu jaoks pidevas liikumises olev vesi, kus ei pea olema truu mingile žanrile ja võib kokku segada ükskõik mis kokteile.

Üldse on kõik olnud eklektiline: bändid, DJ-tamine, maalid, videokunst, *performance*-kunst, kostüümid. Olen alati tahtnud kõike segada et erinevaid meeli korraga puudutada. Kunst ei pea kindlasti olema viisakas, aga võiks viia korraga minevikku ja tulevikku.

ARS LONGA

Kujutava kunsti teekond sai põhiliselt mõjutusi Kevade tänava laste kunsti-koolist. Olin umbes kümnene, kui sinna läksin. See kool oli kõvasti rajum kui EKA (Eesti kunstiakadeemia – toim.): ei mingit halastust, haisvast savist vorpise kümneid tunde luid ja lihaseid.

Krokii joonistamine ei olnud ka titekas: kohe akti joonistama, vahel sai terve klass kolmesid, viisi pandi väga harva. Kedagi ei huvitanud, kui väsinud sa olid või kui palju vaeva läks: mis halvasti, see uuesti! See oli superkool! EKA-s ikka nii karm ei olnud see õpe.

Hiljem läksin VHK-sse (Vanalinna

hariduskollegium – toim.) kunstiharuse, kust küll kukkusin viimases klassis välja, sest tundus olulisem sel ajal bändi teha ja nii-sama süsteemi ignoreerida. Hiljem siiski sain aru, et tahaks väga EKA-sse ja tegin viimase klassi ema tungival soovitusel õhtukoolis järele. EKA-s läksin klaasikunsti osakonda. Klaasikunst kutsub mind kogu aeg sisimas, kindlasti tõmban mingil hetkel varrukad üles ka sel alal miski projekti raames.

Moekunsti õppisin enda algatusel ise

puhtast huvist moe vastu ja tikkimise nõkse Youtubest, kasutades ära koroonaaega – nii said ka kõige keerulisemad pisted selgeks.

KÕIK KORRAGA!

Mulle meeldib teha mitut asja korraga, mis ei ole kindlasti kõige kavalam

produktiivsuse mõttes. Oh, ma olen see tüüp, kes alustab kuut kostüümi, nelja maali, kolme laulu ja üht videot – kõike korraga, loomulikult. Mind käivitavad tohutult ideed, mida ei ole vaja antud hetkel teha. See on nagu loominguline sabotaaž, mis kuidagi töötab. Näiteks kui

tean et mul on *deadline* mingi projektiga, hakkan ma hoopis teist asja tegema, et lõpuks tekiks paanikahoog ajanappuse tõttu. Ja siis sellel viimasel hetkel ma olen uskumatult võimekas. Ja ööd ... Ööd on pühad. Südaöö

KIWA Kunstnik, Lotte sõber ja bändikamraad

Lotte on kõige rajum tüdruk, keda ma tean. Ta on erilise energiaga vokalist ja geniaalne helilooja. Kuigi teises žanris, üldse mitte kehvem, kui ta isa, maestro Robert Jürjendal.

Lotte lava-presence on eriline ja stiil trash glam nagu Mässaval Inglil. Kui koos Rebel Angelis mängisime, olid meie proovid ja laivid pidu 7/24. Enamik seiklusi temaga ei kannata kahjuks trükimusta.

PS. Tema nüüdseks kadunud truu koerkaaslane Lummu hammustas Felix Kubinit ninast ja Ariel Pinki tagumikust. Lottel endal pole samuti üldtunnustatud iidolite vastu mingit lugupidamist ja tal on selleks täielik õigus.

ja hommikul seitse on mu templiaeg. Mulle väga meeldib olla üleval öösel – nokitseda asjade kallal kella seitsmeni hommikul. Ärges helistage mulle enne kella ühte päeval, sest ma alles künan patja!

HETKEL HAARATUD

Praegu olen suusad seadnud rohkem jälle muusika poole. Äsja tuli välja värske *trance*-romantiline singel „Darker Love“ koos Kreekas filmitud videoga. Töötangi oma tantsumuusika albumiga – seda on väga tore teha! Selline tunne, nagu oleks uuesti kuhugi algusesse jõudnud – kõik need kihid muusikas, olen läbi seedinud ja lasknud settida. Iga stiil on midagi andnud, mis hetketulemust mõjutab. Vahepeal ma üldse ei laulnud, tootsin ainult instrumentaali, aastaid. Tundus, et ükskõik mis ma laulan, tuleb mingi sellise vinguva alaatooniga. Tuli välja, et mul oli vale mikrofoni. Selle peale ma isegi ei osanud tulla, õnneks läks see mul hiljuti Taist tagasi kolides katki.

Rebel Angel, kahju et see bänd meil laiali läks. Mul on eriti kahju nimest,

Robert Virves

Robert Virves
kihutab Chanzi toel!

sest see oli minu idee: ma ise kasutan tegelikult *alias* Angel Rebel edasi – ei saa mitte jätta!

Samal ajal loon ikka ka maale ja moekunsti. Plaanis on kõike seda siin ka esitleda talvel ja kevadel, kuid praegu jah, on fookus rohkem muusikal. See teeb mind praegu õnnelikuks. Minu jaoks ongi muusika tegelikult kõige tähtsam ja väga isiklik asi: mul endal vähemalt on peaaegu võimatu muusikat teha ebasiiralt, see lihtsalt ei kõla maagiliselt sel juhul. Isegi kui kõik noodid on õigesti, on tunnetus palju olulisem. Ei tasu ennast ka liiga tõsiselt võtta: mul on selline tunne, et muusika loomine peaks olema *fun* kogemus, mitte mingi raske ja rõhuv teekond.

LOOMAKAITSEPROJEKT!

Jah, olen loomas platvormi Art Against Animal Cruelty. Kunst ja loomad võiksid päästa teineteist ja siis omakorda maailma. See on üks mu elu unistusi: luua platvorm, kuhu kunstnikud saaksid annetada oma töid loomakaitse hüvanguks. Samuti aitaks see kunstnikke nähtavamaks teha. Idee kui kontseptsioon on koos. Loodan et minu MTÜ

Art Against Animal Cruelty saab varsti rattad alla.

LOTTE-RITUAAL

Kui õige prints tuleb, siis siis korraldan sellise pulmapeo, et pange juba varakult päikeseprillid ette. Mulle meeldivad rituaalid: ma panen sellise pulmapeo maha, kus mul iga tunni aja tagant on aina ilusam ja uhkem printsessikleit seljas. Mul on isegi kõik välja mõeldud: see võiks olla Mehhiko kristallkoopas, kus on laed ja seinad kristallidest sätendamas. *Intergalactic space crystal wedding?* Ma pean saabuma Swarovskitega kaetud helikopteriga ja seal peab olema mega *beach party after*, kus kõik pidulised saaksid ka omavahel armuda. Ma olen muidugi väga *picky*-printsess, igatühega abielluma ka ei hakka, pigem ootan ja vaatan veel hetke.

Mulle meeldib väga koos olla, aga võin mega laisaks minna. Mul ühes suhtes pidid mullivannis istumisest ja latallad alt ära tulema. Lasin vannituppa veel ekraani panna ja vaatasin ainult komöödiaid järjest vannist ja süda valutaskunsti pärast, mis kõik tegemata oli.

Suhted on muidugi tähtsad. Üldse kõik suhted, mitte ainult romantilised. Arvatavasti ei huvita surivoodil sind, kui palju ja mida sa saavutasid või materiaalselt kokku kraapisid, vaid kes oli su jaoks olemas, kes tõmbas sind käima, kellega koos sai kogeda põnevaid dimensioone ja filosoferida, kes pani tundma rõõmu soojust ja ajas naerma. Mõned parimad sõbrad on mul olnud ka loomad ja linnud, mis siis, et nende maailm on meie omast väga erinev.

Olen väga tänulik nendega veedetud aja eest.

ELU VÄLJAMAAL

Ma olin Ühendkuningriigis jah viis aastat, rohkem Manchesteris. Ja hiljuti poolteist aastat *off grid* paradiisisaarel Tais bungalow's. Nagu Mowgly džungli ja ookeani rütmis. Need on nii erinevad kohad ja kogemused. Muidugi on loodus Tais täitsa vapustav. Nagu Stidio Gjibli animation: millised värvid, karp jääb lahti! Inimesed on ka väga tole-

rantsed. Gekod jalutasid seintel ja sirtsud laulsid. Mul oli seal nunnu roosa roller, millega läbi džungliööde bikiinides tuhisesin järgmiste mangode järgi. See kõik oli väga eksootiline ja *trippy*. Jõhker värviteraapia: iga päev ujusin värviliste kalakeste keskel korallimetsa kohal ja proovisin seda kõike kõvakettale talletada.

Taist on elavad mälestused minu hüti lähedal toimunud *dark techno* rannaja džunglipidudest, kus nunnad, prostituudid, rasedad, raugad, *ladyboy*'d ja ka täitsa väiksed kolmeaastased lapsed olid kõik samal peol, tiined naised tšillimas lõkke ümber, mõni oli just sünnitanud ja imetas last. Mitte kunagi ei tulnud ette kaklusi või halba vaibi ega kellegi kallal nokkimist. Turvamehi vaja ei läinud. Ei olnud need üldse mingid kained peod, seda enam on veider, miks me siin nii ei saa. See oli nagu utoopia, mida ma ikka vahel igatsen.

Aga jah, iga kord, kui ära olen, hakkab mingi hetk muidugi sõpru ja peret väga igatsema. Suht loogiline vist. Samuti ka seda eestlaste süviti mõtlmist. Veider, kui palju tarku inimesi siin on. Mulle meeldib, et siin on läinud ka

natsa multikultuursemaks. Ma tunnen küll, et jah, ikka on vaja edasi-tagasi pendeldada, kas või suviti siin olla, sest mu tuttavad inimesed siin on mega lähedad! Eesti inimesed on liiga huvitavad, et neid pikaks ajaks maha jätta.

LOOKING GOOD, WHAT'S THE POISON

Ma olen jah täitsa vegan, seda küll rohkem eetilistel põhjustel, aga tore, et see mõjub ka ületuldse tervisele, energiale ja välimusele hästi. Mulle meeldib suppi keeta! Kõigile, kes mind natsa paremini teavad, olen vähemalt ühe supi keetnud. Proovin süüa mitteprotsessitud toite ja suhkruid mitte liiga palju ahmida, muu on kõik *freestyle*.

Trenn on mul selline, et armastan hästi raskeid hantleid tõsta: neid peab nii vähe tõstma, et oleks juba tunda – see ongi laiskadele *hack* minu meelest. Ja tantsida! Muidugi tantsima peab ikka niimoodi *like nobody's watching*, siis on trenni eest. Tahaks oma aeroobikakanali teha Youtube'i. Kunagi ehk jõuab?

DEAL WITH TALLINN

Vanalinn on arhitektuurne geniaalsus arvutimängust, aga sisu ... liiga palju karaoket, liiga vähe müstilist *underground*'i. On natsa, aga ikka väga vähe. Vanalinn võiks olla nagu mingi

tornidega karussell, täis põnevaid keldreid, kus on pidevalt käimas DJ-id ja kontserid. Müüakse kärisenud *vintage*-T-särke ja reiv-fetiš-riideid.

Võiks olla selline *maze*-tunne, et lähed ühest tornist teise, aga vanalinna müürid hoiavad parimat pidu ja rahvast justkui ühes üksuses. Näiteks võiks vanalinna tunnelites *techno*-peod toimuda minu meelest ... Mis need seal seisavad? *Techno*-katakombid! *Futu ambient lounge dome*, kus heliins-tallatsiooni saatel raamatut lugeda ja hõljuda disainiime kosmoses. Seal oleks eksperimentaalseid kontserte, lähedaid sekkareid ja kirbukaid kunstile, *rock'n'roll*'i ja reivi riitele ja *cool*'ile käsitööle. Merevaigupoode, mida keegi ei taha, on ju see-eest kõvasti. Vanalinn võiks olla selline üksus nagu *Disney castle*: roosa glitter haloga, mis kumab kaugele. Merelt laevaga tulles oleks nii ilus vaade. Kilukarbi asemel meigikarp. Oleks *tourist magnet*, aga teistsugustele turistidele.

Kadrioru park on mu teine armastus. Seal ma isegi ei muudaks midagi. Millegipärast tundub seal olles, nagu oleks minu „Alice in Wonderland“, ainult et jäneseid on seal robotid (robotniidukid – toim.). Käin seal pidevalt mediteerimas: Kadrioru park on olnud mu moekunsti suuremaid stilistilisi mõjutajaid.

LOTTA LOTTE— RITUALS!

Lotte Jürjendal (39) is a musician, artist, and performance rebel. A life-artist. Pure creative force. “All the time I just need to make something – there’s this mega-urge to create! Sometimes I can’t even sleep, ideas won’t let me rest...”

Her stardust shines mostly in the alternative and underground scenes, but she’s no secret. Plenty of folks wait for her glam-and-kitsch-drenched, high-voltage stage shows. They know her bands – Stella, Rebel Angel – her collabs with Kiwa, Chungin, her guitarist father Robert Jürjendal, and others. They value her fashion design, glass art, paintings, and everything else she throws into the world.

BORN AN ALIEN “I think I was just born this way,” she laughs. “Like... an alien. Sometimes it feels like this planet wasn’t designed for me. I can’t stop creating—even at night, ideas keep me awake.”

KINDERSTUBE Her home encouraged that wild streak. “We were allowed to draw on the walls. My parents cheered whenever I broke boundaries. If I drew on my clothes or came up with some bizarre design id, a—they praised it.”

Her father was a guitarist and composer, her mother a photographer. Art wasn’t just encouraged—it was daily life. “By third grade I was already a

huge Jimi Hendrix fan thanks to Dad.”

BALLET, BANDS, AND FIRST ACTS Music school didn’t work out. “They kicked me out for lack of talent,” she admits. But instead of quitting, she danced to *The Nutcracker* while her teacher played piano. “I dreamed of being a sparkling prima ballerina, but maybe those were my first performances.”

By 15 she was already on stage, shouting anarchist messages. “Tallinn was crazy back then. We just rocked through life, experimenting with art and music.”

ECLECTIC SPIRIT

Garage bands, noise, punk, grunge, disco-punk, hip-hop, techno—

she’s done it all. “Music is like water. Always moving, never faithful to one genre. I love mixing cocktails of sound.”

She paints, DJs, sews costumes, makes video art. “I want to touch many senses at once. Art doesn’t have to be polite—it should take you to the past and future at the same time.”

MIDNIGHT TEMPLE Her creative rhythm is nocturnal. “Midnight to 7 a.m. is my temple time. Don’t even think of calling me before 1 p.m.” She laughs. “I’ll start six costumes, four paintings, three songs, and a video—all at once. It’s chaos, but it works.”

BACK TO MUSIC Now, she’s focused on sound again. A new trance-roman-

tic single, “Darker Love,” just dropped with a video filmed in Greece. “It feels like starting over. Every style I’ve ever touched has left something in the music I make now.”

After years of producing only instrumentals, she’s singing again. “Turns out my problem wasn’t my voice—it was the wrong microphone! It broke when I moved back from Thailand. Best accident ever.”

LOVE, LIFE, AND CRYSTAL WEDDINGS

What about romance? She grins. “If the right prince comes, I’ll throw an intergalactic space crystal wedding in Mexico. Swarovski helicopter, alien princess gowns, a beach party where everyone falls in love.”

But she’s picky. “I won’t marry just

anyone. I’d rather wait. Still—I believe relationships are what matter most. On your deathbed, it’s not about achievements, it’s about who was really there with you.”

JUNGLE & CITY She’s lived in the UK, Manchester, for 5 years, but her recent stay, almost 2 years, in Thailand left the deepest mark. “It was like Studio Ghibli—geckos on the walls, crickets singing, me riding a pink scooter in a bikini through the jungle. Pure magic.”

The parties were legendary. “Dark techno raves where nuns, ladyboys, grannies, kids, pregnant women—all danced together. No fights, no bad vibes. A true utopia.”

Still, she always misses Estonia. “This

KIWA, artist, friend of Lotte

Lotte is the wildest girl I know. She’s a vocalist with a special kind of energy and a brilliant composer. In her own genre, she’s every bit as strong as her father, maestro Robert Jürjendal. Lotte’s stage presence is unique—her style is *trash glam*, like a rebellious angel.

When we played together in Rebel Angel, our rehearsals and gigs were basically a 24/7 party. Most of the adventures we had with her are, unfortunately, unprintable.

P.S. Her late, loyal dog Lummu once bit Felix Kubin on the nose and Ariel Pink on the butt. Lotte herself has never had much respect for mainstream idols—and she has every right to that.

place has too many fascinating people to leave for long. I need to pendulum back and forth.”

TALLINN DREAMS Tallinn’s Old Town? She has ideas. “It should be a carousel of towers full of DJs, underground concerts, rave shops, glittering like a Disney castle from the sea. Right now, it’s too much karaoke, not enough magic.”

Kadriorg Park, though, is perfect. “It’s my Alice in Wonderland. That place has shaped my fashion more than anything.”

ANIMAL PROTECTION PROJECT Yes, I am creating a platform called **ART AGAINST ANIMAL CRUELTY**.

Art and animals – they could save each other, and in turn, the world. My vision is to give artists the opportunity to donate their works in support of animal welfare, while also receiving visibility and support themselves through this platform. This has been one of my lifelong dreams.

I truly hope that my non-profit, **ART AGAINST ANIMAL CRUELTY**, will soon take off. I am deeply passionate about this cause and eager to help both animals and artists. **P**

HYPERLOOP. KAS UTOOPIA?

Teaduse areng, majandus, poliitika ... Kas ajab haigutama? Aga kuidas see kõik võiks tegelikult ja päriselt meisse puutuda, küsib Andres Peets.

President Alar Karis on Päevalehe arvamuses (14.02.2017) öelnud, et visioon *hyperloop*'ist on paraku ulme. Ta lisab, et ilmselt jõuab Musk enne Marsile lennata, kui Maal mõni *hyperloop*'i-liin päriselt tööle hakkab.

Aga Euronews ketras (16.09.2025) terve päeva uudist, et ettevõtte Hardt Hyperloop lubab juba aastaks 2030 ühis-transportivormi, mis võimaldab Amsterdamist Pariisi jõuda 45 minutiga. Hollandi *hyperloop*'i-testid näitavat paljulubavaid tulemusi.

Hyperloop on rõhuvaba toru, milles reisijakapslid saavad tänu vähendatud rõhule liikuda äärmiselt suure kiirusega. See on idee, mille kallal on paljud insenerid kogu maailmas töötanud alates sellest, kui Elon Musk selle enam kui kümme aastat tagasi välja pakkus. Tesla ja SpaceX-i juht ütles, et see suudaks reisijaid vedada ligi 645 kilomeetrit Los Angelese ja San Francisco vahel 30 minutiga. Ka La Manche'i väina ületamise ideed *hyperloop*'i abil on hoogu võtnud.

Muide, see idee pole võõras ka meie valitsejatele. Päevaleht pajas 1. septembril 2017, et Jüri Ratas sõlmis Los Angeleses koostöölepingu ettevõttega Hyperloop One. Juures on ka kena pilt, mille poolest Ratas on alati osanud oma kolleege ületada.

TESLA JA SPACEX-I JUHT ÜTTLES, ET SEE SUUDAKS REISIJAID VEDADA LIGI 645 KILOMEETRIT LOS ANGELESE JA SAN FRANCISCO VAHEL 30 MINUTIGA.

Päevaleht vahendab 16. novembril 2018, et LA-s viibinud Kadri Simson kohtus *hyperloop*'i arendajatega ja kinnitas ka enda poolt, et *hyperloop*'i projekti tuleks kindlasti ka Tallinna–Helsingi tunnelis kaaluda. „Eesti on uutest transportilahendustest huvitatud ja *hyperloop* on kindlasti üks neist projektidest, millel silma peal hoida,” rääkis minister Simson. Kardan, et seitsme aasta jooksul projekti arengul kiivalt silma peal hoides on olnud vaja apteegist üsna palju silmatilku muretseda.

Aastail 2015 ja 2016 korraldas lobiorganisatsioon

ConnectBaltica (mille üks vedaja ka mina olin) mitu liikuvuskonverentsi. Meie liikmed olid Euroopa ülikoolide professorid ja suurte rahvusvaheliste firmade tippjuhid. Tollane Euroopa transportdivolinik Siim Kallas tuli Brüsselist ekstra kohale, et meie esimene konverents sisse õnnistada. Üks konverents oligi pühendatud *hyperloop*'i tutvustamisele. Kohal olid spetsialistid Soomest ja Austriast. Keda me aga paari aasta jooksul oma konverentsidel ei näinud, kui me otsustajatele palehigis tarkust püüdsime jagada, olid otsustajad ise. Jah, kohalikud teadurid ja liikluslahenduste ning transportdiga tegelevad inimesed käisid, aga lõpuks jäi meile kõigile vaid omavahel jutustamise ning kohvi ja viineripirukate nautimise rõõm.

Ühel sellisel konverentsil esines ka Joakim Helenius. Ettevõtja Helenius rääkis, et Tallinna–Helsingi tunnel aitaks lahendada üht Eesti põhiprobleemi: oleme liialt väikesed ja Helsingi–Tallinna kiirühendus looks mõlemale poole Soome lahte 2,2 miljoni elanikuga ühislinna. Eestile kauaotsitud tulevikuvõimalus kajastati ka meedias. Sellest on nüüd nii palju aega kulunud, et praegu on ka teemakohaste märksõnade abil asjakohaseid artikleid üsna raske internetiavarusest üles leida.

Miks ma seda räägin? Aga ikka selleks, et lõpuks hakkaks kohale jõudma, miks oleme praegu olukorras, kus oleme. Seni, kuni me ei hakka suurelt mõtlema ega unistama ja neid mõtteid täie jõuga ellu rakendama, näemegi, et ka meie oma naabrid, Leedu ja Läti, näitavad meile tagatulesid.

Ajakirja PULSS väljaandja
Andres Peets

JEWELLERY

KATERINAJEWELLERY.COM

ESTONIA AVENUE 5
TALLINN

*CREATED DIAMOND CUSHION CUT 5CT
2 HEART-CUT DIAMONDS
IGI CERTIFIED

18K GOLD

9880,-

TÄNA ÖÖSEL ME EI MAGA!

Tallinnal on eeldused olla 24-tunni-linn, mis pakub kvaliteetset elu- ja kultuurikeskkonda ööpäev läbi, väidavad ööelu eksperdid.

Tekst: PULSS
Fotod: Kris Süld (Natalie) ja FranzK

öölinnapea **Natalie Mets**, lisades, et nii linnaametnikud kui ka laiem avalikkus mõistavad ööelu sotsiaalset, kultuurilist ja majanduslikku kasutegurit.

Neli aastat tagasi loodud ööelu nõuniku ametikoht on nõudnud tööd, et arendada ööelu

turvalisemaks, mitmekesisemaks ja kestlikumaks. „Tallinn oli üks kahest viimasest Euroopa Liidu pealinnast, kus ei eksisteerinud öist ühistransporti. Nüüdseks oleme käivitanud kuus ööbussiliini, lisaks toetanud elava muusika kontserdipaiku ja taastanud linnafestivali Kultuuriöö,” loetleb Natali kordaläinut. Turvalisuse nimel on korraldatud seksuaalse ahistamise ja vastutustundliku alkoholiserveerimise koolitusi, jagatud korgijooogiteste ning sõlmitud vanalinna ettevõtjatega

hea tahte kokkulepe, mis aitab tasakaalustada ööelu ja kohalike elanike huve.

ROHKEM TURVALISUST

Arengukava „Öine Tallinn 2035” seab sihiks kujundada 24-tunni-linn, kus on turvalisem nii kodus, tänaval, peol kui ka tööpõltil. „Ööpäev läbi kättesaadav ühistransport ja avalikud teenused, mitmekesine kultuuripakkumine igas linnaosas, tugi öötöötajatele, ka lastehoiulahendused ja vaimse tervise teenused ning paindlik ruumikasutus, et alakesutatud, linnale kuuluvad hooned ja pinnad ärkaks öhtuti ning öösi uuele elule,” räägib Natalie.

Tema sõnul on järgmine eesmärk hajutada ööelu kesklinnast ja Põhja-Tallinnast teistesse linnaosadesse, et vähendada survet ühele piirkonnale ja pakkuda kvaliteetset vaba aja veetmise võimalust kõigile. „Tähtis on noori kaasata: julgustada neid ise looma ja korraldama omaalgatuslikku öhtust ja öist tegevust, mis pakub turvalist

ning loovat alternatiivi traditsioonilisele ööelule, luuakse loovkeskkondi ja töötube, kus saab omandada praktilisi oskusi ning arendada kultuurikorralduse ja ettevõtlikkuse võimekust,” räägib Mets.

TALLINNAL ON PALJU PLUSSE!

Itaallane **Simone d'Antonio** on urbanist ehk linnaelu edendamise ekspert, ajakirjanik, ja võrgustiku Cirties After Dark vedajaid, mille raames tegutsedes teab ta linna ööeluteemadest kõike. Roomas elav Simone on Eestis juba mitmendat korda ja kinnitab, et suurim müüt, mis meie linnaruumi inimkeskseks ja kvaliteetseks arendamisel alati kui kaigas kodarasse visatakse, on meie kliima ja ilm. Ehk et ilm on enamasti talumatult halb, siis peab näiteks liikuma autoga. „Ilmselgelt ei taha seda juttu ajavad asjatundjad vaadata Põhja-Euroopa teiste linnade poole,” räägib itaallane.

Simonele meeldivad Tallinnas kõige

enam tööstuspiirkondadest ümber kujundatud elukeskkonnad, näiteks Telliskivi või Noblessner. „Põhjala pruulikoda ja iglusaunad on toredad,” märgib Simone. Ka suur valik kvaliteetseid käsitööllesid on siinsete baaride pluss.

„Kvaliteet” on sõna, mida itaallane korduvalt kasutab. Simone toob Tallinna ööelu kohta esile paar trumpi, mida mujalt maailmast eriti ei leia. Üks on vabadus ehk ettevõtlus pole ülereguleeritud. Teine on kompaktne linn ja inimlik mastaap. „Sul on võimalik ühendada öhtu jooksul erinevaid ettevõtmisi, liikuda eri paikadest kiiresti edasi, mitmekesiskult ühendada sotsiaalne elu ja söök-jook näiteks kontsertelamuse või teatrikülastusega,” rõhutab ta.

ARENGURUUMI ON

Paari asjaga, on roomalase arvates arenguruumi. Esiteks infopuudus: välismaalane ei tea alati kõiki, eriti peavoolust erine-

vaid üritusi, mis linnas toimuvad. „On küll näiteks veebisait <https://www.gamma-people.com/>, aga sinna vist kogu info ei kogune?” küsib Simone. Ja teiseks: alakesutatud pargid. „Mulle väga meeldib öhtu jooksul parke väisata, aga seal üldse ei toimu midagi,” kurdab ta.

Simone väitel on meetmeid, eriti tehnilise lahendusi, et just ööes toimuvatel üritustel mängitavast muusikast või mujalt tekkivast mürasaastest kontrollida ja vajadusel inimestele ka soojemaid värvi toone tekitada. Simone sõnul on oluline luua võrdsed võimalused, et ööelu ei kujuneks vaid valitud eliitide jõukohaseks.

Natali Metsa sõnul näeb ööelu arengukava ette muutusi, et avalikus ruumis kujunevad tulevikis parkidest, väljakutest ja noorte kogunemiskohtadest öhtusel ajal sõbralikud, valgustatud ning turvalised ajaveetmiskohad, kus igaüks saab olla ja sisukalt aega veeta ka tarbimisurve või rahakuluta.

TLN – CITY THAT NEVER SLEEPS?

Tallinn has everything it takes to be a true 24-hour city, say nightlife experts.

Once, medieval gates locked the city down by 9 or 10 p.m., and only night guards—or the executioner's men collecting carcasses—roamed the streets. Today, Tallinn's nightlife is happening, though there are still some wrestling to do with noise, safety, and balance with residents.

„Big progress has been made,” says Night Mayor Natalie Mets. Since her role was created four years ago, the city has launched six night bus routes, invested in live music venues, and revived the Culture Night festival. Campaigns now promote safe partying, from drink-spiking tests to staff training against harassment.

Nighttime Tallinn 2035 strategy envisions a city where transport, culture, services, and even childcare are available around the clock. Parks and squares will become safe, well-lit meeting spots—not just bars and clubs. „We want nightlife everywhere, not just downtown,” Mets explains, stressing youth-led projects and creative spaces.

Urbanist **Simone d'Antonio**, who studies nightlife across Europe, sees Tallinn's strengths in its freedom regulations, compact scale, and quality. „In one night, you can mix concerts, bars, food, and theatre—something many big cities can't offer,” he says. His advice: promote events better, especially for foreign visitors and unlock the potential of parks.

Andres Teissi KURADITOSIN

Andres Teiss on terava sotsiaalse taju, täpse silma ja tapjainstinktiga fotograaf, kes tabab linnaruumi ikka kümnesse. Allpoolt piltniku valikust enam kui tosin hetke sooja meenutusena läinud linnasuvest egiidi all „Suvi oli lühike, aga see-eest sai ruttu läbi!”

DIRTY DOZEN BY ANDRES TEISS

A photographer with awareness, a sharp shooting eye and a killer instinct, about always getting the point. Below is a selection of images from his collection, serving as warm reminders of the city's summer. „Summer was short, but it was over quickly!”

Marie Vaigla tahaks rohkem näha rõõmsaid inimesi

Laulja Marie Vaigla (30) esines Sügisjazzil koos isa Rauli ja trompetist Tero Saariga Ultima Thule lugudega.

Sinu isa oli Thule põhimehi. Milline on olnud sinu suhe legendaarse bändiga?

Ultima Thule on olnud lihtsalt mingi loomulik osa minu elust, sest see oli isa elu: hilisõhtuni kestvad kontserdid või salvestused, suvetuurid ... See oligi „tavaline“ elu.

Millised lood on kõnetavad sind kõige enam?

Neid lugusid on päris palju: „Hallaöö“, „Õine“, „Pilv“ on väga ilusad laulud. albumiga „Ingel ja sul“ kangastuvad kohe silme ette need suvetuurid, mis olid minu jaoks ikka suve või isegi aasta tippsündmused.

Mis on praegu sinu muud loomingulised plaanid?

Frankie Animaliga oleme jälle aktiivsemad: 24. oktoobril kutsume kõiki kontserdile!

Linnaruumi ajakirjana uurime ka sinu suhet Tallinnaga. Kui sulle antaks võlupiits, siis milline oleks sinu jaoks täiuslik Tallinn ja mida ära tuuniks?

Olen olnud Tallinna kesklinlane nüüdseks 11 aastat. Minu jaoks loovad mõnusa keskkonna ja linnaruumi inimesed, kes seal toimetavad, jalutavad, niisama tsillivad. Mõnikord tundub, et tahaks rohkem näha rõõmsaid, õnnelikke, elu nautivaid inimesi ...

Marie Vaigla: I would like to see more happy people ...

Singer Marie Vaigla (30) will perform at Sügisjazz with her father Raul and trumpeter Tero Saar, playing songs by Ultima Thule.

Marie, your father was one of the founding members of Thule. What has your relationship with this legendary band been like? And which songs speak to you the most personally?

Ultima Thule has simply been a natural part of my life, because it was my father's life – concerts or recordings lasting until late at night, summer tours... That was just "normal" life.

There are quite a few songs – "Hallaöö," "Õine," and "Pilv" are some very beautiful songs. The album "Ingel ja Sul" immediately brings to mind those summer tours, which were the highlights of my summer or even my year.

What are your current creative plans?

Frankie Animal and I are more active again – we invite everyone to our concert on October 24!

As an urban magazine, we are also interested in your relationship with Tallinn. If you were given a magic wand, what would be your perfect Tallinn and what would you change?

I have been living in the center of Tallinn for 11 years now. For me, it is the people who work, walk, and just chill there who create a pleasant environment and urban space. Sometimes I feel like I would like to see more cheerful, happy people who enjoy life...

Artur Jan Orzechowski

Inimtühjad rannad, kamakook ja seljanka

„Inimesed on siin väga avatud, eestlased on pragmaatilised ja otsekoheled, see teeb töö lihtsaks,” kiidab Poola Vabariigi suursaadik Eestis ARTUR JAN ORZECOWSKI.

Tekst: Thea Karin

Fotod: Thea Karin, Franzk, erakogu

„Eriti,” märgib tema ekstsellents, „kui mõelda tagasi diplomaaditööle saadikuna Belgias ja sealsetele monarhiatele. Seal oli palju keerulisem.” Mõte saada diplomaadiks tekkis Arturil esimest korda juba neljateistaastasena, kui ta õppis innukalt prantsuse ja ladina keelt. Hiljem laiendas ta oma keelehuvi hispaania, portugali ja itaalia keele suunal.

Kaheksakümnendate teine pool ja reformiliikumine Solidarność töid ühiskonnas kaasa suured muutused, sündis praegune Poola vabariik. Muutustega kaasa sammudes asus ta 1994. aastal tööle Poola välisministeeriumisse ja on riigi teenistuses olnud juba 31 aastat. Tööpostil on olnud Montrealis, Kanadas ja Washington DC-s USA-s. Oluline aeg oli Brüsselis, kui ta töötas NATO peakorteris ja just Belgias sai ta 2016. aastal ka suursaadikuks. Keeleliselt andekana mõtles ta ka Eestisse tulles keele õppimise peale. „Aga see tundub nii valuline,” ütleb ta, otsustades jääda inglise keele juurde, millega Eestis saab väga hästi hakkama.

ÜLLATUSED JA ELAMUSED

Eesti oli suursaadikule veidi tuttav juba varasemast: nimelt veetis ta 2020. aastal puhkuse Hiiumaal ja vaimustus sealsetest randadest. „Võrreldes ülerahvastatud randadega Poolas, valitseb teil tühjus isegi juulis 25 kraadi juures,” muheleb ta. Tallinnaga tutvus ta juba enne saarele sõitmist ja oli üllatunud ilusast vanalinnast. Ka ta ütleb, et ka Narva pakkus üllatuse: „Eriline oma kahe kindlusegakummalgi pool jõekaldal kahel eri maal ja – kõikjal kõlab vene keel!” Nüüd viib ta oma külalisi aga hea meelega ka näiteks Paldiskisse, sest „terve tee sinna on väga huvitav”.

Mullu korraldas Poola koos teiste eesistujariikide Taani ja Küprosega kuuekuulise programmi, mille jooksul toimus enam kui 30 avaliku diplo-

maatia ja kultuuriüritust ka Eesti linnades. Haapsalus jääb seda aega meenutama promenaadil kuursaali lähedal mälestuspink oma elu lõpu-aastail Haapsalus elanud poolatar Maria Kruszevska-Laidonerile. Haapsalus toimus ka HÖFF, mille raames linastus poola kirjaniku Stanislaw Lemi raamatu ainetel vändatud film „Navigaator Pirx”, mille muusika on kirjatanud Arvo Pärt.

Elamustest rääkides ongi suursaadikule sügavalt meelde jäänud kontsert ja kohtumine heliloojaga Arvo Pärdi keskuses. „Eriti eriline oli, et nägin esimest korda elusat maestrot ennast!” muheleb ta.

MUIDUGI TULEB KÕNELDA KA TOIDUST!

Suursaadik leidis Tallinnast ühe uue lemmiku, öeldes: „Maitseisin Peppersacki restoranis seljankat, seda Ukraina-Vene-Läti-Eesti suppi, tellin seda nüüd igal pool!” Teiseks avastas ta enda jaoks kamakoogi. „See vist on tõesti ainulaadne Eesti köögi hõrgutis,” muheleb ta.

Suursaadiku lemmik Poola köögist on *smalec* ehk seapekk, mis on sulatatud koos sibulakuubikutega ja vahel lisatakse sinna ka kuivatatud õunu või ploome. See on leivakate, mis määratakse leivaviilule ja puistatakse peale näiteks murulauku, soola ja seemneid. Lisada võib ka hapukurgiviile ja maitsestada pipraga. Soovi korral ka küüslauku ja majoraani.

Eestis on talle suureks abiks Lidl, kus on palju väga hea kvaliteediga Poola tooteid. „Üllatus on minu jaoks Eesti köögis aga see, et kalaroogi leiab vähe,” imestab suursaadik, „olete ju mereriik!” Ta naerab, et isegi kala on poodides sageli Poola päritolu.

Artur Jan Orzechowski jõulu ajal saatkonna ees.

SAADIKU TÖÖ RÕÕMUD

Esimene pool aastast 2025 oli Poola eesistuja riik ELi nõukogus (trios Taani ja Küprosega kuni 2026 aastani.), ja see on toonud väga palju väljakutseid ja tippsündmusi – riiklikest visiitidest, pea 20 kontsertini. Juulist võttis Poola üle Läänemere maade nõukogu eesistujariigi staatuse. Selle raames avas suursaadik Tallinna lennusaadams Läänemere päeval 28. augustil väljapaneku „Kas Läänemeri jääb meiega?“, mis on seotud Läänemere kultuurikeskuse Gdanskis välja antud raamatusarjaga „Baltek“. Praegu valmistatakse saatkonnas tähtsaks sündmuseks: Eestisse saabub oktoobris Poola presidendipaar, et osaleda Arraiolos Groupi kohtumisel. Estonia kontserdisaalis toimub 13. novembril Fryderyk Chopini 2025. aasta Varssavi konkursi laureaadi, andeka pianisti kontsert. „Need on väga tähtsad, aga ka südant soojendavad üritused,“ ütleb Artur Orzechowski. Ta lisab, et saadiku töö üks tore külg on ka silmapaistvate inimeste auhin-

damine. „Mul on olnud rõõm üle anda riiklikud auhinnad Urmas Suklesele, Priit Pirskele ja Peep Jahilole ning Kertu Orrole.“

Eesti ja Poola sarnasusi on suursaadik leidnud Tallinna Viru tänava lilleküllust vaadates. „Ka meil on lilled daamidele kinkimiseks väga populaarsed ja näiteks Krakówi peaväljakul müüakse neid lausa keskööni,“ kinnitab ta. Masuurias aga on tuhande järve piirkond, Eestis üle 2000 saare.

„Meid ühendab ajalugu, hansalinnad, kuhu Poolas kuulusid näiteks Gdańsk, Kraków, Toruń,“ nendib suursaadik. „Hea meel on Eestis olles märgata Poolast saabunud külalisi ja eriti tore on, et nad on valmis viibima siin rohkem kui päeva. Kuulen sageli Tallinna muuseumis või tänaval poola keelt.“

Suursaadik loodab väga, et 2030. aastaks valmib Rail Baltic, mis muudaks reisimise Tallinna ja Varssavi vahel kiiremaks ning mugavamaks: 6 tundi ja 40 minutit.

MEID ÜHENDAB AJALUGU, HANSA-LINNAD, Kuhu POOLAS KUULUSID NÄITEKS GDAŃSK, KRAKÓW, TORUŃ.

Empty Beaches, Kama Cake, and Solyanka

“People here are very open, while Estonians are pragmatic and straightforward – it makes my work easier,” says **ARTUR JAN ORZECOWSKI**, the Ambassador of the Republic of Poland to Estonia.

“Especially,” His Excellency adds, “when I think back to my diplomatic posting in Belgium and its monarchy. That was much more complicated.” The idea of becoming a diplomat first came to Artur at the age of fourteen, when he was studying French and Latin with great enthusiasm. Later, he expanded his linguistic interests to Spanish, Portuguese, and Italian.

In the late 1980s, the reform movement Solidarność brought great change to Polish society and gave rise to the current Republic of Poland. Keeping pace with these changes, in 1994, he joined the Ministry of Foreign Affairs, where he has now served for 31 years. His postings have included Montreal, Canada, and Washington, D.C., USA. An especially significant period was in Brussels, when he worked at NATO headquarters and later became Ambassador to Belgium in 2016. Gifted with languages, he even considered learning Estonian before coming here. “But it seems so painful,” he laughs, deciding instead to stick with English, which serves him perfectly well in Estonia.

SURPRISES AND IMPRESSIONS

The Ambassador was already somewhat familiar with Estonia: in 2020, he spent his holiday on Hiiumaa and was enchanted by its beaches. “Compared with the overcrowded beaches in Poland, yours are practically empty, even in July when it’s 25 degrees,” he chuckles. He had also visited Tallinn before heading to the island and was struck by the beauty of the Old Town. Narva also surprised him: “Unique with its two fortresses facing each other across the river – in

two different countries – and Russian spoken everywhere!” Now he enjoys taking his guests, for example, to Paldiski, because “the whole road there is fascinating.”

Last year, Poland, along with Denmark and Cyprus, organised a six-month presidency program that featured over 30 public diplomacy and cultural events in Estonian cities. A memorial bench now stands on Haapsalu promenade near the Kuursaal to honour MhonourKruszewska-Laidoner, a Polish woman who spent her final years there. Haapsalu also hosted HÖFF, during which the film Pilot Pirx’s Test, based on a book by Polish author Stanisław Lem with music composed by Arvo Pärt, was screened.

One of the Ambassador’s most memorable experiences was a concert and meeting at the Arvo Pärt Centre. “It was especially moving because I saw the maestro himself for the first time!” he recalls with a smile.

Of Course, We Must Talk About Food!

In Tallinn, the Ambassador discovered a new favorite: “At the Peppersack restaurant I tried solyanka – that Ukrainian-Russian-Latvian-Estonian soup – and now I order it everywhere!” He also discovered kama cake. “That really seems to be a truly unique Estonian delicacy,” he laughs.

From Polish cuisine, his favorite is smalec, rendered pork fat mixed with diced onions, sometimes dried apples or plums. Spread on bread and sprinkled with chives, salt, and seeds, it can be topped with pickles and seasoned with pepper, garlic, or marjoram.

In Estonia, Lidl has been a great help, offering many high-quality Polish products. “What surprises me in Estonian cuisine,” the Ambassador notes, “is how few fish dishes there are – after all, you’re a maritime nation!” He laughs that even much of the fish in shops often comes from Poland.

THE JOYS OF AN AMBASSADOR’S WORK

Since July, Poland has held the presidency of the Council of the Baltic Sea States. As part of this, the Ambassador opened the exhibition Will the

Baltic Sea Stay With Us? at the Tallinn Seaplane Harbour, linked to the “Baltek” book series published by the Baltic Sea Cultural Centre in Gdańsk. The Embassy is now preparing for an important event: in October, the President of Poland and the First Lady will visit Estonia for

Artur Jan Orzechowski
and Estonian president
Alar Karis.

the Arraiolos Group meeting. On November 13, the Estonia Concert Hall will host a recital by the winner of the 2025 Fryderyk Chopin Competition, a talented young pianist. “These are very important, but also heartwarming occasions,” says Artur Orzechowski. Another rewarding part of his work is presenting national awards: “I’ve had the honor of giving decorations to Urmas Sukles, Priit Pirske, Peep Jahilo, and Kerttu Orro.”

The Ambassador also sees similarities between Estonia and Poland – for instance, in the abundance of flowers along Tallinn’s Viru Street. “In Poland too, flowers are very popular gifts for ladies, and on Kraków’s main square they’re sold until midnight,” he notes. Poland’s Masuria region is known as the land of a thousand lakes, while Estonia boasts more than 2,000 islands.

“What connects us is history – the Hanseatic cities, such as Gdańsk, Kraków, and Toruń in Poland,” says the Ambassador. “It’s wonderful to notice Polish visitors here in Estonia, and even better when they stay longer than just one day. I often hear Polish being spoken in Tallinn’s museums or on the streets.”

He very much hopes that by 2030, Rail Baltica will be complete, making travel between Tallinn and Warsaw faster and more comfortable: just 6 hours and 40 minutes.

HEA MAITSE MÄÄRAB KÕIK!

Lavastaja Andres Puustusmaa tegutses 20 aastat edukalt suure Venemaa filmimaailmas. Pärast Ukraina sõja algust aga naasis täiega Eestisse.

Küsis: PULSS Fotod: Franzk ja erakogu

Kuigi tegid Vene-aastatel paar filmi ka siin, siiski, kuidas oled kohanenud? Kas kohaliku väikse konnatiigi karmis konkurents oled pidanud toore jõu või targa nõuga endale ruumi tegema ja kohta nõutama?

Ma kohanen ruttu kõikjal. Olen alati kohanenud sõprade ja kõige armsamate inimeste aruka nõu ajal. Kõige ülejäänud, nagu toore jõu või ülbusega, ei tee mitte midagi, mitte kunagi. Hoian nina vee peal, senini veel edukalt ...

Sinu värske mängufilm „Ühemõõtmeline mees“ on vaatajate ees. Mille poolest on see sinu arvates praegu (või ka tulevikus) oluline linatöös?

Iga luuletus, mis on kirjutatud, olgu või sahtlisse, on tähtis ja oluline. Iga Eesti film on oluline. „Ühemõõtmeline mees“, nagu ütleb pealkiri, on osa meie olekust, mentaalsusest. Varsti on kõik läbi, ei ole vaja ülbitseda. Elu on selleks, et seda nautida, ma alles õpin seda ...

Kuigi õppisid näitlejaks, oled öelnud, et tunnend end paremini lavastajana, (kelleks muidugi ka õppisid). Kas näitlejana oma filmis esineda ei taha?

Ma ei tea, kelleks ma õppisin. Olen saanud ajapikku teha ja tunda rõõmu sellest, mis teen ja rõõmu pakub. Kirg ning avastamine on sama, mis olla vajalik ja tunnustatud, see on osa

inimeseks olemisest. Ma ju olen vajalik ... Oh kui petlik see mõte on! Tegelikult on vajalik gurmaanlus ja maitse. Hea maitse määrab kõik.

(Olgu siinkohal paljastatud, et „Ühemõõtmelises mehes“ teeb Andres näitlejana väikese sutsu ning kandvama rolli teeb Andrese poeg Leonard Puustusmaa-toim.)

Mait Malmsten on su filmides alati ja on veel näitlejaid, keda kasutad kor-

duvalt. See on muidugi mujal maailmas ka tihti nii, et lavastaja kasutab samu nimesid. Aga kas need näitlejad on sinu sõbrad või siiski on veel mõni põhjus, et neid kasutad?

Need, kellega korduvalt koos töid teen, on sõbrad. Sõpradega ei pea asjatut juttu ajama ja vastupidi, saab kõigest rääkida ning lobiseda. Maitse maailmast on sarnane, või sarnaselt erinev. Me ei pea ka tihti lobisema, kuigi seda on erutavalt mõnus teha, lihtsalt asjad olemusest käärivad samal temperatuuril.

Suhtud mõnda oma töösse vahel üsna kriitiliselt. Kuidas „Ühemõõtmelise mehega rahul“ oled?

Näita mulle mõnd kolleegi või sõpra, kes ei suutu oma töösse või tegevusse kriitiliselt. Viimase filmiga ma ei viitsi väga jaurata, mõtlen ammu juba uute töödele.

Tallinlasena oled selle linna arengut näinud küll ja küll. Mis on see, mis sulle siin väga meeldib? Mida sinu meelest oleks vaja kõvasti parandada?

Mu kodulinn on Tallinn, avastan siin tihti midagi uut. Vaatan veidi kõrgemale ja näen midagi sellist, mida oleksin ilmselt näinud 40 aastat tagasi, aga alles nüüd panen tähele. Filmivõtted Tallinnas on alati kordumatud, siin on kõikjal väga huvitav ja *fucking* lahe!

GOOD TASTE IS EVERYTHING!

After 20 years of success as a director in the Russian film world, Andres Puustusmaa is now back in Estonia with both feet following the start of the war in Ukraine.

„I adapt quickly everywhere ... thanks to the wise advice of my friends and loved ones. Everything else, such as brute force or arrogance, does nothing, ever. I keep my head above water, so far successfully ...“

Your new feature film „One Dimensional Man“ is now showing – in the director’s opinion, why is it an important film today (or tomorrow)?

„Every poem that has been written, even if it’s in a drawer, is important and significant. Every Estonian film is important. „One-Dimensional Man,” as the title suggests, is part of our being, our mentality. Soon it will all be over; there’s no need to be arrogant. Life is for enjoying, I’m still learning that ...“

You’ve hinted that although you studied to be an actor, you feel more comfortable as a director? Which is what you studied later, of course.

„I don’t know what I studied to be. Over time, I’ve been able to do and enjoy what I do and what brings me joy. Passion and discovery; it’s part of being human, the same as being needed and recognized. I am needed ... oh, how deceptive that thought is! In fact, what is needed is taste. Good taste is everything.“

You have been quite direct, even critical of some of your past work. How satisfied are you now with „The One-Dimensional Man“?

Show me a colleague or friend who is not critical of their work or activities ... I don’t really want to dwell on my last film, I’ve been thinking about new projects for a long time ...

KPMG: ettevõtte ostmisel ei tohi küberturvalisus jääda pörsaks kotis

„Mis on esimene asi, mida sa teed, kui kuhugi investeerid,“ küsib KPMG Baltics küberturvalisuse teenuste juht MIHKEL KUKK. „Due diligence’i ehk põhjaliku taustauuringu ja tehingueelse analüüsi,“ vastab ta ise ja nendib, et kahjuks jääb ettevõtete ühinemistel ja omandamistel (M&A) küberturvalisuse hindamine sageli vaeslapse ossa.

Kukk räägib, et KPMG poole pöördus hiljuti ühe ettevõtte tegevjuht, kes oli äsja ostnud tehnoloogia sektori idufirma. Esmapilgul tundus kõik ilus: tugev kliendibaas, paljulubav toode ja kasvav turuosa. Kuid juba mõne nädala pärast ilmnesid probleemid, mida keegi ei osanud ette näha. Nimelt oli idufirma infosüsteemidesse aastaid varem tunginud pahalane, kellel oli jätkuvalt ligipääs tundlikele andmetele. „Nii seisis uus omanik ootamatult silmitsi tehniliste tagajärgede, mainekahju ja ka juriidilistele probleemidega,“ nendib Kukk.

KÜBERTURVALISUSE RISKID SAAVAD SELGEKS ALLES SIIS, KUI JAMA MAJAS ON

See pole Kuke sõnul kaugeltki ainus juhtum, kus ostujärgsete turvariskide realiseerumine mõjutab tehingu väärtust, põhjustab ootamatuid kulusid ning õõnestab klientide ja partnerite vahelist usaldust. „M&A maailmas määrab edu sageli kiirus, ent kui kiirustatakse küberturvalisuse hinnangu arvelt, siis võib loodetud edust saada hoopis tagasilöökk,“ tõdeb Kukk.

Kukk jagab, et üks levinumaid vigu, mida ettevõtete juhtkonnad M&A protsessis teevad, on eeldada, et tehniline audit või finantshinnang maandab ka küberriskid. „Tegelikkuses jäävad paljud riskid avastamata, kui protsessi ei kaasata küberturbeeksperte. Näiteks võib omandatav ettevõtte kasutada aegunud tehnoloogiat, millel on turvaaukud või puudub neil toimiv varundus- ja infoturbe poliitika,“ räägib Kukk ja toonitab, et halvimal juhul võib ettevõtte olla juba pahalaste kühis ja ostja satub enesele teadmata tehinguga juba jamasse.

KÜBERTURVALISUS OLGU JUHTKONNA PRIORITEET, MITTE IT-OSAKONNA MURE

Kukk selgitab, et küberturbe due diligence ehk tehingueelse analüüs pole pelgalt tehniliste süsteemide läbivalgustamine, vaid terviklik hinnang ettevõtte infoturbe juhtimisele, toimimisele ja haavatavusele. „Riskid võivad olla seotud nii tarkvara, IT-taristu kui ka inimestega, alates ligipääsuõiguste haldusest ja petuskeemidest kuni süsteemsete nõrkusteni,“ räägib ta.

Kukk toob välja, et hea nõustaja ülesanne on küsida õigeid küsimusi. Kas ettevõttel on ülevaade kõikidest oma andmekogudest? Kas andmeid kaitstakse vastavalt nende tundlikkusele? Kas ettevõttel on kriisilukorra tarbeks plaan? Kui kiiresti suudetakse reageerida turvarikkumistele? Küberturvalisuse due diligence aitab tema sõnul ostjal probleeme tuvastada ning mõista nende tõsidust. „Nii on võimalik ka hinnata, et millised investeeringud on vajalikud peale firma ülevõtmist,“ räägib ta.

Kuke sõnul tuleb sageli välja, et ostetaval ettevõttel on olemas infoturbe poliitika, kuid need on kas vananenud, praktilise rakendusega või pole töötajad neist isegi teadlikud. „See viitab juhtimiskultuurile, mis ei väärtusta infoturvet, mis omakorda võib takistada ettevõtte integreerimist või hilisemat kasumlikku tegutsemist,“ rõhutab Kukk, et küberturvalisus peaks alati olema üks juhtkonna prioriteetidest, mitte ainult IT-osakonna mure.

Kuke arvates tasuks ettevõtete ühinemist või ülevõtmist plaanides kaaluda küberturvalisuse partneri kaasamist juba tehingu varajases faasis, sest õigel ajal esitatud õiged küsimused võivad aidata säästa miljeoneid eurosid. Mida varem kaasata tehinguprotsessi küberturvalisuse partner, seda paremini saab maandada riske ja valmistuda võimalikeks üllatusteks. See aitab ka hinnata ostetava ettevõtte küpsust turvalisuse mõttes – kas tegemist on lihtsalt kiiresti kasvava äriga või tõeliselt jätkusuutliku, turvalise digitaalse platvormiga.

Loe lähemalt:
KÜBERKAITSE.EE

ÜKS LEVINUMAIK VIGU, MIDA ETTEVÕTETE JUHTKONNAD M&A PROTSESSIS TEEVAD, ON EELDADA, ET TEHNILINE AUDIT VÕI FINANTSHINNANG MAANDAB KA KÜBERRISKID.

Foto: Jake Farra

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Pelmeeni sõbrad ja sugulased

Me ei tea, kes esimesena tuli mõttele panna maitsestatud täidis õhukese tainakihi sisse ja saadud pätsikest keeta. See isik vääriks vähemalt monumenti, kui mitte nimelist mäetippu. Tema leiutis, kandku mis nime tahes, kuulub vaieldamatult inimkonna suurimate saavutuste sekka.

Tekst ja fotod: PULSS

Pelmeenid on oivalised. Nagu selle loendamatud sugulased, lähedased ja kauged, olgu nende nimeks hinkaalid, gyoza'd, vareenikud, mantõd, vuškad, wonton'id, tšutšvarad, jiaozi'd, buuz'id, tortelliinid, pierog'id, ravioolid, kneedlikud, momod ... Oeh, seda nimekirja võiks vett jooksva suuga jätkata. Kuhu aga sammud seada, kui on tabanud

vastupandamatu isu pelmeenide järele? Neid kohti on Tallinnas palju! Pelmeeni-sõbra õnneks ja rõõmuks tekib rohkem ka selliseid paiku, kus pelmeene valmistatakse kohapeal vanal heal käsitöömoel. On suisa kaks ketti, mis keskenduvad pelmeenidele, lisaks hulk rahvusrestorane, mille menüüst leiab pelmeenilisi.

1. PELM NAUTICA KESKUS, AHTRI 9

Kui söögikohtade keti nimi on Pelm, saab deduktiivset meetodit kasutades järeldada, et nende menüüst peaks leidma pelmeene. Nii ongi. Saab pelmeene ja vareenikuid. Muud saab ka. Tallinna neljas kaubanduskeskuses (T1, Ülemiste, Kristiine ja Nautica) tegutsev Pelm pole mitte pelgalt pelmeenikoht, vaid kodust slaavipärast toitu pakkuv restokett. Pelmi menüüst leiab boršši, bõfstrooganovi, hakkbiifsteeki, burgereid, koduseid praekartuleid sibulaga, kotlette ja kuulsat Olivier' salatit, tšeburekke ning sõrnikeid. Mõistagi ka vareenikuid ja pelmeene.

Kodususest lähtub ka Nautica keskuse Pelmi sisekujundus. Riilutele on säititud hoidisepurke, nii et klient tunneb, nagu oleks ta sattunud vanaema sahvrisse. Pelmeene on söögikoha valikus peaaegu tosinajagu ning täidiste valik on lai, alustades sea- ja loomalihasest (9,90 eurot) ning lõpetades küüliku ja suitsujuustu, (12,90) pödraliha ja punase pipraga (13,90) või pardi ja trühvliga (12,90). Pelmeene saab nii praetuna, puljongis ujumas kui ka kastmega. Ja muidugi

vareenikud: soolased ja magusad! Valik võtab pelmeenisõbral silme eest kirjuks!

Metsseapelmeenid seentega (13,90) saavad lauda nostalgilises punases potis, hapukooretotsik kõrval. Pelmeenid on perfektsed. Tainas on õhuke, sisu on piisavalt, liha hästi maitsestatud ja mõnusalt sahviline ning seemned sobivad metsanotsu kõrvale suurepäraselt. Kui Pelmi teised pelmeenid on samal tasemel (ja miks ei peaks?), on pelmeeni-austajal kuhjaga põhjust selle keti söögi-kohti korduvalt külastada.

2. PELMEN BALT JAAMA TURG, KOPLI 1

Võrreldes peaaegu nimekaimuga, on Pelmen levinud tagasihoidlikumalt, neid leiab T1 kaubanduskeskusest, Balta turult ja lisaks ka vanalinnast Vana-Viru tänavalt. Pelmeni pakutavat saab nosida nii söögikohtades kui ka külmutatuna kaasa osta või tellida.

Balti jaama turu toidutänavale on Pelmen üles pannud leti, mille taha mahub viis pukktooli. Seitse suurt fotot annavad teada, mida parajasti pakutakse: üks borš ja kuut sorti pelmeene. Lubatakse, et pelmeenid on valmistatud käsitsi ja 90 protsenti kohalikust toorainest.

Kõige soodsam pelmeenidest on

Klassika ning sisaldab veise- ja sealiha. Kümme klassikalist pelmeeni maksab 7,90. Kõige kallimad on mustad pelmeenid Ebavõrdne Abielu, kus kokku saavad kana ja krevett, kümme sellist pelmeeni saab 9,90 eest. Joogipooliseks võib valida Pelmeni oma limmarid ning kes kangeamat soovib, võib proovida pitsikese omavalmistatud mädarõikanapsi (4,50).

Kui tellimus esitatud, annab proua teisel pool letti teada, millal ports valmis saab ning hakkab pliidikesele podisevasse potti pelmeeniportsu mõõtma. Ja ennäe! Kui kunde täpselt lubatud ajal leti äärde jõuab, tõstab proua parajasti portsu viimaseid pelmeene papptaldrikule. Täpne nagu Šveitsi kell!

Pisut tillikest on pelmeenidele peale riputatud ja hapukoore saab tšatsikuga kaasa. Kui kümne pelmeeni jaoks oleks tegemist piisava kogusega, siis 15 jaoks jääb hapukoorest väheseks. No mis pelmeenisõõmine see nii väheses hapukoorega on!

Kui pisut nuriseda, siis oleksid pelmeenid tahtnud veel pisut keevas vees veeta, kuid see on pigem maitseasi. Pelmeenide sisu on hästi maitsestatud ja lubatud küüslauku on parasjagu tunda. Tainakiht on ühtlane ning täidise ja ümbrise tasakaal kenasti paigas. Hinna ja kvaliteedi tase samamoodi.

3. BORSCH & VARENYK ENDLA 56

Mis kargab teile kõigepealt pähe, kui peate nimetama kolm Ukraina köögi rooga? No muidugi borš ja salo. Ja kolmandaks vareenikud, Ukraina versioon pelmeenidest. Kõiki neid kolme saab Endla tänava poolkeldris tegutsevast Ukraina söögikohast Borsch & Varenyk.

Menüü on muljetavaldavalt pikk. Borše on valikus suisa kaheksa, alustades paastuboršist ning lõpetades kolme sorti liha sisaldava Faina boršiga. Vareenikud maksavad 1,50 tükk, olgu need soolased või magusad. Esimesi on valikus viis, teisi kolm. Kes on veendunud, et pelmeenide sees käib liha, seda tabab Menüüd uurides kerge üllatus. Ukrainlased ei lase vareenikuid täites end eelarvamustest piirata ja pistavad taina sisse igasuguseid asju. Nii ka Borsch & Varenyk. Siit saab vareenikuid kapsaga, kartuliga, kartulite ja seentega, kanaga ning kartulite ja maksaga. Kapsavareenikud, mis seal salata, on lihataididega harjunutele üpris ootamatu ja kummaline kombinatsioon, kuid proovida tasub kas või üht. Kartulite ja seentega vareenik on tipp-topp ning kartuli- ja maksataidis suurepärase. Vareenikud on prisked ja täidist ausalt pandud. Portsu-le on lisatud tublisti hapukoort ning ka praetud sibulat. Magusatest on saadaval kirsi-, kohupiima- ja õunataididega vareenikud ehk klassikalised ja kindlad valikud. Proovitud kirsivareenik oli igati tasemel. Hinnatase on Borsch & Varenykis soodne, portsud tummised ning mekid kodused. Nii et kõigil, kes tahavad lasta Ukraina toitudel hea maitsta, tasub sam-mud Endla tänavale seada. Ainus, mis selle söögikoha juures tänitamist väärib, on nimi. No miks Borsch & Varenyk, kui võiks olla lihtsalt Borš ja Vareenik?

4 LENDAV MAALER KENTMANNI 4

Hinkaalid, teadagi, on pelmeeni prisked vennad ja pärit Gruusiast. Mägede poegadele ja tütardele on hinkaalid sedavõrd oluline roog, et nende valmistamiseks on söögikohtades ametis suisa eraldi kokad. Kas moodsat Gruusia kööki pakkuvas Lendavas Maalis ka hinkaalimeister on, seda Pulss uurima ei hakanud. Ilmutas hoopis meelekindlust, libistas pilgu üle škmerulist, hatšapuridest, lambarisost ja adjapsandalist ning vajus hetkeks mõttesse. Kas tellida kartulipelmeenid (10) hapukapsa, punase sibula ja valges veinis karamelliseeritud sibulaga või ikkagi hinkaalid (3,50 tükk)? No ei, kui juba Gruusia resto, siis hinkaalid!

Tellimuse esitamisest hinkaaliportsu laudajõudmiseni kulub kümmekond minutit. Seni võib imetleda seinamaali, mis

valminud restoranile nime andnud Petre Otshkeli teose ainetel. Taldrikuga saabuv teenindaja küsib hoolitsevalt, kas kunde ikka teab, kuidas hinkaale õigesti süüa peab ning teatab, et tõi igaks juhuks noa ja kahvli ka. Kõlab nagu alahindamine, kuid tegelikult on nuga ja kahvel abiks ka neile kundedele, kes teavad, kuidas hinkaale süüakse. Nimelt on söögiriistad mässitud salvrätikusse ja seda lähed hinkaale süües ikka vaja. Eriti kui rohkem salvrätte laual pole ega küsimata tooda.

Hinkaalid on keskmises suuruses, sisu on mahlane ja hästi maitsestatud. Teenindajalt igaks juhuks küsitud sool ja pipar jäävadki kasutamata. Hind paneb pisut mõtlema. Lendava Maali hinkaalid on mekilt küll väga head, ent kui konkurentide poole piiluda, siis suurese, hinna ja kvaliteedi suhe jätab neil pisut soovida.

5. TOKUMARU T1, PETERBURI TEE 2

Pole pelmeenid võõrad ka jaapanlastele. Tõusva päikese maal on pelmeenide nimi gyoza ja nii üllatav kui see ka pole, need on Jaapani köögis üsna uued tegijad. Gyoza on laenatud Hiina köögist ja Jaapanis hakkasid need levima pärast teist ilmasõda.

Üle kümne aasta Eestis tegutsenud Tokumarul on Tallinnas mitu söögikohta, kuid gyoza'sid pakub vaid T1 kaubanduskeskuse oma. Söögikohta üles leida polegi nii lihtne, selleks tuleb tõusta neljandale korrusele ja seal pisut ringi vaadata. Kui teil veab, ilm on ilus ja terrassil vabu laudu, istutage end kindlasti sinna.

Gyoza'sid on valikus seitse ning täidiseid kolm: kana ja köögivilja, kreveti

ja köögivilja ning *shiitake*-seente ja köögiviljadega *vegansisu*. Valikus on kolm klassikalist gyoza't ja kolmed kastmega gyoza'd. Seitsmes on okonomi-stiilis gyoza'd, kuid menüüs pole täpsustatud, mida selle all täpsemalt silmas peetakse. Julge hundi rind olla rasvane ka Jaapanis, nii et tellitud need said. Ja hästi läks.

Krõbedad *okonomi*-stiilis kana ja köögiviljataididega gyoza'd (10 tükki 12,60) on lihtsalt suurepärase taldrikutäis. Pelmeenid on frititud, kuid õrnalt. Sisu on hästi maitsestatud. Hapukoorega harjunud eesti maitsele võib koriandri- ja *gochujang*'i kastme ning Jaapani majoneesi kombo tunduda pisut magusavõitu, kuid see sobib gyoza'de manu kui valatud. Ja rohelised idud passivad juurde oivaliselt, andes lisaks mekile ka krõmpsu juurde.

Tähendagu *okonomi* mida tahes, see oli proovitud kuuest parim pelmeeniports nii meki kui ka hinna ja kvaliteedi suhte poolest.

6. NUFACE BALTI JAAMA TURG, KOPLI 1

Hiina kiirtoidukoht NuFace tegutseb Baltaturul ja Ülemiste linnakus ning pakub kolme sorti roogasid: nuudleid, pelmeene ja *baozi*'sid (ka bao). Pelmeene on valikus kaht tüüpi: esiteks pelmeenid vegan- või sealihataididega (väike ports 8, suur 10 eurot) või Hiina köögi kuulsad *wonton*'id sealihataididega (9 eurot).

Balti jaama turul jääb NuFace'i lett tänavatoiduosa lõppu, Itaalia toidukraamiga kauplejate vastu. Aasia päritolu teenindajaga on mõistlikum suhelda inglise keeles või menüüst näpuga näidates. Tundub aga, et väikese pingutusega saab asjad aetud ka kohalikus keeles.

Kui tellimus esitatud, kulub papp-taldrikul serveeritud sealihataididega pelmeeniportsu valmimiseni neli-viis minutit. Pelmeenikui on korralik ja peale on puistatud nii krõbedikke kui ka rohelist sibulat.

Söömisega olid pisut keerulisemad lood, sest pelmeenitainas oli liiga pehmeks küpsetatud. Pooltel pelmeenidel oli tainakiht juba katki või lipsas lihapallike välja kohe, kui üritasid pelmeeni suu juurde tõsta. Nii et mõistlik oleks olnud võtta letist nii pulgad kui ka kahvel ning kasutada viimast lagunenu pelmeenide söömiseks.

Pappkausikese põhi oli täidetud soja-kastmega. Selle mekk oli tugev ja käis kõrge kaarega üle pelmeenide maitsest. Pealmises kihis olid pelmeenid kenasti maitsestatud. Paraku see alumine, lõtsim pool, tirib hinnet alla. Loodetavasti oli tegemist tööõnnetuse, mitte tavatase-mega.

PELMENI AND RELATIVES

Whoever first came up with the idea of putting filling inside a thin layer of dough and boiling or baking the resulting dumplings deserves a monument. Their invention is one of humanity's greatest achievements.

Dumplings are wonderful. Like their countless relatives, near and far – hinkali, gyoza, varenyki, manty, vushka, wonton, chuchvara, jao, buuz, tortellini, pierogi, ravioli, kneedlik, momo... Oh, the list is endless!

But where to go when you're craving pelmeni? There are many places in Tallinn!

Pelm, Nautica Center, Ahtri 9

When a restaurant chain is called Pelm, you can assume that pelmeni will be on the menu. And so it is. You can get pelmeni and varenyky. Other things are available too. Pelm, which operates in four Tallinn shopping centers (T1, Ülemiste, Kristiine, and Nautica), is also a restaurant chain offering traditional Slavic food.

Pelmen, Balta Market, Kopli 1

Pelmeni can be found in the T1 shopping center, Balta Market, and also in the Old Town on Vana-Viru Street. You can eat there or take it with you. The food court at Balti Station Market has a photo display showing what is currently on offer: one type of borscht and six types of pelmeni – all handmade and 90% locally sourced. If we had to nitpick, we would say that the pelmeni could have been boiled a little longer, but that's just a matter of taste.

Borsch & Varenyk, Endla 56

Varenyky are the Ukrainian version of pelmeni. You can get them, along with borscht and other dishes, at the Ukrainian restaurant in the basement on Endla Street. The menu is impressively long.

Ukrainians don't let their preconceptions limit them when filling varenyky and put all kinds of things inside the dough. The prices are reasonable, the portions are generous, and the flavors are homey.

Lendav Maaler, Kentmanni 4

Khinkali, as you know, are the plump cousins of pelmeni from Georgia. Hinkali are such an important dish that there are special chefs dedicated to making it. The hinkali are medium-sized, with a juicy and well-seasoned filling. The salt and pepper I asked the waiter for, just in case, remained unused. The price, however, may give some people pause for thought.

Tokumaru, T1, Peterburi tee 2

In the Land of the Rising Sun, dumplings are called gyoza and are a relatively new addition to Japanese cuisine. Borrowed from Chinese cuisine, they began to spread after World War II. Gyoza are only available at Tokumaru in the T1 shopping center. There are seven varieties to choose from and three different fillings: chicken and vegetables, shrimp and vegetables, and vegan with shiitake mushrooms and vegetables. The seventh is okonomi-style gyoza, which was the best of the six in terms of taste, price, and quality.

NuFace, Balta Market, Kopli 1

This Chinese fast food restaurant operates in Balta Market and Ülemiste City. There are two types of dumplings to choose from: vegan or pork filling, or wontons with pork. Eating was a bit complicated because the dumpling dough was cooked too soft. It is a good idea to ask for a fork in addition to chopsticks. This will help you get also the broken dumplings. The top layer of dumplings was nicely seasoned. Unfortunately, the bottom layer brings the rating down. It was probably an accident.

Õunakook.

MEKIB HÄÄ!?

„Mekk” on tore vanaaegne sõna maitse tähistamiseks, kuid lahtiseletatult tähendab MEKK ka moodsat Eesti kokakunsti. Seda nime kannab Tallinnas traditsioonilisi ja ajaloolisi Eesti maitseid au sees pidav restoran.

Tekst: PULSS
Fotod: erakogu

MEKKi peakokk, *chef*i pika kogemusega Rene Uusmees pakub restoranis roogi, mis põhinevad Eesti köögi traditsioonidel ja ajaloolisel pärandil. Need road ja maitseid on aastate jookul salvestatud meie seljaajju, DNA-sse ja keele tagumistesse soppidesse, kuid MEKK esitleb neid

tänapäevaselt, võttes toidu valmistamisel abiks tehnikad ja retseptid, mida siinkandis on kasutatud sajandeid. Näiteks liha ja kala suitsutama on eestlased olnud mihklid aegade hämarusest saadik. Suitsu saanud roogi leidub MEKKi menüüs mitu ja mis kõige tähtsam – suitsutatud on need kõik siinsamas restoraniköögis.

MEKKi menüüs on aukohal kala, kuid pearoogade nimekiri pakub valge, mitte punase lihaga uimelisi. Sest kohalikes vetes elavad kalad on valge lihaga ja just neid on eestlased harjunud läbi aegade süüa. Samamoodi on siinmail ammustest aegadest tavatsetud toiduaineid hapendada ja soolata: kunagi tehti seda üksnes toidu säilitamiseks, tänapäeval annab see roogadele põnevaid maitseid ja tekstuure. Ning hoiab kohalikke traditsioone au sees.

MAALÄHEDUS JA LOODUSLIKKUS

Eestlased on ennast nimetanud maarahvaks ja Meki road ongi saanud inspiratsiooni maalähedusest ja Eesti loodusest. Nende valmistamisel kasutatakse meie põldudel, vetes ja karjamaadel leiduvat. Ent Eesti traditsioonidest lähtumine ei tähenda kaugeltki Liivimaa pastoraali heinatööl salaja söödud silku-vett. MEKKi menüü ei ole katse taastada ajaloolisi roogi, vaid pakkuda neid trendikalt, lisades kohalikele traditsioonidele hõrke nüansse maailma köökidest.

Eelnev jutt jookseb kenasti kesktaldrikule kokku suupistevalikus, mida nimetatakse peakoka kalataldrikuks (26 € väike, 44 € suur taldrik). Siin kohtuvad kõik põhimõtted, mis eespool kirjeldatud: meie oma ja välismaine, külm ja kuum suits, lõhe ja siig, jogurt ja briošš, röstitu ja keedetud, vutimuna ja murulauk – tõeline maitsete ja tekstuuride kompositsioon. Ja muidugi on siin Eesti meki kaks alustala: hapukoor ja till – kuidas me siis Eesti köögis ilma nende kaheta hakkama saaksime!

Restoran MEKK kalauhaa (24 €) leiab üllatavast kohast: kohe pearoogade valiku algusest. Selgus saabub siis, kui selge leemaga kalasupp lauda jõuab. Supiports ongi pearoa mõõtu, suur ja mehine potitais. Uhhaa on keedetud nagu peab, kahest kalast. Koha annab leemele klaari jume ja kuumsuitsuangerjas erilist mekki ning rammu. Vana hea tursamaks on selle roa üllatus-külaline ja koriander lisab oma kerge aktsendi. See on moodsalt ja luksuslikult vormistatud väga klassikaline kalasupp.

SEE KÕIGE-KÕIGE

Rohumaaveise filee krõbeda kartuli, Kolotsi talu juustu, põletatud brokoliini ja mustsõstrakastmega (36 €) on taas klassikaline kombinatsioon. Tõsi küll, kui ajaloos tagasi minna, siis veiseliha polnud

MEKK
Restaurant & Bar
3 Ravala Street,
Radisson Collection
Tallinn

Peakoka kalataldrik.

meie esivanemate laual kuigi tavaline külaline, pigem tarbis seda härrasrahvas. Võtkem seda siis kui uuema aja esindajat. Lihatükk on oivaline ja väga tummine mustsõstrakaste oma intensiivsusega sobib liha juurde nagu valatud.

Põletatud koha tahmase porrulaugu, kartulipetersellikreemi, röstitud lillkapsa ja võikastmega (28 €, rooga võib lisatasu eest luksuslikumaks tuunida musta kalamarjaga) tasub proovimist. Rammus võikaste toob kala õrna ja puhta maitse eriti hästi esile ja kartulikreem koos lisanditega hoolitsevad, et maitset kokku klapiks.

Kui keegi peaks kunagi korraldama selle kõige-kõigema eestimaise koogi võistluse, siis õunakook saab kindlalt esikolmikusse ja mine tea, võib-olla isegi kõige kõrgemale kohale. Meki koogi (12 €) õunad on karamelliseeritud, õunte maitset täiendavad vanillikreem ja soolakaramellikaste. Koos patuselt krõbeda põhja ja suviseid noote lisavate marjadega on see kook maiasmoka tõeline unelm.

Restoranis saab kindlasti uue tähenduse ka eestlaslik külalislahkus. Vahel kiputakse kaebama, et eestlastele pole teenindajageeni lihtsalt kaasa antud, kuid MEKK pöörab selle väite kindlasti pea peale. Erakordne tähelepanelikkus, laitmatud maneerid ja asjatundlikkus iseloomustavad kõiki teenindajaid, kes laua juurde astusid.

Rohumaaveise filee.

MEKK

Stands for Modern Estonian Cuisine (Moodne Eesti Kokaunst), and this is the name of a restaurant in Tallinn that honours traditional and historical Estonian flavours.

MEKK's head chef, Rene Uusmees, a seasoned chef with extensive experience, offers dishes rooted in Estonian culinary traditions and historical heritage. These are flavours and tastes that have been stored in our memory, DNA, and taste buds for years, but MEKK presents them in a modern way, using techniques and recipes that have been used in this region for centuries. For example, Estonians have been smoking meat and fish since time immemorial. There are several smoked dishes on the MEKK menu, and, most importantly, they are all smoked right here in the restaurant kitchen.

Fish occupies a place of honor on the MEKK menu, and the list of main courses offers white rather than red fish. This is because the fish that live in local waters have white meat, and it is precisely these fish that Estonians have been accustomed to eating throughout the ages. Similarly, it has been customary in this region since ancient times to ferment and salt food – while this was once done solely for the purpose of preserving food, today it gives dishes exciting flavors and textures. It also honors the traditions of our ancestors.

The countryside and Estonian nature inspire the dishes offered by MEKK. They are prepared using ingredients from our fields, waters, and

pastures. However, the MEKK menu does not attempt to recreate historical dishes, but rather to offer them in a trendy way, adding delicate nuances from world cuisines to local traditions.

Estonian hospitality will certainly take on a new meaning in the restaurant. While some may complain that Estonians are not naturally gifted with the service gene, MEKK certainly turns this claim on its head. Exceptional attentiveness, impeccable manners, and expertise characterize all of the servers who came to our table. **P**

WIZZ AIRI uued sihtkohad Tallinnast: Kraków, Veneetsia ja Vilnius

Wizz Air laiendab oma lennuvõrgustikku Tallinnast. Wizz Airi liinid Tallinnast:

- Kraków – alates 26. oktoobrist, kolm korda nädalas
- Veneetsia – alates 3. detsembrist, kaks korda nädalas
- Vilnius – alates 12. detsembrist, igapäevaselt
- London – oktoobri keskpaigani viis korda nädalas, seejärel kolm korda nädalas
- Gdansk – alates 1. maist, viis lendu nädalas

Kraków on Poola üks kauneimaid linnu. Krakówi ajalooline vanalinn kuulub UNESCO maailmapärandi nimekirja, kust leiab lisaks uhkele Waweli lossile ka arvukalt põnevaid muuseume. Lähedal paiknevad maailmakuulus Wieliczka soolakaevandus ning mitmed ajaloolised imearmsad väikelinnad. Talvehooajal

tasub Krakówisse lennata, sest lähedal asuvad Tatra mäed pakuvad suurepäraseid võimalusi mäesuusatamiseks. Lennupiletid algavad 24,99 eurost.

Veneetsia kutsub nautima gondolisõite, avastama Püha Markuse väljakut, nautima kunsti ja proovima ehtsat Itaalia kööki. Passib suurepäraselt nii lühikeseks nädalalõppureiks kui ka pikemaks kultuuripuhkuseks ning linna lähistel paiknevad Alpide suusakuurordid annavad võimaluse ühendada linnareis mäespordi ja talvepuhkusega. Lennupiletid algavad 31,99 eurost.

Vilnius on vaid 1 tunni ja 10 minutilise lennu kaugusel ning pakub rikkalikku kultuurielu, jalutuskäike UNESCO maailmapärandi hulka kuuluvast vanalinnast ja suurepäraseid maitseelamusi. Lennupiletid algavad 14,99 eurost – ideaalne variant kui aega napib, aga vaheldust vaja. Sobib suurepäraselt ka klassiekskursioonideks.

airBalticu uued liinid: Madeira, Ateena, Hamburg ja Viin

Esimest korda saab Madeirale lennata regulaarlendudega otse Tallinnast! airBaltic alustab otselendudega Funchalis 26. oktoobrist ja lennud toimuvad kord nädalas. Madeira on sihtkoht, kus aeg peatub ja looduse ilu võtab sõnatuks. Aastaringne suvi on garanteeritud. Ja kui oled kuulnud, et see on mingi pensionäride paradiis, siis oota kuni proovid mägiteedel sõitmist või levadadel matkamist.

airBaltic avalikustas ka 2026. aasta suvehooaja (märtsi lõpust oktoobri lõpuni) lennuplaani, tuues Tallinna kolm uut otse lennu sihtkohta: Ateena, Hamburgi ja Viini. Kõikidesse linnadesse toimuvad lennud kaks korda nädalas. Lisaks uutele

sihtkohtadele suurendab airBaltic lennusagedusi Kopenhaageni ning Müncheni liinidel.

Wizz Air's new routes from Tallinn

Wizz Air is expanding its network from Tallinn. Wizz Air's routes from Tallinn:

- Kraków – from 26 October, three times a week
- Venice – from 3 December, twice a week
- Vilnius – from 12 December, daily
- London – five times a week until mid-October, then three times a week
- Gdansk – from May 1, five times a week

Kraków is one of Poland's most beautiful cities. Its historic Old Town is on the UNESCO World Heritage List and offers, alongside the magnificent Wawel Castle, a wealth of fascinating museums. Nearby you'll find the world-famous Wieliczka Salt Mine and many charming historic small towns. In winter Kraków is also worth visiting for the nearby Tatra Mountains, which offer excellent skiing opportunities. Ticket prices start from €24.99.

Venice invites you to enjoy gondola rides, discover St. Mark's Square, immerse yourself in art and sample authentic Italian cuisine. It's perfect for a short weekend getaway or a longer cultural holiday, and the Alpine ski resorts near the city allow you to combine a city trip with winter sports. Ticket prices start from €31.99.

Vilnius is just a 1 hour 10 minute flight away and offers a rich cultural scene, strolls through its UNESCO-listed Old Town and wonderful culinary experiences. With ticket prices starting from €14.99, it's an ideal choice if you're short on time but need a change of scenery – also perfect for school trips.

airBaltic's new routes

For the first time you can fly directly from Tallinn to **Madeira** on a regular service! airBaltic will start direct flights to Funchal on October 26, operating once a week. Madeira is a destination where time stands still and nature's beauty leaves you speechless. Year-round summer is guaranteed. And if you've heard it's just a paradise for retirees, wait until you try driving on its mountain roads or hiking along the levadas.

airBaltic has also unveiled its 2026 summer schedule (late March to late October), adding three new direct destinations from Tallinn: **Athens, Hamburg and Vienna**. Flights to all three cities will operate twice a week. In addition to the new destinations, airBaltic will increase frequencies on its Copenhagen and Munich routes.

Otse, Tallinnast!

Üle 50 otsesihtkoha aastas ja head ühendused ümberistumiseks.

airport.ee/sihtkohad

Direct from Tallinn!

More than 50 direct-flight destinations throughout the year, plus excellent connections for onward flights.

airport.ee/en/destinations/

Kaardil otsesihtkohad 2025/26 talvehooajal (26.10.25-29.03.2026).
The map displays the direct flights available during the 2025/26 winter season (26.10.25-29.03.2026).

KOJU tulemise tunne

Stockholmis elav ANNELI FICHTELIUS on väga teistsugune külaline Tallinnas. Kirjanik ja suhtekorraldaja otsib ning leiab Eestis oma juuri. Mitmel visiidil siiakanti on Anneli avastanud kohti, kus tunneb end nagu kodus.

Tekst: Tõnu Pedaru
Fotod: erakogu

Viimase viie aasta jooksul on Anneli Fichtelius mitu korda Eestis käinud, tänavu koguni neli korda.

Anneli sügav side Eestiga on seotud tema juurtega oma vanemate rannarootsi päritoluga. Anneli ema sündis 1943. aastal Tallinnas eestirootslasest isa ja tema eestlannast abikaasa perre. Sõja ajal põgeneti Rootsi, kui Anneli ema oli vaid kaheksakuune. „Kahjuks ei olnud mu ema oma päritolust eriti huvitatud, nii et olen pidanud oma juured suures osas ise avastama, teiste sugulaste ja eestirootslaste abiga,“ ütleb Anneli.

Viimase viie aasta jooksul on Anneli mitu korda Eestis käinud, tänavu koguni neli korda. „Kui külastasin esimest korda Riguldi Haapsalu lähedal ja külasid, kus mu sugulased olid elanud põlvkondade kaupa kuni 1944. aastani, valdas mind tugev kojutulemise tunne, sügav rahu, mis hiljem kasvas igatsuseks sinna ikka ja jälle tagasi pöörduda,“ nendib kirjanik, et nüüd ei suuda ta ette kujutada suve ilma Riguldi külastamiseta.

Anneli kirjutatud romaanides ongi esil Eesti rannarootslaste saatust. Äsja ilmus ka eesti keeles tema „Orelimängija tütar“. Raamatul läheb hästi, lugejad on juba jõudnud kiita. Järge on oodata õige pea! Selle kohe-kohe Rootsis ilmuva teose maakeelne nimi on Anneli teada „Reeder tütar“.

KOHAD NAGU KODU

„Kuigi mu perekonnal ei ole tänapäeval Eestis enam kinnisvara, on tore sõita samadel teedel, külastada sama kirikut ja ujuda samas rannas, nagu nad kunagi tegid,“ räägib Anneli.

Kirjaniku vanavana isa kolis noore mehena läänemaalt Tallinna. Ta lasi 1920. aastatel ehitada perekonnale villa praeguses Pelgulinna asumis. Viimastel aastatel on maja renoveeritud „tippkonditsiooni“, märgib Anneli ja lisab, et talle meeldib maja läheduses jalutada. „Osaliselt selleks, et praegused omanikud, keda olen üsna hästi tundma õppinud, annaks mulle teada, kui kunagi maja müüa kavatsevad,“ mainib Anneli kerge muige, aga ka ehk ka väikese lootusega.

Anneli vanaisa käis kuni 1923. aastani Toomkoolis ja töötas hiljem Toompeal valitsusehoones, mistõttu tunneb ta ka n-ö ülinnast jalutades tugevat kuuluvustunnet.

Vanaisa õppis Tartu ülikoolis, mistõttu käis Anneli nüüd sel suvel ka seal. „Järgisin ka vanaisa jälgi ... aga selle kohta saate lugeda alles minu kolmandast raamatust!“ hoiab Anneli põnevust ülal.

Tallinnas oli Anneli perekond väga seotud Rootsi kogudusega Rüütli tänav Miikaeli kirikus Niguliste kiriku lähedal. „Nii mu emapoolsed vanavanemad kui ka vanaisa vanemad abiellusid seal, nad olid kirikunõukogu liikmed ja osalesid aktiivselt koguduse töös kuni Eestist põgenemiseni,“ räägib Anneli. Seetõttu tunneb ta, et Miikaeli kirik on talle Tallinnas nagu teine kodu. „Sel suvel oli mul isegi võimalus ööbida kiriku ruumides ja seal istuda ning oma teist raamatut kirjutada. See oli väga võimas tunne!“

ANNELI LEMMIKLINNU

„Seega on ilmselge,“ rõhutab Anneli, „et Tallinn on üks mu lemmiklinnu maailmas! Tallinnas saab ühe jalutuskäigu jooksul näha kõiki arhitektuuristiile: gootikat, renessanssi, barokki, klassitsismi, juugendit ja puitvillasid, nõukogude modernismi ning uusi klaashooneid. Mulle meeldib, kuidas see annab linnale nii palju erinevaid nägusid.“

Anneli üks lemmikpiirkond on ikkagi Kalamaja oma kaunite puitmajadega, millel on keerukad ni-kerdused ja rahvusromantilised jooned. „Võib-olla sellepärast, et mu sugulased elasid seal ja vanaisa mängis seal lapsena!“ arwab Anneli.

Anneli ei väsi kunagi vanalinnas ringi kõndimast. „Eriti hooajavälisel ajal, kui turistid, nagu mina, ei ole seda veel täielikult vallutanud,“ muheleb Anneli, märkides, et nii oli näiteks eelmise aasta veebruaris, kui ta veetis Tallinnas maagilise nädala.

Anneli ütleb, et teda köidavad ka vanemad puithooned ja nn Tallinna majad, millel on keskel kivi- või tellistrepikoda ja kaks puidust tiiba mõlemal pool. „Ma pole selliseid kusagil mujal näinud,“ kinnitab ta.

Kui Annelilt pärida, kas tema ühes maailma lemmiklinnas on ka midagi, mis veel parem võiks olla, jääb ta mõttesse. „Kui saaksin Tallinnas midagi parandada, siis oleks see minu suhe bussi- ja trammijuhtidega,“ vastab ta ehk mõneti üllatavalt. „Ma pole kunagi nii paljude juhtide käest pahandatut saanud kui Tallinnas ... Ma ei saa aru, miks. Võib-olla seepärast, et ma ei räägi eesti keelt? Aga püüan nüüd pidevalt ja edaspidi veel enam olla kiirem sisenemisel ning väljumisel. See tundub aitavat.“

Maja Pelgulinna, mille ehitab Anneli vanaisa! The House in Pelgulinna, built by Anneli's grandfather.

**„JÄRGISIN KA VAN-
ISA JÄLGI ... AGA SELLE
KOHTA SAATE LUGEDA
ALLES MINU KOLMAN-
DAST RAAMATUST!“**

Finding Home in Estonia's Past

Anneli Fichtelius is a writer and public relations specialist from Stockholm, whose novel about the lives of coastal Swedes living in Estonia has now been published in Estonian, with more editions to follow.

For the Swedish author with Estonian roots, the story of the coastal Swedes is more than history—it's family. Her mother was born in Tallinn in 1943 to an Estonian Swedish father and an Estonian mother. Just eight months later, the family fled to Sweden. Unlike her daughter, however, the mother showed little interest in her origins. The task of rediscovering those connections fell to the next generation, who has pieced them together with the help of relatives and the wider Estonian Swedish community.

Over the past five years, Estonia has become a regular destination for her. One of the most profound experiences came in Riguldi, near Haapsalu, where her relatives had lived until 1944. "The first time I visited, I felt an overwhelming sense of coming home," she recalls. "There was a deep calmness that grew into a longing to return again and again." Today, she cannot imagine a summer without walking the same roads, visiting the same church, and swimming at the same beach her family once knew.

Tallinn, too, holds echoes of her family's past. Her great-grandfather built a villa in Pelgulinn during the 1920s, which still stands in beautifully renovated condition. She visits often, staying in touch with the current owners—always reminding them, half-seriously, to let her know if they

ever sell. Her grandfather's legacy stretches across the city as well: he attended Toomkool, worked on Toompea Hill, and studied at the University of Tartu. Following his footsteps there this summer, she felt the same strong sense of belonging that has fueled her writing.

Immensely powerful connection is St. Michael's Church in Tallinn. Both her grandparents and great-grandparents were married there, and her family played an active role in the Swedish congregation before fleeing in 1943. "For me, Michael's Church is like a second home," she explains. This summer, she even lived for a short time inside the church itself, using the space to work on her second book—a rare experience that blended history and creativity in one place.

That book, *Orelimängija tütar* (The Organ Player's Daughter), has already found an audience in Estonia. According to her publisher, sales are good, and at the recent Kadriorg Literature Street Festival, many readers sought out the book and asked about its sequel. "Some people had already read it and praised it highly," she says. "It was incredibly exciting. My biggest goal is to reach new readers and help them learn about the Estonian Swedes."

The sequel, expected to be titled *Reederi naine* (The Shipowner's Wife), will be released in Swedish on October 20, 2025. At the same time, work has already begun on a third novel about Tio Pelmas and her family. Research trips this summer have yielded a wealth of material, enriched by the generous support of museums, archives, and institutions across Estonia.

But it isn't just history that captivates her. Tallinn itself ranks among her favorite cities in the world. "In one walk you can see Gothic, Baroque, Classicism, Art Nouveau, Soviet modernism, and new glass buildings," she says. "The city has so many different faces." Her favorite neighborhood is Kalamaja, where her grandfather once played as a child and where the wooden houses still bear intricate carvings and national romantic details. The Old Town, too, continues to draw her back—especially in winter, when its quiet streets reveal a more intimate side.

She is also fascinated by so-called Tallinn houses with central stone staircases and wooden wings on either side. Yet, she admits with a laugh, not everything in Tallinn has been easy.

"If I could improve one thing, it would be my relationship with bus and tram drivers. I've never been yelled at so often anywhere else," she says. "I'm learning to be quicker when getting on and off. It seems to help."

Äsja ilmus ka eesti keeles Anneli raamat „Orelimängija tütar”.

Näitus „KUULSAD MERERETKED. EUROOPLASTE MAAILMAPILDI AVARDUMINE“ on lõppemas!

Viimased kuud on jäänud, et heisata purjed ja seigelda ajastusse, mil Euroopa suurvõimude vahel toimus võidujooks selle nimel, kes avastab viimased „valged laigud“ maakeral.

Tekst: Eesti Meremuuseum

Ohtrate illustatsioonide, kaartide ja esemete abil jutustab näitus loo 18. sajandi keskpaigast 19. sajandi keskpaigani toimunud suurest geograafilise maailmapildi avardumisest, mida kannustasid tehnoloogia, kartograafia ja loodusteaduste kiire areng.

Ekspeditsioonid jätkusid ka pärast merereisi lõppu, sest kõik maadeavastajad avaldasid oma reisikirjad, mis kujutasid endast ajastu juhtivaid teadustöid. Tänapäeva Eesti aladelt pärit maadeavastajad olid sel ajal olulised tegijad. Tähelepanuväärseks panuseks maadeavastuste ajaloos sai Adam Johann von Krusensterni Vaikse ookeani atlas, mis oli ilmudes üks parimaid terves Euroopas. Näitus viib külastaja Krusensterni töötuppa, tutvustades tema teadussaavutusi ja rõhutades rahvusvahelise võrgustiku tähtsust kartograafi töös.

Teaduse silmis väärtuslike avastusretkede pärand on tänapäeval aga nii mõneski mõttes problemaatiline ning kolonialismi ja imperialismi tundlikke küsimusi lahatakse ka näitusel.

Lennusadama suurnäitusel on välja pandud ajaloolisi esemeid nii Prantsusmaa, Hollandi, Inglismaa, Soome, Rootsi kui Eesti mäluasutustest. National Maritime Museumist saabuvad Briti maadeavastajatele kuulunud navigatsiooniinstrumentid, mis olid oma aja parimad. Musée National de la Marine'ist Prantsusmaalt pärit esemete au ja uhkus on Lionne (hilisem nimetus: Astrolabe) Prantsuse keisri Napoleoni tellitud Trianoni kollektsiooni kuuluv hiljuti renoveeritud laevamudel. Staareksponaadina saabub Amsterdami meremuuseumist näitusele Krusensternile kuulunud kronomeeter, mida ta kasutas ka oma ümbermaailmareisil.

Külastajad saavad proovida ka laevameeskonna elu põnevamat poolt. Näitusel kõrgub laevamast, mida mööda saab ronida kõrgele Lennusadama angaari kupli alla. Hulljulgemad võivad panna end proovile ka vabahüppega masti tipust!

Väiksematele külastajatele avab toonase meresõidu töid ja argielu näituse nurgatagustesse peidetud laevarottide rada.

Heiskame purjed ja seilame tundmatusse kuni 11. jaanuarini 2026!

Prantsuse keisri Napoleoni tellitud Trianoni kollektsiooni kuuluv hiljuti renoveeritud laevamudel Lionne (hilisem nimetus: Astrolabe)

Krusensternile kuulunud kronomeeter, mida ta kasutas oma ümbermaailmareisil Foto: Arno Mikkor

Näituse „Kuulsad mereretked. Eurooplaste maailmapildi avardumine“ kuraator Feliks Gornischeff. Foto: Aron Urb

← Hulljulgemad võivad panna end proovile ka vabahüppega masti tipust! Foto: Dmitri Dias

FAMOUS SEA VOYAGES. THE BROADENING HORIZONS OF EUROPEANS

The exhibition at the Seaplane Harbour transports visitors back to an era when the great powers of Europe were in a race to discover the last 'blind spots' on the planet.

With copious illustrations, maps, and items, the exhibition tells the story of the great expansion of the geographical view of the world that took place from the mid-eighteenth to the mid-nineteenth century, spurred on by the rapid development of technology, cartography, and the natural sciences.

The expeditions continued even after the end of a sea voyage, because all of the explorers published their travel journals – the leading scientific works of the era. Explorers from what is now Estonia were key figures at the time. Adam Johann von Krusenstern's atlas of the Pacific ocean, one of the best in all of Europe when it was published, was a remarkable contribution to the history of exploration. The exhibition takes the visitor to Krusenstern's workshop, presenting his scientific accomplishments and highlighting the importance of the international network in the work of a cartographer.

However, the legacy of those voyages of discovery, which were worthwhile in terms of research, is in many ways problematic today, and the sensitive issues of colonialism and imperialism are also analysed in the exhibition.

This grand exhibition at the Seaplane Harbour includes historical artefacts on display from memory institutions in France, the Netherlands, England, Finland, Sweden, and Estonia. The National Maritime Museum of the UK has provided navigational instruments belonging to British explorers, the best of their time. The pride and joy of artefacts from the Musée National de la Marine in France is the Lionne (later renamed Astrolabe), a recently refurbished ship model from the Trianon collection commissioned by the French Emperor Napoleon. A highlight exhibit from the Amsterdam Maritime Museum will be a chronometer belonging to Krusenstern, which he also used on his circumnavigation of the globe.

Let's hoist our sails and venture out into the unknown!

www.meremuuseum.ee

Oled Tallinnas, tuleb hakkama saada!

OLGA BORISEVA on vene verd naine, kes pikalt elanud Soomes, kuid kuus aastat tagasi kolis Tallinna. Lihtne ei olnud, aga Olga pole allaandja, vaid ikka hakkaja loomuga.

Tekst: Mari Kukk Fotod: erakogu

Mõni kuu tagasi avas Olga oma vintage-poe Pärnu maanteel vana ajakirjandusmaja juures. Veidi nagu nurga taga. „See on selline natuke salajane koht,” naeratab poepidaja. Tema kõnes on kuulda nii soome kui ka vene aktsenti. „Põgenesin Nõukogude Liidust Soome,” räägib ta. „Elasin ja töötasin seal rõõmsalt.” Kohe algul seadis ta sihi saada keel selgeks. „Tahtsin soome keelt nii hästi osata, et saaksin isegi naljadest aru. Lõpuks sain ka,” ütleb Olga, kinnitades, et kaugel ei ole see aeg, kui ta ka eestlaste naljadest aru saab.

Kui Olga kuus aastat tagasi Eestisse tuli, siis sinne vaatepilt jahmatas teda tükiti. „Tallinn meenutas veidike Nõukogude Liitu. Ja see tegi mind kurvaks,” lausub ta. Olga ütleb, et tal oli korra ka mõte Soome naasta, sest sealne oli harjumuspärasem, kuid kõigele tõmbas vee peale pandeemia. Üle lahe kuues eri poes oma käsitööesemeid müünud Olga sai teada, et äril on lõpp. Ta müüs ellujäämiseks korteri ja katsus paaniliselt uusi võimalusi leida. Ta mõtles: „Kui oled Tallinnas, tuleb siin hakkama saada!” Kõike tuli otsast alata: nii keele kui ka kommete tundma õppimist, aga kuidagi pidi sama hakkama ka majandusliku poolega ja loominguline külgki tahtis väljendust.

Kui ta poeg Sebastianiga jalutas ja laste mänguväljakul eesti keelt harjutas, pani ta sotsiaalmeediasse teate: „Parandan riideid, õmblen.” Vaatas Pinterestist pilte ja hakkas oma stiiliga katse-

tama, leides väljundi nn nukukleitide disainimises. Otsis kangaid, lõikeid. Proovis, katsetas. „Nüüdseks tunnen materjali, tean, kuidas sellega ümber käia ja kuidas see kehale istub.”

Tuligi tellimus ja siis järgmised ... Ta hakkas internetis oma loomingut müüma, ikka taaskasutust silmas pidades. Kõik, mis kellelgi üle jäi, sättis Olga oskuslikult rõivaiks. Kuni tuli järgmine pauk: Trump tuli koos oma seaduste ja maksudega ning Olga ostujõuline välismaa-klientuur kuivas kokku.

„Müüsin teise korteri ja panin kogu raha siiasamma poodi. Riskisin suurelt,” teatab ta, peas kuldne võru ja sillerdav kimonojakk õlgadel.

ÕPPIS INIMESI TUNDMA

Pandeemia ajal oli Olga sõnul hea jälgida inimesi.

„Nägin, millised on tõelised eestlased. Soomes öeldi, et oi, siin on teist sorti inimesed, need eestlased on teistsugused. Ehitajad ja petturid. Austust ei olnud. Samamoodi suhtuti Soomes venelastesse. Ka mina arvasin kahjuks nii. Aga kui õppisin tundma päris eestlasi, sain šoki. Eestlased on palju targemad ja huvitavamad kui mulle räägiti! Kaheksakümmend protsenti räägivad vähemalt kolme keelt. Minu jaoks oli see üllatus,” räägib ta.

Olga ütleb, et suur osa tema poe küllastajatest on eestlased. „Mulle nii meeldib, kui nad tulevad sisse ja ütlevad tere. Vene naised ei ütle iial tere. Soom-

BORISEVA

Riided ja aksessuaarid peavad minu poega sobima,” ütleb Olga Boriseva leebelt naeratades.

Olga poes on aukohal on kaharad seelikud, liivakellakleidid, klounipüksid, traksipüksid, hullumeelsed värvid, lõiked, kaunistused.

lased teretavad siis, kui mina neid esimesena teretan,” on Olga märganud. Ja ka seda, et Eesti naised on nii stiilsed ning kannavad erksaid värve, soomlased armastavad mugavust, musta ja halli tooni.

Eestil on tema hinnangul üht-teist Soomelt õppida. „Soomes on vähem kiusamist. Samuti julgevad inimesed olla sellised, nagu nad on. Riietuda nii, nagu meeldib. Iial ei naera keegi su üle seal, kui oled invaliid või näed üldse välja teisiti. Soomlane võib südamerahus minna poodi pesemata juustega, siin ei minda prügi ka välja viima ilma huulevärvita. Eestlased kardavad, et keegi solvab ja naerab nende üle. Siin on inimestel komplekse rohkem. Aga see muutub iga päevaga,” kinnitab Olga.

Nüüd, kui Olga tunneb end Tallinnas koduselt ja omana, näeb ta, et Eesti on muutunud tõeliselt täisvereliseks Euroopa linnaks. „See on toimunud väga kiiresti, nõukogude igandist pole varjugi,” nendib ta.

TALLINNA VÕLUD

Olga ütleb, et kõige parem park Tallinnas on Lembitu park: „Seal tunnen end nagu oleks metsas, on varju, on valgust. Ja palju kastaneid!”

Söögi-kohtadest on lemmik Olde Hansa vanalinnas. Mitte niivõrd toidu pärast, kui võrd elamuse ja asukoha pärast. „Vanades kivides on teine energia,” teab Olga „ja kui tulukesed põlevad, muutub kõik nii armsaks ja salapäraseks. Eriti meeldis mulle sealt osta värskeid hapukurke, mida sai ise purgist tangidega välja sikutada. Olde Hansa ettekandjad on nii ägedalt riides ja teevad kurja nägu, kui keegi ainult vene keeles rääkida oskab!”

TUNNEB TEEMAT

Olga paleus on *vintage* ja *second hand*. Ta tõttab selgitama: „Et milles on vahe? Vahe on selles, et *vintage* – see on ese, millel on rohkem kui 20 aastat ajalugu. *Second hand* on nüüdisaja riided, mis on tavalisest poest tulnud, mida on kantud ja millest on ära tüdine tud.”

Olga poes on nii üht kui ka teist. „Mulle pakutakse päris palju riideid, aga igaüks oma asju siia tuua ei saa. Riided ja aksessuaarid peavad minu poega sobima,” ütleb ta leebelt naeratades.

Aukohal on kaharad seelikud, liivakellakleidid, klounipüksid, traksipüksid, hullumeelsed värvid, lõiked,

SEE ON TERVE MU ELU, MU VÄÄRTUSTE JA USKUMUSTE OLEMUS ON SIIN.

kaunistused ... Mida erilisem, seda parem.

Samal ajal õmbleb ta stuudios (poes on nii müügisaal kui ka stuudio-osa) kleite ja kimonoid, jakke ja mantleid, kaunistab barette ja kraesid. Parandab, täiustab. Kui Olga oli laps, tundis ta tihti piinlikkust, et perel ei jätkunud raha ilusate riiete jaoks. Õpetajast ema ja automehaanikust isa palgast lihtsalt ei piisanud. Siis tuli Olgal loovus tööle panna ja hakata endale ise rõivaid õmblema.

Ta käib ka ringi ja otsib poodi kaupa vanvaralaatadelt ning taaskasutuskeskustest. Ühtlasi kutsub Olga üles: „Armsad inimesed, vaadake oma vanaemade kappi, põõningule, kuuri alla! Seal leiab kleite, kingi, käekotte ja sisustustooteid, mis võivad vägagi hinnas olla. Ootan ka kangaid, kangatükke, kuid eeskätt naturaalseid, puuvilla, linast. Ja pitsid, nõõbid, narmad. Ei ole vaja, et oleks jube kallid, vaid eriline võiks olla. Midagi, mis hinge puudutab!”

Boriseva Vintage on perenaise jaoks rohkem kui pood või stuudio. „See on terve mu elu, mu väärtuste ja uskumuste olemus on siin,” kinnitab ta.

Boriseva Vintage on perenaise jaoks rohkem kui pood või stuudio.

Olga Boriseva, a designer and entrepreneur who moved from Finland to Estonia, has opened a small vintage and second-hand store on Pärnu street in Tallinn. Despite a difficult start—pandemic, business loss, and language barriers—she rebuilt her career by sewing and designing unique clothing. Her focus is on natural materials, individuality, and affordable prices. The shop features both true vintage items and second-hand pieces, carefully curated for style and uniqueness.

Olga observed that Estonian women love color and bold fashion, compared to the more reserved style of Finnish women. She has grown fond of Estonia and sees Tallinn as a fully European city. However, she believes Estonians could be more confident and less afraid of judgment. For her, Boriseva Vintage is not just a store, but a lifestyle and an expression of her values.

**„Mina olen Niguliste,”
ütleb TARMO SAARET (56)
muheledes, sest on
Niguliste kirikukunsti-
muuseumiga kokku
kasvanud tervelt 25
aastat.**

Tekst ja fotod: Thea Karin

See on Tarmo koht ja nagu öeldakse töökoha kohta, et kui väga meeldib, siis ongi justkui teine kodu. Kooselu Nigulistega algas aastal 1999, kui Tarmost sai muuseumi direktor ja viimasel aastal jätkab ta ikka sealsamas kunstiajaloolase ning kuraatorina. Tarmo tunnistab, et juhitüüpi ta tegelikult ei olegi. Kunagi unistas ta saada arhitektiks, aga vana kunsti juurde suunas teda kunstiteadlane Kaalu Kirme, kes motiveeris Tarmot teemaga jätkama magistriõppes. Lõputöö teemaks said värvid, nende tähendus ajaloos, nende toimiv mõju ja kasutus. Ning värv oli see, mis Tarmo aina enam keskajaga sidus, sest just värvisümbolitel oli keskajal suur tähendus. „Keskaeg oli erk, värviline,” ütleb Tarmo, värvid andsid ka sakraalse tähenduse. Maalid tekitasid teistsuguse ruumilisuse. „Tunnen kunstipraktikate tehnoloogiat ja tunnetan seeläbi käelise tegevuse ära. See võimaldab näha meistrit, koolkonda. Värv on see, mis on kujundav element keskaja teostes.”

Kui kunstimuuseumi juht Marika Valk esitas nüüdseks juba veerad sajandit tagasi väljakutse, et võtta Niguliste oma kätte, siis ... „Esimene mõte oli, et see on nüüd küll koht, kuhu ma minna ei julge!” räägib Tarmo. „Oli hirm, et ei oska siin teadurina midagi teha ... Teadsin, et ma ei ole ju arhiivis istuja tüüp, pigem rohkem tegutseja.” Siis selgus, et kolleegid on üllalhedad: Mai Levin, Jüri Kuuske-

MÕISTA, miks me siin oleme!

maa. Töö hakkas aina põnevamaks muutuma. Tarmo käis välismaal, hakkas tegema tehnilisi uuringuid, sest mõelda tuli suurelt ehk rahvusvaheliselt. Niguliste hoone oli ju amortiseerunud. „Õnneks olen isalt pärinud head käed. Olen nagu tõeline Eesti mees, oskan ehitada maja ja kaminat, korstnat ja pliiti, see kõik tuli Nigulistest kasuks,” kinnitab Tarmo.

Niguliste on olnud Tarmo Saaretile tema elutöö, mida on ka märgatud ja tunnustatud: näiteks Rootsi Põhjatähe ordeni III klassi komandöri teenetemärgiga (Nordstjärneorden).

Alati ja uhkusega naudib Tarmo pidulikku rituaali: Niguliste kiriku peaaltari ehk Hermen Rode altari avamist. See avatakse kolm korda aastas: pühakutepäeval, 1. novembril, ja kahel nigulapäeval. „Üks on püha Nikolause surmapäev, 6. detsember, ja teine on 9. mai, kevadine nigulapäev, kui pühitseti tema

maised jäänused,” räägib Tarmo. Siis paneb ta kätte valged kindad ja avab aeglaselt peaaltari tiivad: Põhja-Euroopa ühe kõige suurema ja paremini säilinud hiliskeskaegse kunstiteose. Omal ajal, 15. sajandil, hiigelsumma, 1250 Riia hõbemarka maksnud altari asemel oleks Tarmo sõnul saanud ehitada mitu mitmekordset kõrget kivimaja või tohutu suure laeva.

TERVIKKOOSLUS!

Tarmo kiidab Niguliste muuseumis toimuvaid loenguid, haridusprogramme ja giidikoolitusi. „Kiriklik kunst vajab teistugust, täpsemat selgitust,” räägib Tarmo. Nigulistest toimub tegelikult väga erinevaid üritusi ja Tarmo peab sageli vastama küsimustele, kas ikka tohib jumalakojas kõiksugu asju korraldada. „Jah,” vastab Tarmo, „see siin on teravikkoooslus! Saabki näidata kino, kuulata kontserte, luua tantsuetendusi ning isegi moeshow kesklöövis mõjub eriti efektselt.”

UUENEV MUUSEUM

Niguliste hoones ja ka õuealal tehtud arheoloogiliste kaevamiste ja restaureerimistööde käigus on välja tulnud rikkalik aines luustikest ehedeni, millest kindlasti tuleb tulevikus lisa näitusele. Üks Niguliste tõmbenumbreid on nüüd klaaslift. „Praegu tundub nagu läheks lift õhku, taeva poole, läbides kõiki korruseid, see annab annab erilise tunde!” on Tarmo rahul.

Ajaloolised trepikäigud on samuti avatud. „Näiteks organist Andres Uibo läheb

**LIIGA
LÄHEDALE
KERKIVAD
VANALE JA
VÄÄRTUS-
LIKULE
MOODSAD
KÕRGHOO-
NED.SEE
RISUSTAB
LINNA
SILUETTI JA
KAS MEIL ON
ÜLDSE NEID
SELLISES
KOGUSES
VAJA?**

oreli juurde ikka jala, saab kehalist liikumist, mis on ka tore," kiidab Tarmo. Enne lifti kuulus muuseumitöötaja igapäevase elu juurde joosta 233 astet ja mitu korda päevas! „Seega on muuseumitöötajate füüsiline vorm siiani väga hea," naerab Tarmo.

Tarmo Saareti soov on edasi anda teadmisi, tarkust ja kogemust, mis endasse kogunenud. „Vana kunst on õigustatult väga väärtuslik. Selles on võimsad lood ja need aitavad mõista, miks me siin oleme."

TALLINNA VÕLUD

Sündinud ja kasvanud pealinnas, on Tallinna vanalinn ja keskaja hooned Tarmole juba koolist alates muljet avaldanud. „Veetsin väga palju aega vanalinna avastades, käisin kirikutes, tornides ja hoovides. Tol ajal oli linn muidugi oluli-

selt rohkem räämas, hooned omaniketa ja seetõttu sattusin avastama kohti, mis praeguseks on suurepäraselt taastatud, tavainimestele suletud või sootuks kadunud. Rumalust ja pinnapealsust on ikka kahjuks meie seas liiga palju," ütleb ta. „Kõik saab alguse kodust ja koolist, kuidas neid väärtusi on kantud ja edasi antud, viimane on väga oluline tegur. Liiga lähedale kerkivad vanale ja väärtuslikule moodsad kõrghooned, arvab Tarmo. „See risustab linna siluetti ja kas meil on üldse neid sellises koguses vaja? Maad meil ju jagub ja arvestades kahanevat majandusolukorda, ei jaksa keegi neid varsti üürida ega osta ja tulevikus jääb meile mitu kõrget tondilossi."

Siiski on ka positiivset lisandunud. Inimesed tulevad renoveerimisel nõu küsima ja oskavad leide hinnata ning hoida. Õnnestunud näide on hiljuti reno-

ALATI JA UHKUSEGA NAUDIB TARMO PIDULIKKU RITUAALI: NIGULISTE KIRIKU PEAALTARI EHK HERMEN RODE ALTARI AVAMIST. SEE AVATAKSE KOLM KORDA AASTAS: PÜHAKUTEPÄEVAL, 1. NOVEMBRIL, JA KAHEL NIGULAPÄEVAL.

veeritud rüütelkonna hoone Toompeal, kus suur laemaal on suurepäraselt eksponeeritud. Hea näide on ka Niguliste ise, kus on ühendatud keskaegne ja modernne.

„Eks see kõik olegi ju meie suurem ülesanne: hoida ja säilitada meile usaldatud pärandit ja seda võimalikult väherisustatuna ning rikutuna järgnevatele põlvkondadele edasi anda," sõnab Tarmo lõpetuseks.

'I am Niguliste,'

Says **TARMO SAARET** (56), with a smile, because he has grown up with the Niguliste Church Art Museum for a full 25 years.

This is Tarmo's place, and as they say about a workplace, if you really like it, it's like a second home. His relationship with Niguliste began in 1999, when Tarmo became the museum's director, and last year he continued in the same role as an art historian and curator. Tarmo admits that he is not really a manager type. He once dreamed of becoming an architect, but art historian Kaalu Kirme steered him towards ancient art. Tarmo's speciality became colors, their meaning in history, their functional impact, and their use. And it was color that increasingly connected Tarmo to the Middle Ages, because color symbols had great significance in the Middle Ages. "The Middle Ages were bright and colorful," says Tarmo, adding that colors also had sacred meaning. Paintings created a different kind of spatiality.

When Tarmo was challenged a quarter of a century ago to take on Niguliste, his first thought was, "This is a place I don't dare go!" says Tarmo, "I knew I wasn't the type to sit in an archive, but rather someone who likes to be active." But his colleagues were cool, and the work turned out to be exciting – Tarmo traveled abroad and began conducting technical research, because he had to think big, or rather, internationally. The Niguliste building was depreciated. "Fortunately, I inherited my father's good hands... I'm like a real Estonian man, I can build a house and a fireplace, a chimney and a stove, and all of that came in handy at Niguliste."

Niguliste has been Tarmo Saaret's life's work.

Tarmo always enjoys the ceremonial ritual of opening the main altar of Niguliste Church, or the Hermen Rode altar, with pride. It is opened three times a year—on the saint's day and on two Niguliste days. "One is St. Nicholas's death day, December 6, and the other is the spring Niguliste day, when his earthly remains were celebrated, on May 9. Then Tarmo puts on white gloves and slowly opens the wings of the high altar

— one of the largest and best-preserved late medieval works of art in Northern Europe. In his day, in the 15th century, the altar cost a huge sum of 1,250 Riga silver marks. According to Tarmo, this money could have been used to build several multi-story stone houses or a huge ship.

THE CHARMS OF TALLINN

Born and raised in the capital, Tallinn's Old Town and medieval buildings have impressed Tarmo since his school days. "I spent a lot of time exploring the Old Town, visiting churches, towers, and courtyards. At that time, the city was, of course, much more dilapidated, with buildings without owners, and so I discovered places that have now been beautifully restored, closed to the general public, or completely disappeared." "Unfortunately, there is still too much stupidity and superficiality among us," he says – it all starts at home and at school, how these values are instilled and passed on, the latter being another very important factor. Modern high-rise buildings are being built too close to old and valuable buildings, Tarmo believes. "This spoils our city skyline, and do we even need so many of them?"

ROMCHA päev(-ik)

Paavli Kultuurivabrik on linna parimaid kontserdi- ja peopaiku! ROMAN DEMTŠENKO ehk Romcha on promootor ja kontserdikorraldaja, kes vabrikut kogu hingest ka veab ühes oma Damn.Loud Agency tiimiga. Romcha päevad on pigem ööd. Allpool üks tavalise tööpäeva ülevaade.

00.00 Istun Paavli Kultuurivabriku terrassil lõkke ees. Majas on sisekaitseakadeemia uue õppeaasta avapidu. Rahvast on palju: enamasti esmakursuslased, sekka ka vanemaid ja kogenumaid, nii-öelda vastutavaid isikuid. Astub ligi noor tüüp ja küsib suitsu. Jagan hea meelega. Seepeale küsib ta: „Noh, mis tunne on, et mendid on majas peol?“

Paavli Kultuurivabrik is one of the best concert and party venues in town! Roman Demtšenko, aka Romcha, is a promoter and concert organizer who runs the factory with all his heart. Together with his Damn.Loud Agency team. Romcha's days are more like nights. Below is a report from a typical workday.

01.00 Laval teeb DJ-setti boipeppero-ni. Astun kööki ja teen külmiku lahti: vastu vahib poolik pakk pepperonit.

02.00 Liigun jalgsi koju. Ilm on päris õudne, äsja on sadanud meeleetu padukas, kõik on märg ja rõve. Paavli tänavale keerab sisse politseipatrull. Palvetan, et majas oleks kõik hästi. Aga oleks irooniline, kui politsei tuleks tulevaste politseinike pidu tühistama. Jõuan koju, meisterdan ühe võileiva, istun diivanile, jään korraks tšillima.

09.00 Ärkan samal diivanil. Keha valutab, enesetunne on tugev 2/5, aga päev tuleb peale ja vingumiseks pole aega ega energiat. Kiire kuum-külm düšš on kohustuslik, muidu on päev rikutud ja tuju halb. Eilsed riided lähevad taas selga, astun korterist välja ja jalutan tööle uue Putukaväila pargi kaudu. Tee peal kuulan üle ka Dying Fetuse uue singli. Bänger!

09.30 Peaaegu unustan peatuda Bekkeris (igapäevane rutiin), et saada kätte vajalik kalori- ja suhkrudoos: *flat white*, lihapiirukas, pähklekleer. Hävitan need paari minutiga ja liigun edasi Paavlisse.

10.00 Jõuan Paavlisse. Täna on majas SLAM! Wrestling Fiesta, ehk kogu öhtu jagu matše ja akrobaatilisi trikke. Ukse ees ootab väike reka täis Soome maadlejaid ning raskeid metallkonstruktsioone, millist pannakse

kokku matšide jaoks vajalik ringi. Autost väljub ürituse boss Michael, kes on mulle viimase kahe kuuga saatnud ehk paarsada häälsõnumit, audioraamatu saaks kokku. Võtame nad vastu, näitame valdusi ja pärast lühikest suitsupausi hakatakse asju sisse tassima ning ringi üles ehitama.

10.30 Kohale jõuab järgmine auto, seekord Poolast. Ka see on maadlejaid täis, kes on sõitnud üle 15 tunni Varssavist Tallinna, et öhtul kakelda. Võtame nad soojalt vastu; mehed on silmanähtavalt omadega läbi. Õnneks on meil äsja valminud Paavli hostel. Poolakad ei suuda uskuda, et klubis on säärane võimalus kohe omast käest võtta. Aga on. Viime nad tuppa, selgitame korda, ja maadlejad jäävad sekundiga magama.

11.00 Aitan meie produktsiooni-tiimil teha paar kiiremat tõstmist, arutame plaane ja lahendusi öhtuks. Kõik liigub väga sujuvalt.

12.00 Teen arvuti lahti ja võtan ette järgmisel nädalal toimuva Scene Craft konverentsi. Tuleb jälle meelde fakt, et järgmisel nädalal toome Eestisse peaaegu 30 inimest Euroopast, kes teevad samu asju mis meie: haldavad klubisid, korraldavad kontserte

ja festivale, elavad nii-öelda seda elu. Kavas on kuue päeva jagu töötubasid ja koolitusi, et diagnoosida ühiseid probleeme, leida lahendusi ja ehk isegi genereerida paar uut koostööprojekti. Lihvime programmi viimaseid osi, logistikat ja kokkuleppeid, et järgmine nädal läheks võimalikult sujuvalt. Kuus päeva ... Keha ja vaim tuleb valmis panna!
Vahepeal vastan mõnele kaootilisele sõnumile ja telefonikõnele. Fookus ühe asja peal on võimatu. Või-ma-tu.

14.00 Bzzzzzz-bzzzzzz. Ausalt öeldes tahaks praegu poolakatega hostelis magada. Suhtlen tüütute agentidega, kes kõik tahavad oma artiste Eestisse pakkuda. Mõned võtame, mõned jätame. Kurat ...kohe on 20. kuupäev ehk käibemaks! Hakkame eelmise kuu tšekke ja raamatupidamist korda ajama. Väga meeldiv ...

14.15 Raamatupidamine peab korraks ootama. Üks wrestlijatest sai vigastada ja minestas. Majas on kiirabi, kes on nähtavalt väga confused. Kriitilises seisundis sportlane viiakse haiglasse.

15.00 Lõuna Port Desinas. Rasvane pilaff sealihaga. Tipp!

16.15 Käin korra üle tee: täna saab valmis remont Damn.Loudi uues helisalvestusstuudios! Sellest te veel kuulete, peame seal asjad lõpuni timmima. Seniks, tagasi kontoris.

17.30 Pool tundi usteni. Tempo tõuseb. Ka inimesed kõnnivad tavalisest kiirema sammuga. Pinge on õhus. Kohale ilmuvad ETV+ ajakirjanikud, kes teevad tänasest üritusest loo. Leian üles häälsõnumi-Michaeli ja tutvustan osalisi üksteisele. Plaan oli, et annan ise ka intervjuu, aga tõttöelda ega ma maadlustest midagi asjalikku rääkida oska.

18.00 Saan IDA raadio ees kokku Robert Nikolajeviga ja suundume F-Hoonesse. Natalie Mets on kokku kutsunud õhtusöögi koos Viini Club Commissioni inimestega, kellega tutvusime juba eile Tallinna klubikohtade tuuril: väidetavalt jättis see neile kustumatu mulje. Võib vist kohaliku skeene üle uhke olla. Menüüst läheb käiku klassika: 25 pelmeeni, limps.

19.30 Dinner tehtud, tagasi Paavlis. Tuled põlevad, saal on valmis, rahvas koguneb. Neljatunnine adrenaliinilaks saab alguse nüüd. Publiku seas näeb väga eripalgelist seltskonda kolmeaastastest pensionärideni. Testosteroon tase on aga tavapärasest kohe kindlasti kõrgem. Võiks võtta jooki ja nautida, aga ... Ei ... Klubiomaniku elu teeb oma korrektuurid. Backstage'is ajavad mõlemad WC-d üle, mis tähendab ainult üht ... Võtame julgemad poisid kampa ja lähme teeme lahti kanalisatsiooni luugid. Olukord on pigem väga kriitiline, hakkame torusid läbi pesema – (mitte väga) puhas fantastikal! 🇵🇪

21.30 Mehed ja naised kaklevad. Üks tool pekstakse puruks.

23.00 Ja ongi maadlus läbi. Haruldane nädalavahetus, kus Paavli Kultuurivabrikus pole üist programmi. See tähendab üht: saab minna linna peale ja sukelduda pealinna ööellu. Plaani pole, nii et liigume spontaanselt: alustame paari joogiga Balta Chillis, siis vaatame IDA raadiosse, kus on Sad Fun Label Night. Ning kes teab mis edasi saab.

Foto: Aleksander Soin

UNELMAID püüdes

„Mina usun, et inimene ei vali kunsti, vaid kunst valib inimese,” ütleb EHA URBSALU (53), peamiselt USA-s elav muusika- ja filmialal tegutsev ettevõtlik ning palju jõudnud naine, „olgu see keskkond ja kasvatus või geneetiline kutsumus!”

Tekst: Tõnu Pedaru Fotod: erakogu

Eha ei pea juhuseks, et teda kuue-aastasena Westholmi gümnaasiumi muusikakallakuga klassi valiti. „Ja aastaid hiljem kirjutasin ma üle 80 laulu!” ütleb ta.

„Mu ema töötas 20 aastat Tallinnfilmis kostüümiosakonnas, kus ma tihtipeale veetsin pärast kooli terved pärastlõunad õhtuni, siis pole ju ime, et minust sai näitleja, stsenarist ja režissöör ... ning produtsent,” ütleb Eha ja nendib, et ükskõik kui mitu korda on ta ennast sundinud filmimaailmast „normaalse” karjääri suunas astuma, on elu teda alati tagasi kunsti poole pööranud.

Eha sai Eestis tuntuks 80. aastate lõpus kui edukas miss, kes võitis Nõukogude Liidu supermodell tiitli ja tuli ka neljandaks üleilmsel Supermodel of the Worldi võistlusel Los Angeleses. Seejärel tiirles ta paar aastat missi- ja modellikarussellis. Nõukogude Liit oli selleks ajaks lagunenu ja Eha pöörutas hoopis Los Angelesse Hollywoodi, oma unelmaid teostama!

KÕIK ON TÕSI JA VEELGI HULLEM!

„Kõik, mis te olete Los Angelese kohta kuulnud on tõsi ja veelgi hullem!” kinnitab Eha. Kuigi ta sai mitu

väikest filmirolli, oli enamik pakkumisi kusagilt paljalt basseini hüpata! Seega: hoolimata unistustest, sai Eha Hollywoodi-hullusest kõrini ja ta põgenes sealt.

Järgmised aastad kulutsid ülikoolis äri ja psühholoogiat tudeerides, sekka modellitöid ja muusikukarjääri ning lõpuks jõudis ta tagasi filmimaailma.

Kuigi just näitlemine oli see, mis teda ikkagi kutsus, sai probleemiks inglise keel. „Aga ma nägin välja nagu Nicole Kidman, seega valiti mind lausa nelja filmi ja TV-projekti tema dublandiks ning valguse määrajaks,” kinnitab ta. Ning siis ka Charlize Theron, Uma Thurman, Tilda Swinton, Connie Nielsen ... „See oli väga

huvitav töö ja kaadri taga õppisin palju rohkem, kui omandasin koolis,” tunnistab Eha, kes oli selleks ajaks lõpetanud bakalaureuse *summa cum laude* ka New Yorgis meedia- ja filmialal!

KOROONA SEGAS KAARTE

Teinud mitu muusikavideot ja reklaame, otsustas Eha kätt proovida lühifilmi-ga. Tema lavastajadebüüt „Perceptions” ja sellele järgnenud „A Thorn” pälvisid tunnustuse mitmel filmifestivalil. Siis aga saabus COVID. „Filmi tegemise asemel abiellusin ja kolisime mehega

Eha Urbsalu ja Jarkko Pukki filmi „Elu etüüdid” steenis.

Jasmin ja Eha.

New Yorgist Floridasse,” ütleb Eha.

Veebruaris 2022 kutsus Mart Sander Eha näitlema oma filmi „Kuues saladus”. Võtted lõppesid 24. veebruari hommikul ja siis saadi šokeeriv teade, et Vene väed on tunginud Ukrainasse.

Eha ütleb, et oli kohkunud ja mures ning kõneles oma 92-aastase emaga esimest korda sõjast. Eha sai teada, et sõja ajal Hiiumaa läänerrannikul elanud ema oli aidanud metsavendi peita ja inimestel Rootsi põgeneda.

Kõigist neist sõjaaegsetest lugudest hakkas Eha peas sündima filmistsenaarium. Järgneva paari nädala sees ei saanud ta enne rahu, kui selle, mis oli kuulnud, paberile pani. „Aga siis ei julgenud ma seda kellelegi näidata,” tunnistab ta.

Esialgu ajalooteemaliseks dokumentaalfilmiks mõeldud projekt aga ei leidnud Kultuurkapitali ega Eesti filminstituudi silmis armu ega toetust.

ÄRA JÄTA JONNI!

„See oli muidugi väga kurb ja suur löök minu entusiasmile!” kinnitab Eha. Filmiprojekt otsustati ümber mängida ja Eha ütleb: „Muutsime selle hoopis rahvusvaheliseks ingliskeelseks mängufilmiks, sest kui Eestit ei huvita oma ajalugu, siis ehk mujal maailmas, eriti väliseestlased ja nende sugulased, huvitatakse rohkem!”

Eha tunnistab, et õnneks oli nii Eestis kui ka mujal palju superhaid näitlejaid, kellele stsenaarium meeldis ja kes olid nõus projektiga liituma:

Sakslaste pidu.

Eha juhendamas.

Merle Palmiste, Triin Lellep, Liina Olmaru, Ingrid Margus, Hellar Bergmann, Märt Kolk, Rauno Pohlman ja muidugi mina ning Mart Sander, kes on ka filmi kaasrežissöör.

„Avastasime” ka uusi näitlejatalente, nagu minu kosmeetikafirma Viking Beauty Secrets äripartner ja maailmas Merineitsina tuntud ujuja Merle Liivand. Merle mängib filmis minu nooremat õde ja tema ujumisoskusi oli vaja Hiiumaalt paadiga põgenemise stseenis,” räägib Eha.

On ka rahvusvahelisi osatäitjaid, nagu Soome telesarja „Pulss/Syke” staar ja Soomet 2019. aastal Eurovisoonil esindanud Sebastian Rejman.

„Ära jäta jonni!” ja „Pole kunagi hilja!” sobib Eha sihikindlust iseloomustama.

Tõepoolest: nii oma äritegevus kui ka isegi õige mehe leidmine ja abielu õnnestusid alles hiljuti. Nojah, emaks saamisest oli Eha mõni aeg tagasi teadlikult ja vanuse tõttu loobunud. Kuid loomingulised lapsed! Nüüd saab liikuda ühe suure unistuse, oma suure mängufilmi teostumise poole. „Filmivõtted laabusid kenasti. Ees seisavad monteerimine ning värvikorrektuur, heli ja kõik muu vajalik,” ütleb Eha.

Loodetavasti juba uue aasta kevadel esilinastub „Elu etüüdid / Etude of Life” ka Eestis.

Chasing & catching the dreams

"I believe that people don't choose art, but art chooses people," says Eha Urbsalu (53), a businesswoman who works mainly in the US music and film industry, "whether it's the environment and upbringing or a genetic calling!"

Eha believes that her selection for the music class at the age of six was no coincidence.

"And years later, I had written over eighty songs!"

At forty, she discovered her mother's old songbook—filled with popular songs and original poems since 1945—and realised songwriting was her inheritance. Her mother also spent two decades at Tallinnfilm's costume department, where she often lingered after school. Eha became a background child actor in many Estonian movies, playing the girl riding the bicycle or walking into the store to buy candy and licking the big lollipop. As a teenager, she was also part of a theatre group, performing in various events. With such roots, it was no surprise she became an actor, screenwriter, and director, despite every attempt to pursue a more conventional path.

But it was her beautiful smile that rocketed her career when she was selected to do a chewing gum commercial at 14 years of age. Then, after winning many beauty pageants, she became the first Supermodel of the Soviet Union, which took her to Los Angeles in 1989. For several years, she travelled the world, then the Soviet Union collapsed.

A NEW DREAM EMERGED—HOLLYWOOD.

Los Angeles proved harsher than imagined. Though accepted into the American Academy of Dramatic Arts and offered small roles, she found the city hollow and eventually left. After time in Miami, she settled in New York, studied business and media, and graduated summa cum laude with a B.A. in Film. Still, acting called to her. Despite imperfect English, she became a stand-in for Nicole Kidman, Charlize Theron, Uma Thurman, Tilda Swinton, and others. On set, working with artists like Roger Deakins, she learned more than any classroom could offer.

Directing soon followed. Her first short film,

Eha ja Mart Sander maaliga.

Perceptions, won awards; her next, A Thorn, earned its young actress Best Actress at the New York Film Festival. Then came Covid, halting her plans for a feature. She married, moved to Florida, and life regained calm—until February 2022, when Mart Sander invited her to act in The Sixth Secret. The film wrapped the very morning Russian troops invaded Ukraine.

In those days, she learned her mother's astonishing WWII stories—how she had sheltered Forest Brothers under her bed and helped Estonians escape to Sweden. Soon after, while flying over the Atlantic, fragments of memory, history, and war merged into the first draft of Etude of Life.

What began as a screenplay turned into a formidable production. Initial support from Estonian institutions never came, despite her research and interviews with survivors of 1944. Undeterred, she pushed forward—transforming it into an English-language feature inspired by true events. If Estonia did not embrace its history, perhaps the world would.

And so, against all odds, the film took shape. With luck, Etude of Life will reach the screens by next spring. **P**

Koos Merle Palmistega filmivõtetel

TEHA TAGASIPÖÖRE VÕI PÖÖRELDA PEA EES?

Henry Sildaru (19) on freestyle- ehk vigursuusataja ja Eesti spordi tulevikulootus. Henry elab ja treenib praegu iga päev täiega, tippvormi püüdes. Siht on pääs olümpiafinaali.

Tekst: PULSS
Fotod: erakogu

„Freestyle-suusatamine on pisut nagu rallisõit,” kirjeldab Henry, „stardis pannakse gaas põhja ja sõidetakse kraavi piiril. Kõik ris- kivad, püüdes treeningutel paika saadud kava eksimusteta ära teha. Eksimiseks on väga vähe vaja: tuled reililt varem maha, ei saa hüppel haaret, maandumisel paned käe maha – ja leiadki end protokollis kohe viimaste hulgast.”

Henry sõnul võiks suuta kõik 30 sportlast, kes olümpial starti saavad, võidelda finaalkoha eest. „Loomulikult on tipp 10 sagedamini poodiumil, aga seal on sportlaste vahed juba teistsugused,” selgitab Henry. Jooksus või kõrgushüppes võib üsna kindlalt eeldada, kes milleks võimeline on, kuid freestyle’is mitte. „Näiteks *big air*’i X Gamesi võitja, kes esimese inimesena maailmas maandus 2340-kraadise hüppe – kahe salto kõrval seitse ja pool pööret ümber oma telje – jäi kevadisel MM-il konkurentsist üldse välja, sest ei saanud haaret kätte. Selliseid eksimusi sprindis või mujal naljalt ei näe, meil on see täitsa tavaline.”

FOOKUS

Sildarude saaga, ema-tütar *versus* isa-poeg vastandleeris on olnud aastaid meedias ja menetlustes. Sellest tohuvabohust me ei kõnele, vaid vaatame, kuidas Henry koos isa ja toetaja- tega oma sportlaskarjääri kõige kiuste edendab. Henry on elanud täielikult töö ehk trenni tähe all. „Tõusen kella kaheksa paiku ja alustan päeva kohe reilimistrenniga maja taga. Teine ja kolmas trenn on juba varieeruvad: jõusaal, tasakaalu-, reakt- siooni- või koordinatsiooniharjutused, pilates, jooga, ujumine ja nii edasi,” selgitab ta.

Treeningute vahel tegeleb Henry koolitöödega või teeb lõunauinaku. „Isa on üsna kindlameelne, et korralik taastumine on heade tulemuste üks olulisi alustalasid. Just see on koht, kus saaksin veel rohkem peenhäälestust teha. Magama lähen nii, et ööund koguneks vähemalt üheksa tundi,” räägib noormees.

KITSAS KING

Kõige suuremad ja selgemad edusammud on Henry sõnul olnud hüpetel. „Eelmisel hooajal lumel tehtud trikid oleme Kläppenis paremaks saanud: stiilipuhtamaks, paremad haarded. Ka uusi trikke on nii nelja-viie ringis juurde õpitud. Kui neist pooled õnnestub ka algaval hooajal lumele tuua, võib suvise ettevalmistusega päris rahule jääda,” kinnitab ta. „Muidugi konkurendid samuti ei maga ja eks novembris, MK-etapil, ole näha, kui palju keegi edasi on arenenud.”

Kitsaskoht on olnud see, et Henry kõik hü- ped, nii otse kui ka selg ees, on praegu *cork*’id ehk pöörlemised, jalad ees, maandumise suunas. Kompositsiooni mitmekesisusele aitaks Henry sõnul kaasa mõni kontrastsem element, näiteks pea ees pöörlemine või aina enam kanda kinnitav

KESKENDUN SELLELE, MIDA MINA SAAN PÄRI- SELT MÕJUTADA: MILLISEID TRIKKE VÕIKSIN SELLEKS AJAKS OSATA JA MIS DISTSIPLIINIS SUUDAKSIN TEHA VEEL ARENGUHÜPPE.

„tagasipööre” (ingl *bring back*). „Pea ees pöör- lemine võib esmapilgul kõrvalseisjale tunduda pisut hirmutav, kuid tegelikult pole see tehniliselt keeruline. Isa lihtsalt arvas, et sellise pöörle- misega, kus maandutakse pisut teise nurga alt, kaasneb suurem pöritus,” selgitab Henry. „Seni oli see variant teadlikult tagaplaanile jäetud. Aga nüüd, kõrgemale sihtides, enam teisiti ei saa: et pargisõidus kas või grammi võrra paremaid punkte püüda, tuleb igal võistlusel teha vähe- malt üks hüpe, mis pole *cork*. Valida tuli pea ees pöörlemiste või tagasipööride vahel. Meie otsus oli kavva lisada tagasipööre,” räägib Henry, et Kläppenis on need üsna hästi õnnestunud, kuid lõpliku hinde saab ikka kohtunikelt võistlustel.

OLÜMPIATULI

Olümpiale pääs ja sealt edasi finaali jõudmine oleks suur saavutus. Tõenäoliselt medaliteni Henry ka edu korral seekord veel ei jõua, seega pole veel rõhuvat võidusurvet. „Eks üha sageda- mini mõtlen olümpiale. Võib-olla olen hakanud isegi unistama. Mitte küll lõpuprotokolli tulemu- sest – tean väga hästi, kuidas kõik konkurendid iga päev selle nimel high valades pingutavad –, vaid just oma taseme tõstmisest. Keskendum

sellele, mida mina saan päriselt mõjutada: milliseid trikke võiksin selleks ajaks osata ja mis distsipliinis suudaksin teha veel arenguhüppe,” räägib Henry.

Kas on võimalik veel astuda märgatavaid samme? Need mõtted tekitavad Henrys elevust ja ta üteb: „Aga oleme isaga juba palju saavutanud: meil, meestel metsast, on olnud hulgaliselt häid ja tähendusrikkaid hetki.”

KODUSEINTE TOETUS

Kuigi sõbrannat, kes kaasa elaks, Henryl veel pole, kostab ta küsimuse peale, et räägime ikka spor- dist. Lähedasi kaasaelajaid siiski on. „Tegelikult,” märgib Henry, „kogu pere elab jõudsalt kaasa. Isa Tõnise abikaasa, värskest perre pisipoja toonud Sigrid. Ta hoiab mind väga ja hoolitseb minu eest hästi, saame suurepäraselt läbi. Nimetan teda ikka emaks, ema eest ta mulle ju ka on!” Spordilaag- rites olles teevad pere liikmed konverentsikõne- sid, kuhu kõik on kaasatud ja hoitakse üksteist toimuva kursis.

Henry Sildaru arva, et olümpiale pääs ja sealt edasi finaali jõudmine oleks suur saavutus.

SPORT SPORT SPORT

Ka Henry vaba aeg on sportlik. „Kui vähegi saab, püüan jalgpalli kõksida, korvi loopida, tennist või padelit mängida, surfata ... Eks natukene saab vahel ka PlayStationi mängitud, kuid sealgi sportlikult: mõnd võidusõidumängu või jalgpalli, kus õnnestub vahel ka isa kaasa haarata ja siis teineteisest mõõtu võtta. Seal oleme täiesti tasavägised ega tea kunagi, kes teisele sauna kütab,” muheleb Henry ja ütleb, et vahel läheb päris pikalt, sest kaotaja tahab ikka ja jälle kordusmatši.

Aga golfi on isa Tõnis lausa osaliselt hooajavälise treeningprogrammi osaks kirjutanud. „Golf aitab keskendumist treenida, mis omakorda on võistlustel väga vajalik!” kinnitab Henry. Surf meeldib talle väga, just lainesurf. „Eestis on surfi harrastamiseks tingimused aga pisut keerulised,” märgib Henry, „Väänas on vahel tormiste ilmadega laineid, kuid pigem siiski tagasihoidlikud ja veidi nõrgad, et kanda mind ja lainelauda.” Surf on suurepärane tasakaalutreening: lainelaul pikali lainetesse ujumine või sõudmine ja ka laine peal püsti sõitmine trenib tasakaalu. Lisaks on laine-

SPORDILAAGRITES OLLES TEEVAD PERELIKMED KONVERENTSI-KÖNESID, KUHU KÕIK ON KAASATUD JA HOITAKSE ÜKSTEIST TOIMUVAGA KURSIS.

Ka Henry vaba aeg on sportlik.

tesse sõudmine hea ülakehatreening.”

Eriline tugitoolisportlane Henry ei ole. „Suurvõistlusi natuke ikka jälgin, kuigi olen rohkem seda tüüpi, et hea meelega olen ise aktiivne ja teen midagi. Aga natuke maailmatasemel klubi-jalgpalli – meistriliigat –, korvpalli ja omadele, eestlastele, elan kindlasti kaasa, et näha, kuidas kellelgi läheb. Meid on nii vähe, et tuleb üksteisele põialt hoida!” seletab ta.

MUUSIKA JA MUU

Kevadel elas Henry innukalt ka Tommy Cashile kaasa. Henry mõonab, et veidi muusikat ta ikka kuulab, kohalikku, Eesti muusikat. Kuid niisama trennis, mäel või vabal ajal muusika kõrvas väga ei mängi. „Kui meil on pikad autosõidud, laagritesse või võistlustele sõites, meeldib mul isaga arutada maailma asju või teha plaane eesootavaks laagriks,” räägin Henry. „Vahel paneme ka muusika mängima, eriti kui üks magab kõrval ja teine sõidab, siis on muusika mõnus kaaslane. Ja kuidagi on nii kujunenud, et Eesti lood sobivad hästi, isegi sellised vanemad, mõned ikka enne meie aja arvamist isaga.”

Filmid Henryt pigem ei kõida. „Vahel mõnd sarja vaatan, aga praegu on võimalik mitu osa korraga või lausa terve sari järjest ära vaadata, seega on oht, et vabadel päevadel saab vahel mõni osa liiga palju vaadatud. Aga see on ka ikka pigem harv juhus, kui mõne sarja käima panen,” ütleb ta.

Aga lugemine? „See on midagi, mida isa tahab, et ma rohkem teeksin,” nõustub Henry.

„Lugemine avardab maailmapilti ja väljendusoskust.” Aastaid tagasi tehti koostööd Rahva Raamatuga. „Lisaks sellele, et nad meid laagrite tarbeks eelarvega toetasid, oli koostöösse sisse kirjutatud ka suur hulk vabalt valitud raamatuid. Siis jõudsin küll palju lugeda. Kui raamatupoodi sattusime, sai ikka sülega raamatuid kaasa haaratud ja läbi loetud,” kinnitab ta.

Praegu satub Henry raamatupoodi pigem harva. „Võiks tihedamini sattuda!” arwab ta. Rohkem kuulab Henry täiesti erinevatel teemadel podcast'e: spordist, majandusest ja niisama elust.

Henry sõidab ringi musta maasuritüüpi KIA-ga, suusakast katusel. Sõiduõiguse omandas 19-aastane noormees juba paar aastat tagasi. „Eks nagu iga poiss, noormees, naudin motosporti ehk tehnika-poolt. Aga liikluses on tegemist ikka punktist A punkti B-liikumisega ja see on loomulik igapäevaosa. Eks isal on nüüd natukene lihtsam ka, kui pikkadel sõitudel on kaks juhti,” võtab Henry asja kokku.

KOKKAB, KOKKAB!

Muidugi peab sportlane toituma mitmekülselt ja tervislikult. „Vahel jõuab menüüsse ka mõni burger, aga see juhtub harva, siis kui teel oleme, suunaga laagrisse,” räägib Henry, et tegelikult meeldib talle ka kokkamine. „Vahel ikka võtame ette mõne retsepti ja püüame maitsva roa teha. Õnnestub ka, aga selleks kõigeks leiab kahjuks liiga vähe aega.”

Lemmiktoidus kahtlusi pole. „Loomaliha ja vanaema kotletid!” ütleb Henry. Näiteks kala tema ei söö. „Aga isa püüab igal suunal ikka kõike paremaks muuta, nii püüab ta veidi ka kala lauale tuua, et vajalikud rasvhapped ja muu oleks tagatud. Isa muidugi kala ise ka ei söö, selles mõttes on tore vaadata, kuidas ta minu pärast ka endale ebamugavaid samme astub!” kinnitab Henry. Loomaliha küpsetamisega saavad Henry ja isa ise hakkama, kuid vanaema kotlette saab ikka ainult vanaema käest. Henry märgib, et laagrites püüab isa vahel ka kotlette teha, öeldes: „Täitsa head, aga vanaema omadele jääb ikka veel tublisti alla. Eks neisse ole vanaema hool ja armastus sisse pandud.”

KÕIK ON EES

Henry on noor mees, kõik veel elus ees! Kui aga küsida, kas ta on mõelnud, mida muud võiks või tahaks ta teha, kui sportlaskarjäär mingil põhjusel otsa saab. „Olen aastaid mõelnud, kuhu võiksin

suuna võtta. Eks see ole selline raske samm, mida teha, kui tegelikult ei tea, mis võiks olla see, mille vastu veel suur kirm on peale spordi,” mõtiskleb Henry. „Veidi huvitab mind investeerimine, börs ehk majandussuund, aga kooli lõpetamiseni on veel paar aastat aega.” Henry õpib Audenteses võimalusega teha gümnaasium kolme aasta asemel viiega. Praegu on käsil neljas aasta. Seega on natuke aega kaaluda, mida ja kuidas edasi.

Kunagi väiksena on Henry elanud Tallinnas Mustamäel, aga nüüd elab Sauel. „Tallinn on mõnus kodulinn, väike ja rahulik. Võistluste tõttu tuleb vahel suurlinnades maanduda ja seigelda, meil aga on mõnus: rohelus, vähem sagimist, puuduvad linnasisesed kiirteed. Tallinn on väga mõnus, eriti merelt laevaga koju tulles!” kinnitab Henry.

Henry arvates on Tallinn mõnus kodulinn, väike ja rahulik.

Henry Sildaru: Estonia's Airborne Rebel

Full throttle. No brakes. That's how 19-year-old Henry Sildaru lives and trains. He's Estonia's freestyle skiing prodigy, chasing the Olympic dream with every jump, every spin, every crash, and every comeback.

"FREESTYLE IS LIKE RALLY RACING"

"From the start you slam the gas and ride the edge of disaster," Henry grins. In his sport, the line between glory and last place is razor thin. Miss a grab, slip a rail, touch the snow with your hand — and your run is over. That danger is exactly what keeps him hungry.

LIFE IN TRAINING MODE

Henry's life is built around sweat, ba-

lance, and recovery. Mornings start with rails behind his house. Then it's gym, yoga, pilates, reaction drills — anything to sharpen body and mind. His father insists on one rule above all: sleep at least nine hours.

The payoff? Cleaner grabs, sharper rotations, and four to five new tricks added to his arsenal this past year. Henry's also stepped up his game with the "bring back," a risky rotation judges love. "It looks wild, but it's become necessary," he admits.

UNPREDICTABLE SPORT, UNSTOPPABLE DRIVE

Freestyle is brutal. Even world champions wipe out. One rider who landed a record 2340-degree spin at X Games failed to qualify at Worlds just months later. For Henry, that unpredictability is part of the thrill. "You never know who's on top that day. That's why I love it."

FAMILY FIRST

Behind the spotlight lies a tight crew. Henry trains and travels with his dad, supported by a family that's weathered storms but stayed united. Grandma fuels him with legendary cutlets — the one meal no one else can copy. "You can

taste the love in them," Henry laughs.

SPORTS, ALWAYS SPORTS

Even in his downtime, Henry moves. Football, basketball, tennis, surfing — anything that tests balance and focus. Golf has even become part of his training program, sharpening the concentration he'll need on snow. Video games? Sure — but only football or racing, often battling his dad for bragging rights.

BEYOND THE PODIUM

The Olympics loom. Henry knows a medal may be out of reach this time, but that doesn't bother him. "I'm not dreaming of results," he says. "I'm dreaming of growth. Of seeing how far I can push myself."

EVERYTHING AHEAD

Still in high school, Henry is also curious about life beyond skiing — maybe investing, maybe business. For now, though, he's focused on carving tricks, chasing waves, and driving his black KIA with skis strapped to the roof.

"We've already achieved a lot, just me and dad," Henry reflects. "But this is only the beginning. The best rides are still ahead." **P**

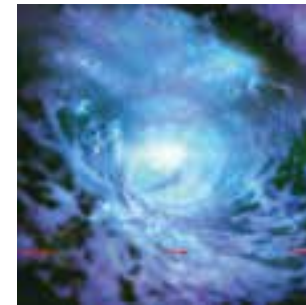
Perfect — here's a polished, liner-note style English version that keeps the original Estonian titles but reads smoothly and naturally, as if written for an album booklet or music magazine:

MEISTERJAAN
MEELEHEINE VALVUR

Jaan Tätte juunior on saanud salve meeleoluka albumitäie lugusid, kus hääle saavad naised: Riste Sofie Käär, Kadri Voorand, Tiina Adamson, Valge Tüdruk ja taustavokaalil Greta Grünberg. Sobivalt sügisene saund, kust kumab soojust ja valgust kaamoseajaks.

►Jaan Tätte Jr. delivers a spirited album filled with songs where women take the vocal spotlight — Riste Sofie Käär, Kadri Voorand, Tiina Adamson, Valge Tüdruk, and backing vocalist Greta Grünberg. A fittingly autumnal sound, radiating warmth and light to carry listeners through the darker season. **P**

NIGHT TAPES
PORTALS//POLARITIES

Laulja liris Vesiku ja Briti poiste trio esimene täispikk LP-album (kui mullune topeltkogumik välja arvata). Elektroonilist unelmapoppi viljelev üksus esineb mööda ilma ja on praegu kõige menukam Eestiga seotud ansambel.

►The first full-length LP from the trio of singer liris Vesik and two British bandmates (not counting last year's double compilation). Their blend of dreamy electronic pop has taken them around the world, making them currently the most successful Estonia-connected act internationally. **P**

SKOONE
INIMESTE INIMENE

Punk ei ole surnud. Tegelikult on punkkultuurile praegu vast hea aeg, sest maailm on teatavasti p...ekursil. Muusikaliselt on album mitmekesisem, kui võiks arvata. Ei ole pelgalt *hard-core* kütnmist, vaid leidub näiteks ka tango.

►Punk is not dead — in fact, it might be thriving again, as the world seems to be heading for... well, trouble. Musically, the album is more diverse than expected: not just hardcore drive, but also surprising moments, even a touch of tango. **P**

DUO RUUT
ILMATEADE

Sel aastal kõvasti tuntuks ja tunnustust kogunud tandem kõlab kaunilt ja nii-öelda eestilikult. Jah — pärimusmuusikal põhinv, folgilikult atmosfääriline, siiski minimalistlik nii sisult kui ka vormilt. On neid ju ka kandlemängijad. Nii et ilmast ja killukest ka muidu imeilusast Eestimaast.

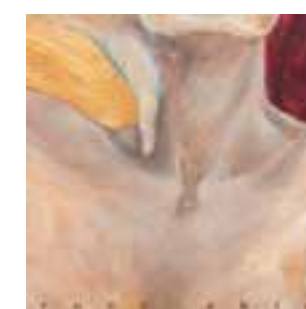
►A duo that has gained wide recognition this year, Duo Ruut sound both beautiful and distinctively "Estonian." Rooted in folk tradition and rich in atmosphere, their music remains minimalist in both form and substance. As kannel (zither) players, they weave songs about the weather — and glimpses of the quietly magical Estonian landscape. **P**

RETI
BLUE HOUR

Koostöös maineka plaadifirmaga Funk Embassy ilmuv LP "Blue Hour" on RETI kirjutatud oma elu eri hetkede põhjal. Muusika on salvestatud produtsendi Martin Laksbergiga Selektor Studios ning masterdanud José Diogo Neves. Chaka Khani, Sade ja Teena Marie mõjutustega album viib kuulaja rännakule öhtust hommikusse.

►Dubbed the "soul princess," RETI cites influences from Chaka Khan, Sade, and Teena Marie, and has performed in London — all of which adds to the intrigue. The album features a smooth blend of funk, pop, soul, and disco numbers, along with a few heartfelt ballads. **P**

MARIIN K.
ROSE SKIN

NB! Uneleva *indie*-popi grupi laulja-kitarristi Mariin Kallikormi ja juhtkitarristi Paul Silla jt vedamisel on *shoegaze*'i stiilitruuduse ja mürapopi kaanonite kena järgimise kõrval saanud maha tähelepanuväärselt heada lugudega *per se*!

►The dreamy indie-pop project led by singer-guitarist Mariin Kallikorm and lead guitarist Paul Silla stays true to shoegaze and noise-pop traditions — yet stands out with remarkably strong songwriting in its own right. **P**

GROOVE OF ESSR
III

Suurepärane kogumikusari pärlitega Eesti NSV aegsetest *funk'i*, *disco* ja *easy listening'i* lugudega on jõudnud kolmanda väljalaskeni. Eelneva kahe gruuvikogumikuga võrreldes on siin enim ehk tuntud lugusid, aga puhas kuld!

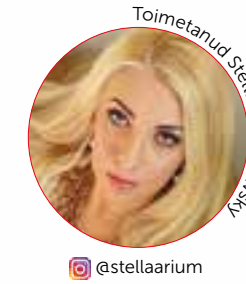
►An outstanding compilation series showcasing gems of funk, disco, and easy listening from the Estonian SSR era reaches its third installment. Compared to the previous two, this collection features perhaps the most recognizable tracks — pure gold all the way. **P**

PANTOKRAATOR
DÉJÀ VU

Veteranpundi üle 15 aasta üllitatud album on August Sanga 1938. aastal kirjutatud luuletuse „Inimsoohämarus“ lugemisel tekkinud äratundmine: see tekst kõlab täpselt nii, nagu oleks kirjutatud ... täna. Pantol on uus laulja, aga punt ise kõlab vanamoodi.

►The veteran band returns after more than 15 years with an album inspired by August Sang's 1938 poem "Inimsoohämarus." "The text feels as if it were written today," the band notes. Pantokraator may have a new singer, but their sound remains old-fashioned, real Estonian rock. **P**

Nopi endale iluvili

Sügissaak on salvedes! Iluilma andide pillerkaar võtab silme eest kirjuks! Ja pole probleemi ei nii naistele ega ka meestele, millele lõhnameistrid, küünla- loojad või nahahoolduse gurud lahendust ei leiaks

ÖDUSAD NOODID Kodu- maine Maro Candle on kummardus vaiksele luksusele. Önn on istuda oma ödusas toas, kus põleb lummava aroomiga küünal. Kes ütles, et see pole luksus? Maro küünalde sügisest valikut ise- loomustavad soojad noodid. **21 €** (Vaata lisaks www.maro-store.com.)

SINU UUS ALGUS Marc Jacobs Perfect Absolute'i uut naiste- parfüümi võib ise- loomustada sõnade- ga väärtuslik, julge, erakordne. See on enesekindluse, positiivse kinnituse ja eneseusu sümbol. **50 ml 139,99 €**

UUS TÄHENDUS ROOSILE House of Creedil on hea meel tutvustada uut nais- teparfüümi Eladaria. See on unenäoliselt lilleline parfüüm, mis jäädvustab koidiku hõbedases udus looritatud rooside triloogia. Eladaria annab klassikalisele roosile uue tähenduse moodsas ja säravas kompositsioonis. **30 ml 169 €**

HETK JA IGATSUS Miller Harrise Legato on soo- jalt magus ja sensuaalne parfüüm, mis avaneb mahlase kirsiga ja süveneb rummi ning mere- vaigu sügavusse. Südames peituvad sandlipuu ja bensoevaik, pakkudes võrdselt pehmust, samal ajal kui põhjas domineerib Bourbon'i vanilje, mida toetab õrn muskus. Tulemus on kaua kestev ja siidine aroom. **100 ml 229,95 €**

SEFIIR PARFÜÜMIS Lancôme'i La Vie Est Belle Vanille Nude rabab põneva lõhna- kompositsiooniga. Oivalisest parfüümist leiab sefiiri ja vanilje, kuhu on lisatud jasmii- ri ja muskus ning tilgake sandlipuud. **30 ml 79,22 €**

KIIRABI SINU SILMAALUSTELE Elemise Pro-Collageni silmamaskid on ainu- laadne geelhooldus, mis on koostatud võimsate mereaktiivsete ainete ja niisutava hüaluroonhappega, tagades nahka pinguldava efekti kohe, samal

Tootjate fotod

OOD RÕÕMULE Essential Parfums Orange X Santal Eau de Parfum on värske ja puuviljalõhnaline parfüüm jagamiseks nii naisele kui ka mehele. Lõhn avaneb Itaalia mahlakate ja rõõmsate loodusliku apelsini nüanssidega. Selle iseloomu toovad esile Egiptuse basiilikuõlist pärinev roheline akord ning Prantsuse tammesambliku aro- maatsed ja palsaminoodid. **100 ml 88 €**

BERGAMOTI LUMMUS Essential Parfums Nice Bergamote Eau de Parfum on elav austusavaldus loodusliku Calabria bergamoti aristokraatlikule ilule. Lõhnas leidub lilleline akord, milles on loodusliku roosi ja jasmii- kroonlehti ning eelkõige jätkusuutlik looduslik ilang-ilang Komooridelt. **100 ml 88 €**

PÄEVITUS PUDELIST Pestle & Mortar'i isepruunistuvad tilgad Glow tagavad kiire ja ühtlaselt kuldse jume. Isepruunistuvad Glow tilgad on alkoholi-, värvi- ja lõhnavabad. **30 ml 41 €** (Vaata lisaks www.sisbond.com.)

SÄRAVAM JUME Pestle & Mortar Vitamin C2 Phase Serum on intensiivne C-vitamiini ja looduslike ekstraktide segu märgatavalt sära- vama jume saamiseks ja niisutamiseks. Silub ja pinguldab nahka. Kolme tüüpi C-vitamiini tagavad nahale maksimaalse C-vitamiini ja loomuliku kollageeni tootmise. **40 ml 79 €** (Vaata lisaks www.sisbond.com.)

VÜRTSIKAD NOODID Sügisesse sobib perfekt- selt Chai Spice Nourished Daily tõhus alumiiniumi- vaba deodorant. Tõhusus looduslik deodorant neutraliseerib ka väga tugeva kehalõhna. Sobib nii naistele kui ka mees- tele. Sisaldab kookoseõli, shea-võid ja kaeratuuma- õli naha niisutamiseks. **50 g 16,9 €** (Vaata lisaks www.sisbond.com.)

UNIKAALNE KOOSTIS Sensai Radiant Glow jume cream mõjub nahal värs- kelt ja kergelt. See annab siidse niisutuse ja sära ning tagab kaua püsiva katvuse kogu päevaks. **30 ml 62 €**

KOREA ILU SALADUS Erborian Ginseng Power näokreem on Korea tõhus ilusaladus sinu nahale. Valge ženšenni ja peptiididega rikastatud näokreem niisutab intensiivselt, silub peeneid kortse ja parandab naha elastsust. Toime poolest võrreldav retinooliga, kuid õrn nahale. **61,95 €**

SÄRAV SÜGAVUS Givenchy uues parfüümis L'Interdit leiab valgete lillede buketi apelsiniõi- test, tuberoosist ja jasmii- nist, mida täiustavad mandliessentsi mõrkjasmagusus ning mimoosi- õie sametised noodid, muudavad selle särava- maks kui kunagi varem. **50 ml 136 €**

VASTANDID PÕRKUVAD Bossi Fragrances täiendab oma kõige kultuslikumat sarja Boss Bottled uue parfüümiga, esitledes sarja täiesti uuest küljest. See on Boss Bottled Beyond: esimene ingveri- ja nahalõhnaline kõrgeima klassi parfüümivesi, mille vastandid põrkuvad tasakaalustatult. **50 ml 120 €**

MEHE VAJADUS Shiseido esitleb mees- tele loodud Ultimune Power Infusing Serumi uusversiooni, mis põhineb enam kui saja aasta pikkusel meeste naha uurimisel. Vananemisvastane, pinguldav ja naha sisemisi kaitsemehha- nisme toetav seerum, mis aitab aastatega ainult atraktiivsemaks muutuda. Murran- guline meeste naha vajaduste arvestamine. **50 ml 115 €**

NEOMIND KLIINIKU

vaimse tervise spetsialistid toetavad sinu vaimset tasakaalu

Kui sügis saabub ja talv on ukse ees, muutuvad päevad lühemaks ja ilm hallimaks – sageli väheneb energia, motivatsioon langeb ja meeleolu muutub raskemaks.

Ülesanded kuhjuvad, ärritus tekib kergemini, uni on häiritud ning isegi puhkus ei taasta jõudu. Just sellistel hetkedel on oluline meeles pidada, et abi otsimine on täiesti normaalne ja esimene samm parema enesetunde poole.

KOHT, KUS SIND KUULATAKSE

Ülemiste Tervisemaja 2 hubases keskkonnas, Sepa-paja 12/1 tänaval, ootab sind 3. korrusel Neomind Kliinik – koht, kus igaüks saab turvalises ja toetavas keskkonnas jagada oma kogemust ning koos spetsialistidega leida tee tasakaalu ja parema enesetundeni.

“Me usume, et vaimse tervise eest hoolitsemine on investering, mis tasub end tagasi kogu eluks. Julgus abi küsida on julge otsus, mis näitab, et hoolid endast ja oma tulevikust” ütleb kliiniku vaimse tervise öde Kaire Puhkan.

VAIMSE TERVISE ÖDE ON ESIMESEKS KONTAKTIKS

Palju räägitakse vaimsest tervisest ja sellest kui raske on pääseda psühhiaatrie vastuvõtule seoses pikkade järjekordadega. Sageli jääb märkamatuks, et üha olulisemat rolli täidab vaimse tervise öde – magistrikraadiga eriõde, kelle poole võib pöörduda nii ennetuseks kui ka juba tekkinud vaimse tervise murede korral.

Sageli on just vaimse tervise öde see, kelle poole pöördutakse esimesena. Magistrikraadiga eriõde aitab nii ennetuseks kui ka juba tekkinud murede korral – olgu need meeleolu- või ärevushäired, uneprobleemid, aktiivsus- ja tähelepanuhäire kahtlus või sõltuvused.

“Kui igapäevane toimetulek on häiritud, tasub kindlasti abi otsida, et mured ei kuhjuks,” rõhutab Kaire Puhkan.

Maris Kolk, kliiniline psühholoog, neuropsühholoog ja pereterapeut.

Paljudel juhtudel piisab regulaarsetest kohtumistest vaimse tervise ödega. Vajadusel kaasatakse ka perearst, psühhiaater või kliiniline psühholoog, et leida parim lahendus. Saatekirja ei ole vaja – see on lihtsaim esimene samm enda eest hoolitsemisel.

ABI IGAS ELUETAPIS

NeoMind Kliiniku spetsialistid teavad, et vaimse tervise mured ei vali vanust. Koolilaps võib kogeda õpikoormust kui ületamatut mäge, täiskasvanu võib tunda läbipõlemist või stressi pere- ja töörollide vahel, pered aga vajada tuge suhete parandamisel või elusündmustega kohanemisel.

Kaire Puhkan, vaimse tervise õde

Sinu lugu on meie jaoks oluline ja väärt kuulamist. NeoMind Kliinikus põimuvad professionaalsus ja inimlik soojus, et koos sinuga leida parimad lahendused.

MEETODID JA LÄHENEMINE

“Meie juures ei ole sa lihtsalt patsient, vaid inimene, kellel on oma väärtuslik lugu. Iga samm, mille teed oma vaimse tervise heaolu heaks, viib sind lähemale tasakaalu ja kergema enesetundeni,” rõhutab kliiniline psühholoog ja pereterapeut Maris Kolk.

Ta lisab, et NeoMind Kliinikus väärtustatakse terviklikku lähenemist – arvesse võetakse nii inimese emotsionaalset, vaimset, füüsilist kui ka sotsiaalset heaolu. “Oluline ei ole ainult sümptomite leevendamine, vaid ka uute toimetulekuoskuste arendamine ja elukvaliteedi parandamine,” selgitab ta.

NeoMind Kliinikus kasutatakse teaduspõhiseid teraapiameetodeid: kognitiiv-käitumuslikku teraapiat, süsteemset pereteraapiat, lahenduskeskset lühiteraapiat ning psühholoogilist nõustamist, mis toetub inimese tugevustele ja ressursidele. Nii saab igaüks leida just talle sobiva tee.

ELULISED NÄITED

Järjest sagedamini tulevad vastuvõtule inimesed tööalase läbipõlemise tunnustega: nende töökoormus on kasvanud ja unetus muutub igapäevaseks. Vaimse tervise õe vastuvõtul selgub, et stress on kuhjunud pikema aja jooksul ja tekkinud on ärevussümptomid. Koos psühholoogiga

ASTU ESIMENE SAMM JUBA TÄNA:

kirjuta meile
info@neomind.ee,
broneeri aeg kodulehe kaudu
www.neomind.ee või
helista +372 552 7772.
Meie meeskond ootab sind
Ülemiste Tervisemajas,
Sepapaja 12/1,
3. Korrusel.
Tegevusload: L07198,
L07229

leitakse strateegiad töökoormuse ja emotsioonide juhtimiseks. Mõne nädala pärast paraneb uni, ärevus väheneb ja tekib taas tunne, et elu on kontrolli all.

“Sageli tähendab töö inimestega ka ennetust – aitame märgata ohumärke enne, kui need kasvavad suureks kriisiks,” lisab Maris Kolk. Selline ennetav lähenemine toetab nii üksikisiku vaimset heaolu kui ka laiemalt töö- ja peresuhteid.

Kui teismelisega suhtlemine muutub äkitselt nagu võõrkeele kursuseks – iga lause lõppeb konfliktiga ja kodu meenutab rohkem vaidluskлубi kui turvapaika – pole te üksi. Seda on kogenud enamik vanemaid. Pereterapeut loob turvalise ruumi, kus saab koos maha istuda, iga pereliige saab oma tundeid ja mõtteid jagada ja uuesti õppida teineteise “keelt” rääkima.

“Sageli toob juba mõne kohtumise järel kergendust teadmine, et ollakse üksteist kuulatud ja mõistetud. Väikesed muutused suhtlemises võivad tuua suuri muutusi koduses õhkkonnas,” ütleb Maris Kolk.

ESIMENE SAMM TASAKAALU SUUNAS

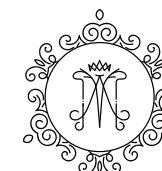
Vaimse tervise eest hoolitsemine algab sageli vaid ühest julgusest – tunnistada, et vajad tuge. See esimene samm võib tunduda suur, kuid juba esimesel kohtumisel koged, et sind kuulatakse ja mõistetakse.

NeoMind Kliinik on valmis sind sellel teekonnal toetama – olgu see lühike nõustamine, pikem teraapiaprotsess või lihtsalt mõne küsimuse arutamine, et saada selgust oma olukorras.

TIHEDAMAD PIKEMAD RIPSMEDE TUMEDAMAD juba 4 nädalaga!

Edasimüüjad: Tallinki laevad ja Tallinki e-pood, Loverte, Macta Beauty, MyLook, Tradehouse, Ideaal Kosmeetika jt

MAXEYLASH

Ma ei näe raamatulugejate järelkasvu tulemas

Raamatuaasta puhul pärimise Pilgrimi kirjastajalt TIINA RISTIMETSALT, millised on muutused raamatumaailmas.

Küsis: PULSS

Foto: Stina Kase

Kas eestlased endiselt loevad ja ostavad raamatuid?

On tõsi, et raamatutest ja lugemisest räägitakse raamatuaastal väga palju. Teisest küljest on paberraamatute müük selges languses juba mitmendat aastat. Selle põhjus on ühelt poolt kõrge raamatuhind, aga ka suur konkurents vaba aja veetmise võimaluste ülekülluses. Paberraamat aga on meil kallis, sest tiraažid on vähenenud ja kõik raamatu väljaandmise kulud suurenenud.

Tehnoloogia arenguga seoses tarbivad inimesed sisu teistmoodi. Ja see muutus, tundub mulle, pole ajutine, vaid ajas süvenev. Need, kes armastavad veel paberraamatuid lugeda, on kolitud raamatukogudesse ja tarbivad seda teenust. See on ka põhjus, miks paljudel raamatutel on seal väga pikad järjekorrad. Mõistan seda, sest raamatud on kallid ning nõuavad aega ja tähelepanu. Aga neid olulisi tegureid jääb inimese elus infost küllastunud maailmas aina vähemaks.

Kui e- raamat ja audioraamat on veel nišiturg, on see siiski vaikselt tõusev. Vähenenud on nii ostu- kui ka keskendumisvõime, kuid palju sarnast sisu tarbitakse lihtsalt erinevate *subscription*-il (liikmemaks – toim.) põhinevate platvormide kaudu. Minust endast on saanud näiteks aktiivne audioraamatu kuulaja.

Väga murelikuks teeb, et ma ei näe meil suurt raamatulugejate järelkasvu tulemas. Seda näevad kirjastajad tiraažide vähenemises ja sellest räägivad ka eesti keele õpetajad. Suur osa lastest loeb väga vähe või üldse mitte. Loomulikult on õpetajal väga suur roll selles, millist kirjandust nad soovivad lugeda: see peaks olema huvitav ka tänapäeva noore jaoks. Kui see pole neile huvitav,

siis nad jäävadki lugema sisukokkuvõtteid, mis tehtud AI abil.

Paberraamat tundub nende jaoks lihtsalt aegunud. Loomulikult on lapsi ja noori, kellele meeldib veel paberraamatut lugeda, aga n-ö tiražeerimise mõttes on need ikka selgelt vähemuses. Need noored, kellele meeldib lugeda, loevad väga palju inglise keeles. Mis on samuti mõistetav, sest noored valdavad inglise keelt vabalt, valik on palju suurem ja hind kaks kuni kolm korda madalam.

Seega on vähene lugejate järelkasvu küsimus väikeste keelegruppide probleem, ingliskeelsel turul see kukkumine noorte seas nii suur ei ole. Milline on see mõju kohalikule kirjastamisvaldkonnale, eestikeelsele raamatule ja eesti keelele üldse, näeme juba lähitulevikus.

Mida põnevat on kirjastuselt tulemas?

Raamatute väljaandmine on üha enam koondunud sügisesse. Kingiks raamatut siiski veel ostetakse! Lastele mõeldes tuleb koostöös kunstnik Made Balbatiga uue kujundusega „Alice peeglitagusel maal“.

Koostöös Prantsuse asjatundja ja kultuurigii-di Marina Laikjõega tuleb naiste lugemislauale „Prantsuse stiiliikoonid“, mis lahkab nelja ikoonilise naise pärandit nii stiili kui ka tegude mõttes. Need neli on Catherine Deneuve, Brigitte Bardot, Gabrielle Chanel ehk Coco ja Brigitte Macron. Neid naisi ühendab julgus, intelligentsus, enesekindlus ja iseseisvus kombineerituna sensuaalsuse, elegantse salapära ning rafineeritusega. Nad on muutnud Prantsuse naise kuvandit, aidates kujundada seda unikaalset stiili, mis on mõjutanud ja mõjutab ka järgmiste põlvkondade esteetikat.

Toivo Tänavsuult tuleb „Arstitudengipäevik. Kuidas dinosaurused arstiks õppis ja ellu jäi“. Lugu julgusest teha elus otsustav kannapööre. Mulle

meeldib, et autori soov on inspireerida inimesi muutusi tegema, öeldes, et kunagi pole hilja oma unistusi teoks teha.

Kahe hullujulge mehe, Hannes Hanso ja Mart Kuuse pöörane ellujäämisreis üle Atlandi saab samuti kaante vahele ning ilmub lugejate rõõmuks novembris.

Nagu ikka, uurime, kuidas hindad muutusi meie linnaruumis? Sel aastal sigines linna istepinke! Seal võib olla ka hea lesida ja raamatut lugeda?

Käin kesklinnas üsna harva, aga silma on jäänud ümberkorraldused Pärnu maanteel, mille tõttu on see piirkond justkui välja surnud nii äride kui ka inimeste liikumise mõttes.

Linnaruumi istepinkide paigutamine ja roheluse rajamine on muidugi alati tervitatav. Telliskivi ja Kalamaja ühenduspiirkonnad on minu arvates väga kenasti lahendatud. Mulle meeldib ka Rotermanni kvartali arendus. Hiljuti külastasin seal äsja avatud restorane Nomade ja Fume. Mõlemas on selline suurlinlik vibe nagu New York *city*'s või Londonis. Tõesti tore, et meile selliseid kohti siia tehakse. Kui tahan linnas jalutada, valingi tavaliselt oma rajad Telliskivi, Rotermanni või Kadrioru kandis.

Tiina Ristimets ütleb, et õpetajal on väga suur roll selles, millist kirjandust noored tahavad lugeda.

In honor of the Year of Estonian Book, we asked Pilgrim publisher TIINA RISTIMETS what changes have taken place in the world of books and publishing. Do Estonians still read and buy books?

Indeed, books and reading are widely discussed during the Year of the Book. Yet printed book sales have been declining for years. High prices and fierce competition for people's free time are the main reasons. Lower print runs make books more expensive, while rising costs and changing habits push people toward digital content. This shift isn't temporary – it's growing. Many paper book lovers have moved to libraries, which now often have long waiting lists.

E-books and audiobooks remain niche, but they are slowly gaining ground, with subscription platforms making significant progress. I myself have become an active audiobook listener. What worries me most is the lack of a new generation of readers. Publishers see it in falling print runs, and teachers confirm that many children read very little or not at all. Unless schools recommend literature that feels relevant, students will stick to AI-generated summaries. For many young people, the paper book already feels outdated.

Those who do read often prefer English, where the choice is wider and prices two to three times lower. That makes the future of Estonian-language publishing and even the language itself uncertain. The real impact will become clear in the near future.

LÕHNAB VÕI LEHKAB

TALLINNA LÕHNAD
TAUNO VAHTER

Meeleolukas meeltemälule ja laiemalt argielu mälestustele toetuv lugu või lood. Hoogsad ja haaravad ning humoorikadki tagasivaated. Kuigi pealkirjas viidatakse Tallinnas läbi aegade liikunud lõhnadele, leidub lugusid ka teistest paikadest ja läbi teiste meelte prisma. Autor toetub paljus isiklikele mälestutele, aga kasutab allikana ka nt vanu ajalehti. Vaadeldakse, kuidas on Tallinna lõhnad ja maitsesid ajas muutunud. Linna kraanivesi polnud algusaegadel alati joogikõlblik. Lõhnad haakuvad ka maitsemeelega. Raamatu abil on lugejal hea meeltemälu värskendada, mõtiskledes, millised lõhnad iseloomustavad tema kodukanti, valitsesid linnas nõukaajal või 1990. aastatel. Mis lõhnad on need, mida tahaks linnaruumis enam nuusutada-tunda, mis on vastumeelt?

TEHNO-PÕNEVIK

RUDOLF DIESELI
SALAPÄRANE JUHTUM
DOUGLAS BRUNT

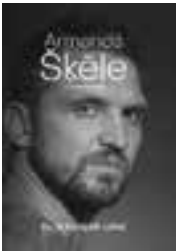
Teile meeldivad põnevuslood? Väga hea. Tehnoloogia ka? Suurepärane. Ning ajalugu ja rahvusvahelised intriigid on samuti meeltemööda? Lihtsalt oiavaline. Siin on raamat, mis sobib teile sama hästi nagu kütus diiselmootoris. Rudolf Diesel oli insener, kes leiutas diiselmootori. Vahetult enne esimese ilmasõja puhkemist sai ta aga segastel asjaoludel surma. Kas oli see õnnetus, enesetapp või mõrv? Douglas Brunt pakub oma versiooni, mis igati annab põneviku mõõdu välja. Ent raamat on ühtlasi ka lugu ühest rahutust geeniusest, võimümängudest ja maailma muutnud tehnoloogilisest revolutsioonist.

LIIGLIHTNE, ET SELLE PEALE TULLA

BERNHARD SCHMIDT – LEIUTAJA
NAISSAARELT. ARTIKLIKOGUMIK

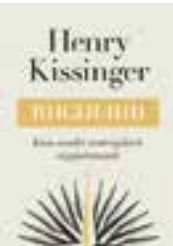
Maailmakuulus eestimaalane, aga ega teda siiski ju teata. Kuid kõik maailma astronoomid teavad, mis on Schmidt kaamera: seda tüüpi teleskoopidega tehtud fotodest on koostatud kõige täiuslikumad taevaatlased. Ning nemad teavad ka leiutajat. Astrooptik Bernhard Schmidt (1879–1935), Naissaarel sündinud Eesti kodanik, kes peamiselt töötas Saksamaal. Kui Schmidt 1930. aastatel oma uuendusliku leiutisega välja tuli, küsisid paljud, miks nemad selle mõtte peale ei tulnud. Idee aga oli lihtsalt liiga lihtne! Geniaalne! Temast on kirjutatud varemgi ja Jaan Kross on ta sättinud ka ilukirjandusse. Temast on etendunud ka ooper sünnisaarel. Nende kaante vahelt leiab artikleid tema elust ja isiksusest, tegevusest ning teaduslik-tehnilisest pärandist, mis heidavad veel enam valgust meie ühe kõige teenekama leiutaja elule ja tegemistele.

PULLIVEND PALLIGA

ELU JA KORVPALLI VAHEL
ARMANDS ŠKELE

Siinsetele korvpallisõpradele peaks Armands Šķēle nimi olema tuttav, mängis ju see Läti korvpallur kolm hooaega Eestis ja tuli ka kolmel aastal Eesti meistriks. Šķēle oli värvikas kuju nii palliplatsil kui ka väljaspool. Ja väljaspool eriti, nagu raamatust lugeda. Ei olnud talle võõrad hasartmängud, pitsi sisse ta ei sülitanud, tarbis meelemürke ning sattus pidevalt kullustesse, kauba peale tülid koondises ja klubides. Pole siis ime, et Šķēle sai külge paha poisi maine ja visati koondisest välja. Mälestusraamatus ta ennast ilustada ei püüa ja räägib avameelselt oma pahedest ning pahandustest. See on väga lõbus lugemine ja elumere seiklusi on siin sama palju kui korvpalli.

JUHTIMIS-MEISTRID

RIIGIJUHID
HENRY KISSINGER

Legendaarne diplomaat ja riigimees Henry Kissinger on välja valinud järgmised kuus 20. sajandi kuulsat riigijuhti: Konrad Adenauer, Charles de Gaulle, Richard Nixon, Anwar Sadat, Lee Kuan Yew ja Margaret Thatcher. Ta kirjeldab nende kaudu oma arusaama, milline peaks olema ja kuidas käituma õige riigijuht. Elupõlise konservatiivi Kissingeri kangelaste valik võib meeldida või olla vastukarva, see pole oluline. Kissingeri jaoks on riigimeheks olemine kunst ning „hea juht peab tekitama rahvas soovi temaga koos käia“. Mida kaugemale raamatut lugeses jõuad, seda enam hakkab süvenema arusaam, et tänapäeval on riigimolberti manu pääsenud liiga palju plätserdajaid ja häbema-tult vähe suuri kunstnikke.

HOIATAV HÄÄL

KUI VENEMAA VÕIDAB
CARLO MASALA

Küsimust „Kas Narva on järgmine?“ oleme viimastel aastatel kuulnud paraku kordades rohkem, kui tahaksime. Aga mis võib juhtuda, kui Narva ongi järgmine ja Hiiumaa ka? Mis saab siis, kui Ukraina oli alles algus, Venemaa tõmbab pisut hinge ja ründab uuesti? Ja mis saab siis, kui Venemaa võidab? Tuntud ja tunnustatud Saksamaa riigiteadlane Carlo Masala pakub raamatus „Kui Venemaa võidab“ ühe võimaliku tulevikustsenaariumi, mille kohaselt ründavad Venemaa üksused kolme aasta pärast Narvat ja meredessant vallutab Hiiumaa. Ei ole kuigi meeldiv asjade käik, kuid paraku kõlab Masala stsenaarium üpris usutavalt. Loodame, et see jääb vaid hoiatuseks.

SELTSIDAAMI MÄLESTUSED

MIDA SIIS VEEL?
ANNE GLENCONNER

Printsess Margareti seltsidaami leedi Glenconneri esimene raamat „Seltsidaam“ võlus arvukaid austajaid võrratu huumorimeele, eneseiroonia ja põnevate sissevaadetega Inglismaa kõrgselt-konna ning õukonna ellu. Esimese raamatu kohta heitsid tütrede ette, et leedi Glenconner oli liiga leebelt kirjeldanud oma ülimalt värvika, kiimalise ja paraku ka vägivaldse abikaasa olemust. Nüüd on see viga parandatud ja kõik lord Glenconneri näotused avalikkuse ette toodud. Kuid see on vaid väike osa raamatust, mis toob taas lugejate ette tänapäeva aadlipere draamad ja lähivaated kuninglikust keskkonnast, kuhu vähestel asja. Veel vähem on neid, kes saanud nauditavalt neist kogemustest kirjutada.

PULSS PULSSI LEVITAVAD

VABA AJA SISUSTAJAD

Arensburg Boutique Hotel & Spa
Arigato spordiklubi
Audentes Fitness
City Spa
Eesti rahvusraamatukogu
Estonian Golf & Country Club
Forus spordikeskus
Golden Club
GOSPA / Georg Ots Spa Hotel
Grand Rose SPA
Haapsalu Golfiklubi
Hotell Barons

Kalev Spa
Kino Artis
Korrus3
Kumu
Mila Studio
MyFitnessi spordiklubid
Niitvälja Golf
Otepää Golfiklubi
Pirita TOPi sadamakontor
Punctum Gallery Tallinn
Pärnu Bay Golf Links
Pärnu tennisekeskus

Saare Golf
Spordiklubi Reval Sport
Spordiklubi Sparta
Savoy Boutique Hotel
Suuresta Golf
Tondiraba Tennisekeskus
Valeri Studio Fitness & Yoga
Valgeranna Golfiklubi
Viljandi pärimusmuusika ait

RESTORANID JA KOHVIKUD

4 Sisters Kitchen Cafe
Butterfly Lounge
Chicago
Classic Kohvik
Fish & Wine
Gallery Cafe
Gianni
Gourmet Coffee

In Vino Veritas
Kohvik Amps
Kohvik Boheem
Kohvik NOP
Kohvik Peps
Kohvik Amps
Ocean 11
Restoran F-Hoone

Restoran Moon
Restoran Platz
Reval Cafe
ROKU resto
Maiasmokk
Mmuah
NONA Resto
Saiakeangi kohvik

Scotland Yard
Sushi Plaza
Terminal Records & Bar
Wabadus
Valli Baar

AUTOSALONGID JA SISUSTAJAD

Audi Tallinn
Auto Forte
BoConcept mööblisalong
Haus Galerii

Häcker Esindussalong
Info-Auto
Inspira
Lexus Tallinn

Luxury Motors Tallinn
Marine Auto
Nolte Esindussalong
Oot-Oot Studio

Pilot Motors
Sunorek
TANK

BUTIIGID

Aleksander Boutique
Anna Boutique
Armani
Baldinini
Company's
Elegance Boutique
Fashionclub
Fashion House

Fashion Palace
Franky
Fresco Boutique
Gant
Glanz & Glamuur
Goldman
Guess
G-Star

Hairmail
Hugo Boss
ICON
Liu Jo
Make Up Store
Mario Melani
MaxMara
Nju Butiik

Q Botique
Replay
Roosikrantsi Kingastuudio
Sergio Tacchini
S'Nob
Studio T
Tango Boutique

ILU- JA JUUKSURISALONGID

Salon+ juuksurisalongid
Alessandro ilustuudio
Ilusalong Beauty Lounge
Ilusalong Central
Cinderella ilusalong
Désirée ilusalong
Salong FashionHair
Finissage Medical Spa
i3 ilusalong
Ilusakong Ajapeatus Kuressaares
Ilusalong Ginger
Ilustuudio Ilusahver
Ilu Võlu ilusalong
Intersalon

Ilusalong JEM
Ilusalong Kaunis Kaunimaks
Ilusalong La Sharm
Liilia ilusalong
Magdaleena Hambakliinik
Pikk 40 salong
Privileg Day Spa
Roosikrantsi ilusalong
Savannah' ilusalong
Salong Scarlett
Salong Vunts
Sim salong
Sinine salong
SKIN ilusalong

MUUD KOHAD

Baltic Sotheby's International Realty
Christie's International Real Estate Signature
Circle K kohvikud
KliinikPluss Hambaravi
Kuressaare lennujaam
LUXUM by Uus Maa KVB
Magdaleena Hambakliinik
MUBA
NeoMind Kliinik
Radisson Collection Hotel
Swedbanki teenindussaalid
Swissôtel Tallinn
Tallink VIP Lounge

Tallinna Lennujaam
Tartu lennujaam
Vabalava
Viru Keskus

STROOMI RANNAHOONED

**Tööraha üks lemmikrandu on väsimatu
uueneja, märgib arhitektuurikriitik
KARIN PAULUS.**

Puhkekultuur – eriti päevitamine ja ujumine – pole sugugi vanad harjumused. Need on pigem olnud jõukamate inimeste rõõmud. Erinevalt vaesemast sai esiti vaid aadlik lubada endale nii haige olemist kui ka terviseprotseduuri-de nautlemist. Valdavalt 20. sajandil aga on need harjumused koos kellaaajaliselt piiratud palgatöö ja vaba aja lisandumisega jõudnud ka tavaliste inimeste sekka.

Nii on Tallinnas Stroomi rand ehk Stromka ehk Pelgurand olnud ligi sajand koht, kus pealinlased armastavad lõõgastuda ja vähemasti jalgupidi vette minna. Avar rannaala on pakkunud ikka võimalusi lastel palli taguda, vanamees-
tel maletada, mõnel päevitada, teisel grillida ja napsitada või raamatut lugeda, aga talvel hoopis suusatada. Sestap on siinsed rannahooned kõvasti vatti saa-

nud ja neid on järjepanu muudkui uusi ehitatud. Uusim valmis alles oktoobris 2025.

Aastal 1935 toimus arhitektuurivõistlus, mille võitis Anton Soans. Aastal 1936 valmis keskne einelauaga hoone. Järgnevatel aastatel arendati kompleksi edasi, istutati puid, tehti supelsild ja lisati mitmesuguseid lõbustusvõimalusi.

Telkja katusega puithoone ja muud paviljonid hävinesid sõjajärgsetel aastatel, sest nende eest ei kantud hoolt. Randa hakati korrastama alles pärast iseseisvuse taastamist. Aastal 1998 valminud valgetkarva rannahoonet iseloomustasid lennukad, purjeid meenu-tavad katused. Maja teenis rahvast oma käimlate ja kohvikuga ausalt parküm-mend aastat, misjärel see amortiseeru-nuna lammutati. Aastal 2020 toimunud arhitektuurivõistluse võidutöö ehitamine osutus koroonakriisi tõttu linnale üle jõu käivaks.

Paar aastat hiljem liiguti edasi ajutise moodulelementidest koosneva projekti-ga, mille idee autor on linnaosa arhitekt

STROOMI BEACH HOUSE

One of the people's favorite beaches – Stroomi Beach, also known as Stromka or Pelgurand – has been a place where the capital's residents have loved to relax for nearly a century. The spacious beach area has always offered opportunities for playing ball, sunbathing, barbecuing, and having a drink. As a result, the beach buildings here have been heavily used and new ones have been built one after another. The newly completed building is made of wood and follows the typology of 20th-century modernist functionalist architecture. A more striking addition is the upper floor terrace, which also offers shelter in rainy or excessively hot weather.

Jõnn Sooniste ja lahenduse arhitektid Patrick Liik, Mihkel Urmet ning Renee Puusepp. Uus hoone on puidust, haakudes tüpoloogialt 20. sajandi modernistliku tarbeehitiste arhitektuuriga. Edevam lisand on ülakorruse terrass, mis ühtlasi pakub vihmase, aga ka liiga kuumu ilma-ga peavarju. Lahendus on ratsionaalne, veidi robustne, esteetiliselt lihtsakoeline, ent siiski mitte häbiväärne.

Tekst Karin Paulus Fotod Tallinna linnamuseum

Tank[®]
Indoor
Systems

Kvaliteet, mis kestab

KPMG Cyber

Kui tõhus on Sinu ettevõtte küberkaitse?

Telli küberturbe analüüs
ja saad teada!

kuberkaitse.ee

